

LABAARI GEA NGE MƐ LUKU U YORUA

Luku, wi u tire te yorua, u sãawa Γερεκι. U yēru mǎ, u sãawa dokotoro, Kol 4:14. Teofiruwa u tire te yorua. Teofiru wi, u ñ maa sãa Yuu. Yen sōna ye u Yesun bwese tãkan gari mǎ, u girariwa sere Adamun mi, wi u sãa tǎmbu kpuron baaba. Luku u kī u sōsiwa ma Yesu u sãawa tǎmbu kpuron Faaba kowo, n ñ mǎ Yuuba tǎnagii. U maa sōsi ma Yesu u tǎmbu kpuro kī, bwεεbwεεbu ka damgibu ka sãarobu ka gobigibu ka kurǎbu ka durǎbu ka bibu.

Tire ten gari mero ya wãawa ten wiru 19:10 sǎo ye ya nεε, Tǎnun Bii u nawa u ka kasu be ba kōra u bu faaba ko.

Tire ten kpunaa

1. Yohanu Batemu kowo ka Yesun marubu ka Yesun biru, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Yohanu Batemu kowon waasu ka Yesun kǎkiribu, wiru 3n di sere wiru 4:13.
3. Yesun sǎmburu Galileǎ, wiru 4:14n di sere wiru 9:50.
4. Yesu u wãa Yerusalemun swaaǎ, wiru 9:51n di sere wiru 19:28.
5. Yesun sōsi dǎakinu batuma sǎo, wiru 19:29n di sere wiru 21:37.
6. Yesun sanam dǎakim handunia sǎo, wiru 22n di sere wiru 24.

Nge mε ba kua

ba ka tire te yorua

¹⁻⁴ Teofiru, bεεε bakagii, n man wēre n nun tireru yorua n nun sō dee dee ye n koorǎ besen

suunu sɔɔ. Be ba ye wa toren di ba kua yen labarin sɔm kowobu ma ba sun ye sɔɔwa. Dabiru be ba ye nua ba kookari kua bu ka ye yore dee dee. Nen tii na gari yi kpuro wɛɛra yin toren di. N maa man wɛɛre n nun ye yorua a n ka yen gem yɛ ye ba nun sɔɔsi.

Gusunɔn gɔrado u Yohanu Batɛmu kowon marubun gari nɔɔsia

⁵ To, Herodu Yudean tem yɛron waati, yaku kowo goo waa yaku kowobun wuuru sɔɔ te ba mɛ Abia, win yisira Sakari. Win kurɔ maa saawa Aronin bweseru, win yisira Elisabeti. ⁶ Be yiru kpuro geegiba Gusunɔn wuswaaɔ. Ba simɔ Yinni Gusunɔn wooda ka win sɔɔsibu kpuro sɔɔ dee dee. ⁷ Adama ba n bii mɔ yɛn sɔ Elisabeti saa wiro, be yiru kpuro ba maa takonu kua.

⁸ N wee sanam mɛ n ben wuuru girari, Sakari win yaku kobun sɔmburu mɛ Gusunɔn wuswaaɔ. ⁹ Ma tubu tubu ya nun mwa nge mɛ yaku kowobun komaru, u ka du Yinni Gusunɔn saa yerɔ u turare dɔɔ doke. ¹⁰ Tɔn wɔru kpuro ga kanaru mɛ tɔwɔ sanam mɛ u turare dɔɔ dokemɔ. ¹¹ Ma Yinnin gɔrado u nun kure u yɔ mi ba ra turare dɔɔ doken nɔm geuɔ. ¹² Ye Sakari u nun wa, u wom torura ma berum nun mwa. ¹³ Ma gɔrado wi, u nun sɔɔwa u nɛɛ, a ku berum ko Sakari, domi ba wunen kanaru mwa. Wunen kurɔ Elisabeti u koo nun bii tɔn durɔ marua, kpa a nun yisiru kɛ Yohanu. ¹⁴ Kaa nuku doo bakabu wa, tɔn dabira koo maa yɛeri win marubun sɔ. ¹⁵ Domi u koo ko tɔn boko Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. U n tam nɔrumɔ. U ko n maa Hunde Dɛero yiba win mɛron nukurun di. ¹⁶ U koo de Isireliba dabiru bu wura Gusunɔ ben Yinnin

mi gia. ¹⁷ U koo nùn swaa gbiiya kpa u n sãa nge Gusunən sãmə Eli, u n dam mə u ka baababa ka ben bibu dorasia, kpa u maa ka mem nəə sariba wura geegibun swaa səə, kpa u maa təmbun gōrusu səəru koosia mam mam Yinnin s̄.

¹⁸ Sakari u gərado wi bikia u nεε, aməna ko na n ka yē ma gari yi gema. Domi nε durə təkəra, nen kurən tii maa təkəru kua.

¹⁹ Ma gərado wi, u nùn wisa u nεε, nena Gabiriε, nε wi na ra n yō Gusunən wuswaaə. Ba man gərimawa n ka nun gari ko kpa n ka nun labaari gea ye nəəsia. ²⁰ Adama a n̄ nen gari naane doke yi yi koo koorā yin saa səə. Yen s̄n̄a, a n̄ maa kp̄ε a gari gere sere d̄ma te yabu ye, ya koorā.

²¹ Təmba Sakari mara, ma biti ya bu mwa ye u ka te mε s̄a yerə. ²² Ye u yara, u n̄ kp̄ia u ka bu gari kue, ma ba gia ma u kāsiru wawa s̄a yeru mi. U ka bu n̄ma gari s̄əm̄, u n̄ nəə wukie.

²³ Ye win yāku kowo səmbura kpa, u s̄ia win yenuə. ²⁴ Yen biru win kurə Elisabeti u gura sua, ma u tii berua suru nəəbu. U nεε, ²⁵ n wee ye Yinni Gusunə u man kua. U ka man n̄nu geu mεera u man sekuru yara təmbun wuswaaə.

Wəllun gərado

u Yesun marubun gari nəəsia

²⁶⁻²⁷ Elisabetin guran suru nəəba tiase, Gusunə u win gərado Gabiriε gəra Nasaretio, Galilen tem səə wəndia goon mi, wi u kun durə yē. Wəndia win durə kēero Yosefu u s̄awa Dafidi sina bokon bweseru. Wəndia win tiin yīsira Maari. ²⁸ Gərado wi, u da win mi ma u nùn s̄əwa u nεε, na nun

təbura, Gusunə u nun durom kua, u maa wāa ka wunε.

²⁹ Maarin laakari ya burisina ka gari yi, ma u tii bikia u nεε, təbiri teren bwesera mini. ³⁰ Gərado u nùn sōwə u nεε, a ku bεrum ko Maari domi Gusunə u nun durom kua. ³¹ Wee kaa gura sua a bii tən durə ma kpa a nùn yīsiru kē Yesu. ³² U koo ko tən boko. Ba ko n da nùn soku Wərukoon Bii. Yinni Gusunə u koo nùn win sikado Dafidin bandu wē. ³³ U ko n bandu dii Yakəbun yenuə sere ka baadommaə. Win bandu ta n̄ ko n n̄ru mə.

³⁴ Ma Maari u gərado bikia u nεε, aməna yeni ya koo ka koorə domi na n̄ durə yē.

³⁵ Gərado u nùn wisa u nεε, Hunde Dεero u koo nun deema, kpa Wərukoon dam mu nun wukiri. Yen sōna ba koo bii dεero wi kaa ma mi soku Gusunən Bii. ³⁶ Wee wunεn mero bisi Elisabeti wi ba raa sokumə wīro, win tii u bii tən durən gura mə win təkəru sə. U wāa win suru nəəba tiase sə tē. ³⁷ Domi gāanu sari ni Gusunə kpanε.

³⁸ Maari nεε, nena Yinnin yoo. N man kuo nge mε a gerua. Ma gərado wi, u doona.

Maari u Elisabeti beram da

³⁹ Sō mεε te sə, Maari u seewa kpaaka u da Yudean wuu gagu sə ge ga wāa guunun bera gia. ⁴⁰ U dua Sakarin yenuə ma u Elisabeti təbura. ⁴¹ Ye Elisabeti u Maarin təbiribu nua, yera bii wi u wāa win nukurə u diira ma Elisabeti u Hunde Dεero yiba. ⁴² Ma u gbāra u nεε, domarugiiwa wunε tən kurəbu sə, domarugiiwa maa bii wi kaa ma. ⁴³ Wara ra n nε, nən Yinnin mero u ka man beram na. ⁴⁴ Domi wee, ye wunεn təbiribun nə ga nən swaa wəri, bii wi u wāa nən nukurə u diira ka nuku

dobu. ⁴⁵ Doo nɔ̄rugiiwa wunε ye a ka naanε doke ma ye kpuro ya koo koorɔ ye Gusunɔ u nun sɔ̄wa.

Maarin womu

⁴⁶ Maari u womu kua u nεε,
nεn gɔ̄ru ga Yinni saabɔ mɔ̄.

⁴⁷ Nεn hunde yε̄rimɔ̄ Gusunɔ nεn Faaba kowon sɔ̄,

⁴⁸ yèn sɔ̄ u ka man nɔ̄nu geu mε̄era, nε wi na sãa win
yoo bwε̄εbwε̄ε.

Wee, saa tɛ̄n di saa baayeren tɔ̄mbu ba koo man
soku doo nɔ̄rugii

⁴⁹ yèn sɔ̄ Gusunɔ dam kpurogii u man gãa bakanu
kua.

Win yĩsira Dε̄ero.

⁵⁰ U ra be ba nùn nasie durom kue saa baayere.

⁵¹ U win dam sɔ̄si,

ma u be ba tii suabun bwisikunu mɔ̄ yarinasia.

⁵² U sinambu bandu yara.

Ma u bwε̄εbwε̄εbu wolle sua.

⁵³ U gɔ̄robɔ̄ debia ka gãa geenu.

Ma u gobigibu gira nɔ̄m dira.

⁵⁴ U win sɔ̄mɔ̄ Isireli somi

yèn sɔ̄ u win durom yaaya

⁵⁵ mε u Aburhamu ka win bibu kuammε sere ka
baadomma

nge mε u bε̄sɛn baababa nɔ̄ mwēeru kua.

⁵⁶ Maari u ka Elisabeti sina nge suru ita, yen biru
u gɔ̄sira win kpaarɔ.

Yohanu Batemu kowon marubu

⁵⁷ Elisabetin marubun sanam yiba, ma u bii tɔ̄n
durɔ̄ mara. ⁵⁸ Win berusebu ka win dusibu ba nua
ma Yinni u nùn durom bakam kua, ma ba ka nùn
nuku dobu mɔ̄ sannu. ⁵⁹ Ma n kua sɔ̄ nɔ̄ba itase
ba menna bu ka bii wi bango ko, ma ba kĩ bu nùn

yĩsiru kě Sakari nge win tundon yĩsiru. ⁶⁰ Adama win mero u gerua u nεε, aawo, Yohanuwa ba koo nùn soku.

⁶¹ Ma ba nεε, wunen bweseru sɔɔ, goo sari wi u yĩsi te mɔ.

⁶² Yera ba win tundo gari bikia ka yĩreru bu ka gia mε u kĩ bu nùn soku. ⁶³ Ma u bu gāanu bikia nì sɔɔ u koo yore ma u yorua, Yohanuwa win yĩsiru. Ma biti ya tɔn be kpuro mwa. ⁶⁴ Yande win nɔɔ ga wukiara, win yara dɛnda, u gari mɔ ma u Gusunɔ siaramɔ. ⁶⁵ Berum be kpuro mwa be ba wāa bera mi, ma ba gari yi kpuro sɔɔna ba ka sikerena Yudean tem wusu sɔɔ si su wāa guunun bera gia. ⁶⁶ Ma be ba gari yi nua kpuro, ba yi berua ben gōrusɔ, ba bikianamɔ ba mɔ, ñ n mɛn na, amɔna bii wi, u koo ra ko.

Domi ba wa Yinnin nɔmu ga wāa ka wi.

Sakari u Gusunɔn gari gerua

⁶⁷ Ma bii win tundo Sakari, u Hunde Dεero yiba ma u gerua u nεε,

⁶⁸ su Gusunɔ Isireliban Yinni siara ye u ka win tɔmbu naawa ma u bu yakia.

⁶⁹ Ma u ka sun Faaba kowo damgii naawa wi u sāa Dafidi win sɔm kowon sikadobu.

⁷⁰⁻⁷¹ Wiya u koo sun faaba ko saa besen yiberɛban min di,

ka be ba sun tusa kpuron nɔman di, nge mε u raa gerua

saa win sɔmɔ dεerobun nɔsun di be ba wāa yellu.

⁷² Meya u ka besen baababa durom kua, ma u maa win nɔɔ mwεε dεeraru yaaya.

⁷³ Nge mε u raa bōrua

Aburahamu beſen baaban wuswaa
⁷⁴ u ka sun wɔra saa beſen yiberɛban nɔman di,
 kpa u sun ayeru wɛ su ka nùn sã berum sariru sɔɔ,
⁷⁵ kpa su ko dɛerobu ka gemgibu win wuswaa
 beſen wāarun sanam kpuro sɔɔ.
⁷⁶ Wunɛ maa nɛn bii,
 ba koo nun sokuwa Wɔrukoon sɔmɔ
 domi kaa Yinni gbiiya a ka win swɛɛ sɔmɛ,
⁷⁷ kpa a maa win tɔmbu sã ma ba koo faaba
 wa b̃a n bu ben toranu suuru kua
⁷⁸ beſen Yinnin wɔnwɔndun sã te ta kpã.
 Wɔnwɔn ten saabuwa
 yam bururam ko n sun naawa wɔllun di
 nge buruku sɔɔ yana,
⁷⁹ u ka bu yam dɛerasia
 be ba wāa yam wɔkuru sɔɔ
 ka be gɔɔn berum wukiri nge yam wɔkuru.
 Kpa u ka beſen naasu kpara alafian swaa sɔɔ.
⁸⁰ Ma bii wi, u kpɛamɔ u bwisi m̃, ma u da u wāa
 gbaburɔ sere n ka kua t̃ɔ te u tii s̃ɔsi Isireliban
 wuswaaɔ.

2

Yesun marubu (I maa mɛrio Mateu 1:18-25)

¹ Sanam mɛ sɔɔ, tem yɛro Ogusitu u wooda yara
 bu tem baama kpuron tɔmbu gari. ² Gari gari
 gbiikaa ye, ba ye kuawa Kirinusi Sirin tem yɛron
 waati. ³ Ma baawure u da win wuuɔ bu ka nùn
 tireru doke.
⁴ Yosefu u maa seewa Galilen wuu gagun di ge
 ba ra soku Nasarɛti, u da Yudean temɔ sere Dafidin
 wuuɔ ge ba ra nɛɛ Betelehemu yɛn s̃ɔ u s̃aa Dafidin
 sikadobu, ⁵ kpa bu ka bu tireru doke, wi ka win

kurə kēero Maari. Maari wi, u gura mə. ⁶Ye ba wāa mi, win sanam yiba ye u koo ka ma. ⁷Ma u win bii gbiikoo mara tən durə, ma u nùn sēkatia tēkusi u nùn kpī yāanun yakasu wəllə, yèn sō ba n̄ ayeru wa sɔbun sɔbia yerə.

Gusunən gərado

u yāa kparobu kure

⁸N deema yāa kparoba wāa bera mi yakasə, ba ben yāanu kōsu wōkuru. ⁹Yera Gusunən gərado u bu kure ma Gusunən yiikon girima ya bu burure ya ka sikerena ma b̄erum bu mwa gem gem. ¹⁰Ma gərado u bu sōwa u n̄εε, i ku nanda domi na ka b̄εε Labaari gea naawawa ye ya koo tambu kpuro nuku doo bakabu wē. ¹¹Gisə Dafidin wuuə ba b̄εε Faaba kowo marua wi u s̄aa Kirisi Yinni. ¹²Wee, nge m̄ε i ko ka nùn tubu, i ko bii wēeru wa ba sēkatia tēkusi, u kpī yāanun yakasu wəllə.

¹³Suaru sōə wəllun tabu kowobu dabi dabiru ba kurama gərado win b̄akuə ba Gusunə siaramə ba gerumə,

¹⁴bu Gusunə b̄εεε wēeyə wəllə.

B̄ori yenda n wāa handunia sōə be ba Gusunən nukuru dorasiamən suunu sōə.

Yāa kparoba d̄ə Betelehemu

¹⁵Sanam m̄ε wəllun gərado be, ba bu doonari ba wura Gusunə wəllə, yāa kparo be, ba geruna ba n̄εε, n̄ n men na, su da Betelehemuə su wa ye ya koorə ye Yinni Gusunə u sun sōəsi.

¹⁶Ba da ka sendaru ma ba Maari ka Yosefu wa ka bii wēε te, ta kpī yāanun yakasu wəllə. ¹⁷Ye ba nùn wa ba kpa ba saara ye gərado wi, u raa bu sōwa bii win wəllə. ¹⁸Ma be kpuro be ba gari yi nua ba biti

soora ka ye yāa kparoba bu sōwa. ¹⁹ Adama Maari u gari yi kpuro doke gōruo u yi lasabu m̀. ²⁰ Ma yāa kparo be, ba gōsira ba Gusunō bεεε wεεmō, ba ǹn siaramō yabu ye kpuron sō ye ba nua ka ye ba wa, nge mε gōrado wi, u raa bu sōwa.

Ba Yesu yīsiru kã

²¹ Ye sōo nōba ita ya yiba ba bii wi bango kua, ma ba ǹn yīsiru kã Yesu, yīsi te Gusunōn gōrado u ǹn kã ba sere win gura sua.

Ba Yesu Gusunō tusia sãa yerō

²²⁻²³ Amenīwa ba yorua Yinnin wooda sōo ba nεε, “Bii tən durō gbiikoo baawure wi ba mara, ba koo ǹn wunawa nenem Yinni Gusunōn sō.” Yen sōna ye sanam yiba bu ka tii sārasia nge mε Mōwisin wooda ya gerua, Maari ka Yosēfu ba ka bii wi da Yerusalemō bu ǹn Yinni tusia, ²⁴ kpa bu ka yākuru ko nge mε ba gerua Yinnin wooda sōo ba nεε, “Kparukonu yiru, n̄ kun mε totoberε binu yiru.”

²⁵ Durō goo wāa Yerusalemō, win yīsira Simeo. Durō wi, u sāawa geegii wi u Gusunōn bεεε yε. U wi u koo Isireliban nukuru yemiasia swaa daki ma Hunde Dεero ǹn wāasi. ²⁶ Hunde Dεero wi, u maa ǹn sōosi ma u koo Kirisi, wi Yinni u gōsa wa u sere gbi. ²⁷ U da sãa yerō ka Hunde Dεeron kparabu. Ye Yesun dusiba ka ǹn dua bu ǹn kua nge mε wooda ya gerua, ²⁸ Simeo u ǹn mwa win nōmāo ma u Gusunō saabu kua u nεε, ²⁹ Yinni, tē kaa de nε wunen sōm kowo, n handunia deri ka alafia nge mε a man sōwa.

³⁰ Domi nen nōni yi wunen faaba wa

31 ye a sɔ̄ru kua bwesenu kpuron wuswaaɔ.

32 Yeya yam bururam mɛ mu koo tɔn tukobu
wunɛn swaa sɔ̄si.

Mu koo maa wunɛn tɔmbu Isireliba bɛɛɛ doke.

Simɛɔ u Gusunɔn gari gerua

33 Ye ba gerua bii win sɔ̄ ya win baa ka win mɛro biti kua. 34 Simɛɔ u bu domaru kua ma u Maari, bii win mɛro sɔ̄wa u nɛɛ, ba bii wini gɔsa ba yi u ka tɔn dabiru wɔrumasia Isireliba sɔ̄, kpa u tɔn dabinu seesia. U koo maa ko yĩreru Gusunɔn min di te tɔmba kun wuramɔ 35 kpa dabirun gɔrun bwisikunu nu sɔ̄sira. Wunɛn tii, nuku sankiranu nu koo nun sɔku gɔruɔ nge takobi.

Ana, Gusunɔn sɔmɔ tɔn kurɔ

36 Gusunɔn sɔmɔ tɔn kurɔ goo maa wãa, win yĩsira Ana, Fanuelin bii Aɛɛn bweseru sɔ̄. U tɔkɔru kua gem gem. U raa sina ka win durɔ wɔ̄ɔ nɔɔba yiru saa win wɔndiarun di. 37 Ma u gɔminiru sina wɔ̄ɔ wɛnɛ ka nɛɛ. U ku ra kpe sãa yerɔ, u ra n Gusunɔ sãamɔ bururu ka yoka ka nɔɔ bɔkuru ka kanaru. 38 U besirama saa ye sɔ̄, u Gusunɔ saabu mɔ, ma u bii win gari tɔmbu kpuro sɔ̄mɔ be ba mara Gusunɔ u Yerusalemu yakia.

Ben wuramaru Nasaretio

39 Sanam mɛ ba baayere kua ba kpa nge mɛ Yinni Gusunɔn wooda, ba gɔsira Nasaretio ben wuuɔ Galilen temɔ. 40 Ma bii wi, u kpɛamɔ ma u dam sosimɔ ma bwisi gee yiba wi sɔ̄. Gusunɔn durom maa wãa ka wi.

Yesu da sãa yerɔ win birun saa

41 Wɔ̄ɔ baagere Yesun dusibu ba ra Gɔɔ sararibun tɔ̄ɔ bakaru dewa Yerusalemu. 42 Sanam mɛ Yesu u

wɔɔ wɔkura yiru mɔ ba tɔɔ baka te da nge mɛ ben komaru. ⁴³ Ye tɔɔ baka ten sanam kpa sanam mɛ ba wiɔ, bii wi, Yesu u sina Yerusalemuɔ, win dusiba kun yɛ. ⁴⁴ Ba tamaa sãa u wãawa ben wuuru sɔɔ. Ye ba sãa tɔɔ giriru ba nùn kasu ben dusibu ka ben bɔrɔba sɔɔ. ⁴⁵ Adama ba n̄ nùn wa ma ba gɔsira Yerusalemuɔ ba nùn kasu. ⁴⁶ Yen sɔɔ itase ba nùn wa sãa yerɔ u s̄ wooda yẽrobun suunu sɔɔ u bu swaa daki u maa bu gari bikiamɔ. ⁴⁷ Be ba nùn swaa daki kpuro ba biti kua win bwisi ka win gari wisibun s̄. ⁴⁸ Sanam mɛ win dusiba nùn wa biti ya bu mwa ma win mero u nùn bikia u nɛɛ, nɛn bii amɔna a ka sun kua mɛ. Ne ka wunen baa wee, sa nun kasu ka nuku sankiranu.

⁴⁹ Ma u bu bikia u nɛɛ, mba n kua i ka man kasu. I n̄ yɛ ma na n̄ kon ko na kun nɛn baaban wunanɔsu kue?

⁵⁰ Adama gari yi u bu sɔɔwa mi, yi n̄ bu yeeri.

⁵¹ U ka bu sãa Nasaretia ma u bu mem nɔɔwa. Win mero u gari yi kpuro berua win gɔruɔ. ⁵² Ma Yesu u kpɛamɔ bwisi sɔɔ ka wasi sɔɔ, ma Gusunɔ u ka nùn nɔnu geu mɛera, ma u sãa tɔn geo tɔmbu sɔɔ.

3

Yohanu Batɛmu kowon waasu

(I maa mɛerio Mateu 3:1-12, Maaku 1:1-8, Yohanu 1:19-28)

¹ Ye tem yẽro Tiberi kua wɔɔ wɔkura nɔɔbu win bandu sɔɔ, sanam mɛ, Pɔnsu Pilatiwa sãa Yudean tem yẽro, ma Herodu u sãa Galilen wirugii, ma Filipu win wɔnɔ u sãa Iture ka Takonitin wirugii, ma Lisania u sãa Abilenin wirugii. ² Ya maa sãawa Ani ka Kaifa yãku kowo tɔnwerobun waati. Sanam meya Gusunɔ u ka Yohanu Sakarin bii gari kua

gbaburɔ. ³ Ma u da Yuudenin baru kpaanɔ kpuro u kparamɔ u mɔ, bu gɔru gɔsio bu batemu ko, kpa Gusunɔ u bu ben toranu suuru kua.

⁴ Nge mɛya ye Gusunɔn sɔmɔ Esai u yorua win tirerɔ ya koorɔ ye u nɛɛ,

“goo u gbāramɔ gɔbaburɔ u mɔ, i Yinnin swaa sɔnwɔ. Kpa i n ye nɔɔ nerasiamɔ yu dɛnda.

⁵ I yen wɔwi kpuro kɔruo,

i maa yen guunu kpuron gunum kawo

kpa i yen gungunu nɔɔ nerasia nu ko tem tɛɛra,

kpa i yen mi n kɔkure kpuro dɛmia,

kpa i yen wɔrusu kpuro kɔre.

⁶ Tɔmbu kpurowa ba koo Gusunɔn faaba wa.”

⁷ Tɔn wɔrusu su daamɔ win mi u ka bu batemu ko. Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ waa gɔsɔnun bweseru, wara bɛɛ kirɔ kua i ka mɔru ye ya sisi suuri. ⁸ N n mɛn na, i koowo ye ya koo bɛɛn gɔru gɔsiabu sɔɔsi, kpa i ku gere bɛɛn tii sɔɔ ma Aburahamuwa bɛɛn baaba. Domi na bɛɛ sɔɔmɔ Gusunɔ u koo kpɔ̄ u Aburhamu bibu seeya saa kpee nini sɔɔn di. ⁹ Ba gbāa sue kɔ bu ka dānu bɔɔri nin nuurun di. Yen sɔ̄, dāru baatere te ta ñ bii geenu marumɔ, ba koo tu burawa bu dɔɔ kpɛɛ.

¹⁰ Ma tɔn wɔrusu nùn bikiamɔ, ñ n mɛn na, amɔna be, ba koo ko.

¹¹ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, wi u yabenu yiru mɔ u teeru goo wɛɛyɔ wi u kun mɔ, mɛya maa wi u dīanu mɔ, u ka gabu bɔnu koowo.

¹² Gbere mwaɔba maa da u ka bu batemu ko, ma ba nùn bikia ba nɛɛ, yinni, mba sa ko ko.

¹³ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i ku ra mwɛ n kere ye ba bɛɛ yiire.

14 Tabu kowobu gaba maa nùn bikia ba nεε, beεε maa ni, mba sa ko ko.

Ma u bu sɔɔwa u nεε, i ku ra goo gobi mwaari ka dam, i ku maa goo gari mani, kpa i ku ra beεn kɔsiaru gεm.

15 Tɔn be, ba swaa daki ma be kpuro ba bikianamɔ ba mɔ, Yohanu sãawa Kirisi wi? 16 Ye Yohanu u nua mε, u be kpuro sɔɔwa u nεε, nε na beε batemu mɔ ka nim, adama wi u man dam kere u sisi. Na n̄ tura n win baranun wεε kusia. Wiya u koo beε batemu ko ka Hunde Dεero ka dɔɔ. 17 U saratia neni win nɔmaɔ, u ka win alikama sara, kpa u ye doke biraru sɔɔ. Adama sako si su tie u koo su doke dɔɔ sɔɔ wi u ku ra gbi.

18 Ka maa gari dabinu gana Yohanu u tɔmbu labaari gean waasu kuammε. 19 Adama u Herodu wirugii wi gerusi Herodia, win wɔnɔ Filipun kurɔn sɔ, ka daa kɔsa kpuro ye u raa kua. 20 Ma Herodu u kpam daa kɔsa ye sɔɔ daa kɔsa sosi, u dera ba Yohanu pirisɔm doke.

Yesun batemu

(I maa mεerio Mateu 3:13-17, Maaku 1:9-11)

21 Ye ba tɔmbu kpuro batemu kua, ba maa Yesu batemu kua. Saa yε sɔɔ u kanaru mɔ ma wɔlla wukiara, 22 ma Hunde Dεero u sarama win wɔllɔ ka wasi gεε nge kparuko. Ma nɔɔ gaga nɔɔra saa wɔllun di ga nεε, wuna nen bii kɔnasi, wi sɔɔ nen gɔru dobu kpuro wãa.

Yesun sikadoba

(I maa mεerio Mateu 1:1-17)

23 Yesu u wɔɔ tenan saka tura u sere win sɔmburu torua. Ba tamaa u sãawa Yosefun bii. Yosefun baababa ba maa sãa Heli 24 ka Matati ka Lefi ka

Meliki ka Yanai ka Yosefu, ²⁵ ka Matatia ka Amosi, ka Nahumu ka Esili ka Naga, ²⁶ ka Maatu ka Matatia ka Semeni ka Yoseki ka Yoda, ²⁷ ka Yoanani ka Lesa ka Sorobabeli ka Salatieli ka Neri, ²⁸ ka Meliki ka Adi ka Kosamu ka Elimadamu ka Eri, ²⁹ ka Yosue ka Eliseri ka Yorimu ka Matati ka Lefi, ³⁰ ka Simeo ka Yuda ka Yosefu ka Yonamu ka Eliakimu, ³¹ ka Melea ka Mena ka Matata ka Natani ka Dafidi, ³² ka Isai ka Yobedi ka Boasi ka Sala ka Nasoni ³³ ka Aminadabu ka Adimi ka Arani ka Esiromu ka Faresi ka Yuda, ³⁴ ka Yakabu ka Isaki ka Aburahamu ka Tera ka Nakoru, ³⁵ ka Seruku ka Raga ka Faleki ka Ebee ka Sala, ³⁶ ka Kainamu ka Aafasadi ka Semu ka Nowe ka Lameki, ³⁷ ka Matusala ka Enaku ka Yaredi ka Maleleli ka Kainani, ³⁸ ka Enasi ka Seti ka Adamu ka Gusuno.

4

Setam u Yesu kəkura

(I maa mεerio Mateu 4:1-11, Maaku 1:12-13)

¹ Yesu u Hunde Dεero yiba ma u wurama Yuudenin di. Ma Hunde wi, u nùn sure gɓaburu sɔɔ. ² Miya Setam maa nùn kəkura sɔɔ weeru. U n maa gāanu ganu di sanam mε sɔɔ. Ye saa yen baa ya kpa, gɔɔra nùn mwa. ³ Ma Setam nùn sɔɔwa u nεε, à n Gusunon Biin na, a kpee teni sɔɔwo tu gɔsira pεε.

⁴ Ma Yesu nùn sɔɔwa u nεε, ba yorua Gusunon gari sɔɔ ba nεε, “Tɔnu kun ko n wāa dīanu tɔnan sɔ.”

⁵ Ma Setam u ka nùn da guuru wɔllo u nùn handunian tem kpuro sɔɔsi nɔni kpaki teeru mi sinamba bandu dii. ⁶ Ma u nùn sɔɔwa u nεε, nin dam ka nin yiiko kpurowa kon nun wε domi ba man wε. Wi na kī, wiya kon maa wε. ⁷ N n men na, à n yiira a man sāwa ye kpurowa ya koo ko wunεgia.

⁸ Ma Yesu u nùn sḡwa u nεε, Gusunḡn gari nεε, “Gusunḡ wunen Yinniwa kaa n sḡamḡ, kpa a n wi turon wḡaru wḡa.”

⁹ Ma u ka nùn da Yerusalemḡ, u nùn sḡndi sḡa yerun wii kpiirḡ, ma u nùn sḡwa u nεε, à n Gusunḡn Biin na, a suro saa minin di, ¹⁰ domi Gusunḡn gari nεε, “U koo win gḡradoba nḡ kḡwa wunen sḡ bu ka nun kḡsu.” ¹¹ “Ba koo nun nenε ben nḡma sḡḡ, kpa wunen naasu ku raa kperu sokura.”

¹² Yesu u nùn sḡwa u nεε, Gusunḡn gari maa nεε, “A ku ra Gusunḡ wunen Yinnin dam mḡeri a ka wa mḡ mu nε.”

¹³ Ye Setam u nùn kḡkiri bi kpuro kua u kpa, u nùn deri u doona sere saa gaa gina.

Yesu win sḡmburu torua Galileḡ

(I maa mḡerio Mateu 4:12-17, Maaku 1:14-15)

¹⁴ Yesu u wura Galileḡ ka Gusunḡn Hunden dam, ma win labaaari ya nḡra n ka sikerena bera ye sḡḡ kpuro. ¹⁵ U Gusunḡn garin keu sḡḡsimḡ ben mḡnnḡ yenu sḡḡ, ma tḡmbu kpuro ba nùn bḡεεε wḡεmḡ.

Ba Yesu yina Nasaretio

(I maa mḡerio Mateu 13:53-58, Maaku 6:1-6)

¹⁶ Yesu u da Nasaretio mi u biru di. Nge mḡ win dḡḡne u mḡnnḡ yeru dua tḡḡ wḡrarugiru sḡḡ, ma u seewa u ka tireru gari. ¹⁷ Ba nùn Gusunḡn sḡmḡ Esain tireru wḡ. Ye u tu wukia u wa mi ba yorua ba nεε,

¹⁸ “Yinni Gusunḡn Hunde ka man wḡa. U man gḡsa n ka dam sarirugibu Labaaari gea nḡsia. U man gḡrima n ka yobu sḡ ma ba koo yakiara, n ka wḡkobu sḡ ma ba koo yam wa, n ka maa takasigibu yḡsu bu doona,

19 kpa n maa ka kpara ma saa ya wee yè sɔɔ Yinni u koo tɔmbu durom kua.”

20 U tire te wukiri u mɛnnɔ yerun sɔmɔ wesia ma u sina. Be ba mɛnnɛ mɛnnɔ yee te sɔɔ, ba nùn nɔni girari be kpuro. 21 Ma u win gari torua u bu sɔɔwa u nɛɛ, gisɔra Gusunɔn gari yini yi kooa yi i nua mi.

22 Be kpuro ba nùn seeda gea diiya, ma biti ya bu mwa gari dure yin sɔ yi yi yarimɔ win nɔn di. Ma ba mɔ, n n̄ Yosefun bii wi mi?

23 U bu sɔɔwa u nɛɛ, ka gem, i ko kpĩ i man mɔn te kua i nɛɛ, “Timgii, a wunɛn tii bekio,” kpa i gere n koowo nɛn tem sɔɔ mini ye i nua na kua kpuro Kapenamuo.

24 U maa nɛɛ, ka gem, na bɛɛ sɔɔmɔ, Gusunɔn sɔmɔ goo sari wi u bɛɛɛ mɔ win tiin temɔ. 25 Na maa bɛɛ gem sɔɔmɔ, kurɔ gɔmini dabira ta raa wãa Isirelin temɔ Elin waati, ye gura kun na wɔɔ ita ka suru nɔɔba tia, ma gɔɔ bakaru ta kua tem kpuro. 26 Ka mɛ, ba n̄ Eli gɔre ben goon mi ma n kun mɔ gɔmini turo wi u wãa Sarepataɔ Sidonin temɔ. 27 Dabiru be ba bara disigiru mɔ ba raa maa wãa Isirelin temɔ Gusunɔn sɔmɔ Eliseen waati. Ka mɛ, ba n̄ ben goo bekie, ma n kun mɔ Namani Sirigii.

28 Ye ba gari yi nua mɛnnɔ yee te sɔɔ, ba mɔru bɛsira be kpuro. 29 N deema ben wuu ga wãawa guuru wɔllɔ. Yera ba seewa ba nùn b̄arikia ba ka da wuun biruɔ bu ka nùn sure wɔwa sɔɔ. 30 Adama u bu bukiana ma u doona.

*Durɔ wi wɛɛku gagu ga wãasi
(I maa mɛɛrio Maaku 1:21-28)*

31 Yesu u sara u da Kapenamuo, Galilen wuu gagɔ, ma u tɔmbu Gusunɔn garin keu sɔɔsimɔ tɔɔ w̄ɛrarugiru sɔɔ. 32 Ma win sɔɔsira bu biti kua domi

u gari gerumawa ka yiiko. ³³ N deema durɔ goo waa mennɔ yeru sɔɔ wì sɔɔ wɛrɛku ga waa ma u wura kua wɔllɔ u nɛɛ, ³⁴ man diya bɛsɛ ka wunɛ, Yesu Nasarɛtigii. A na a sun kam koosiawa? Na yɛ wi a sãa, wunɛ Gusunɔn tɔn Dɛɛrowa.

³⁵ Ma Yesu u gu gerusi u nɛɛ, a mario, kpa a doona win min di.

Ye wɛrɛku ge, ga durɔ wi tem kparana ben suunu sɔɔ, ma ga doona, ga ñ maa nùn mɛɛra kue. ³⁶ Ma biti ya bu mwa kpuro ba bikianamɔ ba mɔ, gari yiren bwesera yini. Domi u wɛrɛkunu wooda wɛɛmɔ ka yiiko ka dam, ma nu doonamɔ.

³⁷ Ma win labaari ya nɔɔra n ka sikerena bera ye sɔɔ kpuro.

Yesu u tɔn dabɪnu bɛkia

(I maa mɛɛriɔ Mateu 8:14-17, Maaku 1:29-34)

³⁸ Ye Yesu u yara mennɔ yee ten min di u dua Simɔɔn yɛnuɔ. N deema Simɔɔn kurɔn mɛro u wasi sundu barɔ ta bɔɔbu, ma ba nùn suuru kana win sɔ.

³⁹ U kurɔ wi tuke u wasi sun te gerusi ma ta nùn deri. U seewa yande u bu nɔɔrimɔ.

⁴⁰ Ye sɔɔ duɔ, bèn tamba bara bwese bweseka mɔ kpuro ba ka bu na win mi, ma u ben baawure nɔma sɔndi u bu bɛkia. ⁴¹ Wɛrɛkunu maa doona tɔn dabirun min di, nu wuri mɔ nu mɔ, wuna Gusunɔn Bii. Adama u nu gerusi, u ñ maa dere nu gari gere yèn sɔ nu yɛ ma Kirisiwa u sãa.

Yesun waasu Yudeaɔ

(I maa mɛɛriɔ Maaku 1:35-39)

⁴² Ye yam sãra Yesu u seewa u wuu yara u da gbaburɔ. Adama tɔn wɔru ga nùn kasu. Ye ba tura win mi, ba nùn suuru kana u ku bu deri.

⁴³ Adama u bu sɔɔwa u nɛɛ, u ñ koo ko u kun

maa Gusunən bandun Labaari gea waasu kue wusu gasu sɔɔ, domi yen sɔna ba nùn gərɪma.

⁴⁴ Ma u waasu mɔ̀ Galilen mennɔ yenu sɔɔ.

5

Yesun bwāa gbiikobun sokubu

(I maa mɛriɔ Mateu 4:18-22, Maaku 1:16-20)

¹ Ye Yesu u yōra daa burerun bɔkuɔ te ba ra soku Genesareti, tɔn wɔru ga nùn mennɛ gu ka Gusunən gari nɔ. ² Ma u goosu yiru wa daa bure ten goorɔ sɪn min di swɛɛ gowobu ba sara ba ben yāakoronu teɔ da. ³ Ma u dua goo sin teu sɔɔ ge ga sāa Simɔɔguu, ma u nùn kana u ka gu gooru tondasia fiiko. Yen biru u sina u tɔn wɔrusu Gusunən gari sɔɔsimɔ gen min di.

⁴ Ye u win gari gerubu mari, u Simɔɔ sɔɔwa u nɛɛ, a wunen goo bərieyo bwerɔ kpa i bɛɛn yāakoronu kpɛɛ i ka swɛɛ mwa.

⁵ Simɔɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, yinni wɔku girira sa sɔmburu kua, sa n̄ maa gāanu wa sa mwe, adama wunen garin sɔ kon yāakoro te kpɛɛ.

⁶ Ye ba kua mɛ, ba swɛɛ dabi dabiru gura sere ben yāakorora gɛɛrɔ. ⁷ Ma ba ka yīreru ben berusebu soka be ba wāa goo yiruse sɔɔ bu na bu bu somi. Ba na ma ba goosu yiru ye swɛɛ yibia sere su kī su num. ⁸ Ye Simɔɔ Piɛɛ u yeni wa u kpuna Yesun wuswaaɔ u nɛɛ, Yinni, a tii gawo nen bɔkun di, domi nɛ torowa.

⁹ Domi wi ka win berusebu kpuro ba biti kua swɛɛ dabi ten sɔ te ba gura. ¹⁰ Mɛya maa biti ya Simɔɔn berusebu Yakɔbu ka Yohanu, Sebeden bibu mwa. Yesu u Simɔɔ sɔɔwa u nɛɛ, a ku bɛrum ko, saa tɛn di tɔmba kaa n kasu bu man swīi.

11 Sanam mε ba ka ben goosu da goorə, ma ba si kpuro deri ba nùn swĩi.

Yesu u wi u bara disigiru barə

bεkia

(I maa mεerio Mateu 8:1-4, Maaku 1:40-45)

12 Sanam mε Yesu u wāa wuu gagu sɔɔ durə goo wi u bara disigiru barə u nùn wa, ma u yiira win wuswaaɔ u nùn suuru kana u nεε, Yinni à n wura, na yē ma kaa kpĩ a man bεkia kpa n dεera.

13 Ma Yesu u win nəmu demia u nùn baba u nεε, na wura, a bεkuro kpa a dεera.

Mii mii bara disigii te, ta nùn doonari. 14 Yesu u nùn yiire u nεε, u ku raa goo gāanu ganu sɔ, adama u doo u win tii yāku kowo tusia, kpa u yākuru ko win dεerasiabun sɔ nge mε Məwisin wooda ya gerua, kpa tu ka ko seeda təmbun wuswaaɔ.

15 Ka mε, win labaari ya yabi, ma tən dabira mɛnnamə bu ka win gari nə, kpa bu ka bεkura ben baranu sɔɔn di. 16 Adama Yesu u ra dewa gbaburə wi turo u n kanaru mɔ.

Yesu u durə goo bεkia

wìn wasin bee tia gu

(I maa mεerio Mateu 9:1-8, Maaku 2:1-12)

17 Sɔɔ teeru Yesu u Gusunən garin keu sɔɔsimə ma Falisiba ka wooda yērobu ba sɔ mi, be ba na saa Galile ka Yudean wuu baageren di, ka maa Yerusalemun di, ma Yinnin dam mu dera u barəbu bεkiamə. 18 Saa ye yande, təmbu gaba durə goo sɔɔwa ka kpinu wìn wasin bee tia ya gu. Ba kasu mε ba koo ka du kpa bu nùn yi Yesun wuswaaɔ. 19 Ye ba kun wa mi ba koo ka nùn duusia tən wərun sɔ, yera ba yɔɔwa diru mi u wāan wəllə, ma ba tu yaba

ba nùn sarasia ka win kpinu tən wəru gen suunu sɔɔ Yesun wuswaaɔ. ²⁰ Ye u ben naanɛ dokebu wa, yera u durɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, a wunɛn durum suuru wa.

²¹ Wooda yĕrobu ka Falisiba ba bwisikum wəri ba tii bikiamɔ, wara wini wi u Gusunɔ wəmmɔ. Wara koo kpī u tɔnu win durum suuru kua ma n kun mɔ Gusunɔ turo.

²² Adama Yesu u ben bwisikunu gia ma u bu bikia u nɛɛ, mban sɔna i bwisikumɔ mɛ bɛɛn gɔruɔ. ²³ Yen yerà ya sɛsɔ bo, bu nɛɛ, ba tɔnu nùn win durum suuru kua, n̄ kun mɛ bu nɛɛ, u seewo u sī. ²⁴ N n mɛn na, kon bɛɛ sɔasi ma Tɔnun Bii, u yiiko mɔ handunia mi, u ka durum suuru ko.

Ma u barɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, na nun sɔmɔ, a seewo a wunɛn kpinu sua kpa a we yenuɔ.

²⁵ Ma u seewa mii mii ben wuswaaɔ u sua ye u raa kpunari, ma u Gusunɔ siaramɔ u ka dɔɔ yenuɔ. ²⁶ Yera biti ya be kpuro mwa ma ba Gusunɔ siaramɔ. Berum maa bu mwa ma ba mɔ, sa gāa maamaakiginu wa gisɔ.

Yesu u Lefi soka

(I maa mɛrio Mateu 9:9-13, Maaku 2:13-17)

²⁷ Yeniban biru Yesu u yara ma u gbere mwaaɔ goo wa wi ba ra soku Lefi u sɔ gbere yerɔ, ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a man swīiyɔ.

²⁸ Lefi u seewa u ye kpuro deri ma u nùn swīi.

²⁹ Yen biru u Yesu tɔɔ baka dim kua win yenuɔ. Gbere mwaaɔ dabinu ka maa gabu ba ka bu dimɔ. ³⁰ Falisiba ka ben wooda yĕrobu gabu ba win bwāabu wəkisi ba bikia ba nɛɛ, mban sɔna i dimɔ i nɔrumɔ ka gbere mwaaɔbu ka kɔsan kowobu.

³¹ Yesu u bu wisa u nεε, be ba bwāa do ba ñ timgiin bukata mō ma n kun mō be ba barō. ³² Na ñ nε n ka geegibu soku. Na nawa n ka kōsan kowobu soku bu ka ben gōru gōsia.

Nəə bəkurun gari

(I maa mεerio Mateu 9:14-17, Maaku 2:18-22)

³³ Ba nūn sōwa ba nεε, Yohanun bwāabu ka Falisibagibu ba ra nəə bōke kiri kiri, ba ra maa kanaru ko, adama wunεgiba dimō ba nōrumō.

³⁴ Ma u nεε, i ko i kpī i kurō kpaon durōn bārōba nəə bōkusia sanam mε u wāa ka be? ³⁵ Adama sanam wee mε ba koo kurō kpaon durō wōra ben nōman di. Sanam mε sōra ba koo nəə bōke.

³⁶ U maa bu mōndu kua u nεε, ba ku ra yabe kpaaru gīε bu ka yabe tōkōru kōre. Bā n kua mε, ba koo kpaaru gīa, kpaarun yasa maa ya ko n sāa nenem yabe tōkōru sō. ³⁷ Goo ku ra maa tam kpaam doke gōnan bō tōkōnu sō. U n kua mε, tam kpaam mε, mu koo bōonu kurasia kpa mu yari, kpa bōonu nu sankira. ³⁸ Adama ba ñ koo ko ba kun tam kpaam doke bō kpaanu sō. ³⁹ Goo sari wi u ko n tam kpaam kī, sanam mε u tam gurum nōra, domi u koo gere u nεε, gurum ka nūn nērena.

6

Tōə wēraruḡirun gari

(I maa mεerio Mateu 12:1-8, Maaku 2:23-28)

¹ Tōə wēraruḡiru garu sō Yesu u alikama gbaaru garu sarō, ma win bwāaba alikama wōkamō, ba sunkumō ka nōma, ba temmō. ² Falisi gabu ba bu bikia ba nεε, mban sōna i mō ye wooda ya nεε bu ku ko tōə wēraruḡiru sō.

³ Yesu u bu bikia u nεε, i n̄ gara tirerə ye Dafidi u kua sanam mε gǝra wi ka win bwāabu m̄? ⁴ U Gusunən diru dua ma u p̄εε sua ye ba Gusunə yiiye, u ye di ma u win bwāabu w̄ε. Adama besen wooda ya yina goo u ye di ma n kun m̄ yāku kowobu.

⁵ Ma u nεε, i de i n ȳε ma Tənun Biiwa u t̄ə w̄ɛrarugiru kua.

Durə w̄in n̄əm geu ga gu

(I maa m̄εrio Mateu 12:9-14, Maaku 3:1-6)

⁶ Ye n kpam kua t̄ə w̄ɛrarugiru garu, u dua m̄ennə yerə u Gusunən garin keu s̄əsimə. N deema durə goo wāa mi w̄in n̄əm geu ga gu. ⁷ Wooda ȳerobu ka Falisiba ba swaa kasu bu ka Yesu durum mani. Yen s̄əna ba n̄un m̄εra bu ka wa ù n koo goo bεkia t̄ə w̄ɛrarugiru s̄ə. ⁸ Adama u ben bwisikunu ȳε, ma u durə wi s̄əwa w̄in n̄əmu ga gu mi u nεε, a seewo a ȳra bu nun wa.

Ma u seewa u ȳra. ⁹ Ma Yesu u nεε, na bεε bikiamə, gea ka k̄sa, yen yerà n weenε bu ko t̄ə w̄ɛrarugiru s̄ə. Bu t̄ənu faaba ko? Nge bu n̄un go.

¹⁰ Yera u be kpuro m̄εra u ka sikerena, ma u durə wi s̄əwa u nεε, a wunen n̄əmu demia.

Ye u gu demia, ma ga bekura. ¹¹ Ma ba m̄əru besira ma ba wesianamə ye ba koo Yesu kua.

Yesu u bwāabu w̄əkura yiru

ḡəsa

(I maa m̄εrio Mateu 10:1-4, Maaku 3:13-19)

¹² S̄ə m̄ε te s̄ə, Yesu u da guuru w̄əllə u ka kanaru ko. Ma u Gusunə kana w̄əku giriru. ¹³ Ye yam s̄əra u win bwāabu m̄enna, ma u t̄ənu w̄əkura yiru ḡəsa be s̄ə, u bu ȳisuru k̄a ḡərobu. ¹⁴ Tən ben ȳisa wee, Simə wi u ȳisuru k̄a Piεε, ka Andere win

wɔnɔ, ka Yakɔbu ka Yohanu ka Filipu ka Baatelemi
 15 ka Mateu ka Tomaa ka Yakɔbu Alufen bii, ka
 Simɔ wi u win tem gari kɪ, 16 ka Yudasi Yakɔbun
 bii, ka Yudasi Isikariɔtu wi u tɔmbu Yesu nɔmu
 sɔndia.

Bekiabu ka keu sɔsibu
(I maa mɛrio Mateu 4:23-25)

17 Ma u sara ka be, u yɔra tem tɛra gaa sɔɔ mi
 win bwɔa dabiru ka tɔn wɔru guna wɔa, be ba na
 saa Yudean di kpuro ka Yerusalemun di, ka Tiri ka
 Sidonin di, wuu si su wɔa nim wɔkun bera gia. 18 Ba
 na win mi bu ka win gari nɔ kpa u ka bu bekia ben
 baranu sɔɔn di. Be ba wɛɛkunu mɔ nu bu toorimɔ,
 ba maa bekura. 19 Tɔn be kpuro ba kɪ bu nɔn baba
 domi win dam mu sɔmburu mɔ, mu bu bekiama
 kpuro.

Doo nɔru ka nɔni swɔaru
(I maa mɛrio Mateu 5:1-12)

20 Yera Yesu u win nɔni sua u win bwɔabu mɛra
 u nɛ,

Doo nɔrugiba bɛɛ sɔarobu domi bɛya i ko n wɔa
 mi Gusunɔ u bandu swɔi.

21 Doo nɔrugiba bɛɛ be gɔra mɔ tɛ, domi i ko ra
 debu.

Doo nɔrugiba bɛɛ be i sumɔ tɛ, domi i ko ra yɛɛ.

22 Doo nɔrugiba bɛɛ, tɔmbu bɔ n bɛɛ tusa, ma ba
 bɛɛ gira ben min di, ma ba bɛɛ wɔmmɔ, ma ba bɛɛn
 yɔsiru gɔsia gɔa kɔsunu Tɔnun Biin sɔ. 23 Nge mɛya
 ben baababa ba Gusunɔn sɔmɔbu kua. Adama bɛɛ,
 i gɔru doru dɔma te, i yɔkuo ka nuku dobu, domi
 ka gem ba bɛɛ are yiye yi kpɔ Gusunɔ wɔllɔ.

24 Nɔni swɔarugiba bɛɛ maa gobigibu, domi i bɛɛn
 nuku yemiabu wa kɔ.

25 Nōni swāarugiba bεε be i deba tē, domi gōoru ta koo bεε ko.

Nōni swāarugiba bεε be i yēemō tē, domi i ko ra nukuru sankira kpa i swī.

26 Nōni swāarugiba bεε, tōmbu kpuro bà n bεen gea gerumō. Domi mēya ben baababa ba sōmō weesugibu kua.

Kīru yiberēban sō

(I maa mērio Mateu 5:38-48, 7:12a)

27 Adama nε na bεε sōomō, bεε be i man swaa daki, i bεen yiberēba kīru sōosio, i bu gea kuo be ba bεε tusa. 28 I bu domaru kuo be ba bεε bōrusimō, i bu kanaru kuo be ba bεε kōsa kuammε. 29 Goo ù n nun baa teeru so, a maa nùn tensim tīiyō, wī u maa wunen yabe bakararua, a ku nùn yinari u kparam wunen yabe piibu sua. 30 Wi u nun gāanu kana, a nùn kēeyō, goo ù n maa nun wunen gāanu suari, a ku maa nu bikia. 31 Ye i kī tōmbu bu bεε kua, i bu ye kuo bεen tii.

32 I n bu kī be ba bεε kī, siara birà i mō. Baa kōsan kowobun tii ba ra n ben kīnasibu kī. 33 I n maa bu gea kua be ba bεε gea kua, siara birà i mō. Mēya kōsan kowobun tii ba ra ko. 34 I n bu bōkura bèn mi i kōsire yīiyō, siara birà i mō. Kōsan kowobun tii ba ra bōkuranewa, bu ka kōsiana. 35 Adama i bεen yiberēba kīru sōosio, i bu gea kuo, i maa bu bōkuro i kun kōsire yīiyō, bεen are yi ko n kpā, i ko n maa sāa Wōrukoon bibu, domi win tii u ra guturuba ka tōn kōsobu durom sōosi. 36 I de i n wōnwōndu mō nge mε bεen Baaba u wōnwōndu mō.

I kun da n tōmbu sirimō

(I maa mērio Mateu 7:1-5)

³⁷ I kun da n tambu sirimə, Gusunə u n̄ maa ka bεε sirimə. I kun da n tambu taare wεemə, Gusunə u n̄ maa bεε taare wεemə. I suuru koowo, Gusunə koo maa bεε suuru kua. ³⁸ I kēeyə, Gusunə koo maa bεε kē. Yīrutii bakaru səəra u koo bεε kēru kē, te u taasi u sire u yibia ka nəwə, kpa u bεε wisia bεen bəəwə. Domi yīrutii te i ka gabu yīrua, teya Gusunə koo ka bεε yīrua.

³⁹ U maa bu mändu garu kua u nεε, wōko u koo kpī u wōkosi swaa gbiiya? Be yiru sannu ba n̄ koo wəru wəri? ⁴⁰ Bōo u ku ra win yinni kere, adama bōo baawure wi u sōsiru gia u kpa, u koo ka win yinni weena.

⁴¹ Mban sōna a yakə mεerimə wunen kpaasin nənu səə, ma a n̄ dāa bīru laakari m̄ te ta wāa wunen tiin nənuə. ⁴² Aməna kaa ka kpī a wunen kpaasi s̄ u de a n̄n yakə wuna ge ga wāa win nənu səə, ma a n̄ dāa bīru waamə te ta wāa wunen tiin nənuə. Murafiti wunε, a gina dāa bīru wunə te ta wāa wunen nənuə yen biru kaa yam wa a ka yakə wuna ge ga wāa wunen kpaasin nənu səə.

Dāru ka ten binu

(I maa mεerio Mateu 7:16-20, 12:33-35)

⁴³ Dāa geeru ta ku ra bii kōsunu ma. Meya maa dāa kōsuru ta n̄ bii geenu marumə. ⁴⁴ Domi dāru baatere, ten binun diya ba ra tu gie. Ba ku ra gandun binu səri sāka wəllə, meya maa ba ku ra bereru səri awīi wəllə. ⁴⁵ Tən geo u ra gāa geenu yarewa gāa geenu səən di ni nu berua win gōruə. Tən kōso maa gāa kōsunu yaramə gāa kōsunu səən di ni nu berua win gōruə. Domi ye ya yiba tənun gōruə ya yarimə, yeya nəə ga ra gere.

*Dinu yiru**(I maa mærio Mateu 7:24-27)*

⁴⁶ Mban sōna i man sokumō Yinni Yinni, ma i kun mō ye na bεε sōmō. ⁴⁷ Baawure wi u na nen mi ma u nen gari nōmō ma u yi mem nōwammε, kon bεε sōsi wi u ka weenε. ⁴⁸ U ka durō goo weenε wi u diru banimō, ma u gba n duku u kperu girari u sere kpεεkpεeku sura. Ma nim yibura na, ma nim tora ya dii te swee, adama ya ñ kpīa ya dii te wuke yèn sō ta bana wā. ⁴⁹ Adama wi u nua, ma u kun kue, u sāawa nge durō goo wi u diru banimō tem dira wōllō, ma u kun kpεεkpεeku sure. Nim tora ya dii te swee. Yande ta wōra, ma ten wōrumaa kpēa.

7*Yesu u tabu sunō goon yoo**bεkia**(I maa mærio Mateu 8:5-13)*

¹ Ye Yesu u gari yi kpuro tambu sōwa u kpa, u da Kapenamō. ² Tabu sunō goo wāa mi u yoo mō, wi u kī gem gem. Yoo wiya u barō sere u wasikira. ³ Ye tōnwero wi, u Yesun labaari nua, yeya u nùn Yuuban guro gurobu gabu gōria bu nùn suuru kana u na u win yoo bεkia. ⁴ Ye ba tura Yesun mi ba nùn suuru kana gem gem ba nεε, n tura a durō wi ye kua ⁵ domi u besen bweseru kī. Wiya maa sun besen mennō yeru bania.

⁶ Ma Yesu u ka bu swaa wōri. Ye u yenu ge turuku kua yera tabu sunō wi, u win bōrōba gōra bu Yesu sō u ku tii gōngere ko, domi wi kun be tura u du win yenu. ⁷ Yēn sōna u ñ tii garisi goo wi u koo ka tii da Yesun mi. Adama u be gesi gari geruo, win yoo

u koo bekura. ⁸ Domi wi, u gabu wiru kp̄iye, u maa tabu kowobu m̄ be u kpare. U n turo s̄ɔwa u doo, u ra n d̄ɔwa. U n maa ben goo s̄ɔwa u na, u ra n sisiwa. U n win yoo s̄ɔwa u yeni koowo, u ra n maa ye m̄wa.

⁹ Ye Yesu u gari yi nua biti ya n̄n mwa, ma u s̄ira u t̄mbu s̄ɔwa be ba n̄n sw̄i u n̄e, na n̄ gina naane doke baka binin bweseru waare, baa Isireliba s̄ɔ.

¹⁰ Ye ḡro be, ba ḡsira yenū ba deema yoo wi, u bw̄a dora.

Yesu u ḡmini goon bii seesia

¹¹ Yen sisiru Yesu da wuu gagun mi, ge ba ra soku Nayini. Win bw̄abu ka maa t̄n w̄ru guna n̄n sw̄i. ¹² Saa ye u wuu gen gb̄ararun k̄nn̄ turuku kua, u wa ba aluwaasi goon goru s̄ɔwa ba ka yarī bu sike. U s̄awa win m̄ron bii teere te u m̄. Win m̄ro maa, ḡminiwa. Wuugibu dabira w̄a ka wi. ¹³ Ye Yinni u kur̄ wi wa win w̄nw̄nda n̄n mwa, ma u n̄n s̄ɔwa u n̄e, a ku sw̄i.

¹⁴ Yera u susi u goo ten kpakororu baba. Be ba tu s̄ɔwa ba ȳra. Ma u n̄e, aluwaasi wun̄e, na nun s̄ɔm̄, a seewo.

¹⁵ Ma goo te, ta seewa ta sina ta gari gerum̄. Ma Yesu n̄n win m̄ro wesia. ¹⁶ Berum be kpuro mwa, ma ba Gusun̄ siaram̄ ba gerum̄ ba m̄, Gusun̄n s̄m̄ damgiiwa u bu kurema. Gusun̄wa u win t̄mbu naawa. ¹⁷ Yesun labaari ye, ya yabi Yudea kpuro s̄ɔ ka maa yen beri kpuro.

Yohanu Bat̄mu kowon

ḡrobu

(I maa m̄erio Mateu 11:2-19)

18 Yohanun bwāaba nùn ye kpuron labaari sōwa. Ma u win bwāa ben yiru soka, 19 u bu gōra Yesun mi bu nùn bikia, wiya wi u sisi? Nge ba n kpao mara. 20 Ye durō be, ba tura win mi, ba nεε, Yohanu Batemu kowowa sun gōrima wunen mi su bikia, wuna wi u sisi? Nge sa n kpao mara.

21 Saa ye sō, u tən dabirun baranu ka ben alebu bekia, ma u ben wεεkunu gira, u maa wōko dabinu yam waasia. 22 Ma u bu wisa u nεε, i doo i Yohanu tusia ye i wa ka ye i nua. Wōkoba yam waamō, yemōba sīimō, be ba bara disigiru barō ba bekuramō ba dεeramō, sosobu ba gari nōmō, ba gōribu seeyamō, ma ba sāarobu Labaari gean waasu mō. 23 Doo nōrugiiwa baawure wìn naane ya yō dim dim nε sō.

24 Ye Yohanun gōroba sīa, ma u tən dabinu Yohanun gari sōbu wōri. U bu bikia u nεε, mba i mεεrim da ghaburō. Yakō ge woo ga toorimō? 25 Durō wi u yāa bεεreginu sebua? Wee, be ba yāa gobiginu sebua ma ba wāaru dimō dukia sō, beya ba wāa sina kpaanō. 26 N n mēn na, mba i mεεrim da. Gusunōn sōmō goo? Meya na bεε sōmō yēro mam Gusunōn sōmō kere mi n toma. 27 Domi Yohanu wiya wìn gari ba yorua ba nεε,

“N wee, na nēn gōro gōra wunen wuswaaw wi u koo nun gbiiya u wunen swaa sōmε.”

28 Na bεε sōmō ma be tən kurōba mara sō, goo kun Yohanu kere, adama wi u yākabu bo Gusunōn bandu sō, u Yohanu kere.

29 Ye ba ye nua, tōmbu kpuro ka gbere mwaabu sannu ba Gusunō gem wē, domi beya Yohanu u raa batemu kua. 30 Adama Falisiba ka wooda yērobu ba

ñ daa wure Yohanu u bu batemu ko. Nge meya ba ka yina ye Gusunə u gōru doke u bu kua.

³¹ Ma Yinni u bikia u nee, mba kon ka tēn tambu weesina. Mba ba ka weene. ³² Ba sāawa nge bibu be ba sō yaburə, ba sokunamə ba mə, sa bee guuru soowa ma i ñ yawa. Sa bee gəə womu kua, i ñ maa swī. ³³ Domi Yohanu Batemu kowo u na, u ñ dīanu dimə, u ñ maa tam nərūmə, ma i nee, u werəkunu mə. ³⁴ Tənun Bii u na, u dimə u nərūmə, ma i gerumə u sāa dim kīro ka tam nəro, gbere mwaəbu ka kōsan kowobun bəro. ³⁵ Ka me, Gusunən bwisi yi ra tii sōsi bwisi gee be ba yi wuran mi.

Yesu dimə Falisi goon yenuə

³⁶ Falisi goo wi ba mə Siməə u Yesu dim soka. Ma Yesu u dua win dirə u sina u ka di. ³⁷ Kurə tanə goo wāa wuu mi. Ye u nua ma Yesu u dimə Falisi win yenuə, yera u ka too buraru na te ta turare yiba. ³⁸ U yōra Yesun biruə win naasu gia u sumə. Ma win yīresu naa si waaya, ma u su sunkumə ka win seri, u su sōsumə, ma u su turare ye wisi. ³⁹ Falisi wi u Yesu dim soka, ye u wa me, u gerua win gōruə u nee, durə wi, ù n Gusunən səmən na, u ko n yē kurə weren bwesera wi u nùn babamə, domi kurə tanəwa. ⁴⁰ Ma Yesu u nee, Siməə, na gari gee mə yi kon nun sō.

Ma Siməə u nee, yinni, a geruo.

⁴¹ Ma Yesu u nee, durə goo wāa wìn dibu tambu yiru ba neni. Turo neni sii geesun gobi neera wunəbu (500), turo maa weeraakuru. ⁴² Ye ba ñ gāanu wa bu kəsia, ma u be yiru kpuro suuru kua. Tē be yiru ye səə, wara koo nùn kīa n kere.

⁴³ Siməə u nee, na tamaa wi ba suuru kua n kere.

Ma Yesu u nùn sōəwa u nee, gema a gerua.

44 Yera u sīra kurō win mi gia ma u Simōo bikia u nεε, a kurō wi wa? Ye na dua wunen yenuo a n̄ man nim kā n ka n̄n kōri kpakia, adama kurō wini u n̄n naasu waaya ka win yīresu, ma u su sunka ka win seri. 45 A n̄ man tōbura ka sōsubu, adama kurō wini, m̄n di na dua, u n̄ n̄n naasu sōsum deri. 46 A n̄ gum wisi n̄n wiru wōllō, adama kurō wini u turare wisi n̄n naaso. 47 Yen sō, na nun sōmō ma kurō win durum baka ye, ba n̄n ye suuru kua. Yeya n dera win kīra kpēa. Adama wi ba fiiko suuru kua, u ra n kīwa fiiko.

48 Ma u kurō wi sōwa u nεε, ba nun wunen durum suuru kua.

49 Be ba sō ba dimō ka wi, ba bikianamō, wara wini wi baa tōmbun durum u mam suuru m̄. 50 Ma u kurō wi sōwa u nεε, wunen naanε dokebu nun faaba kua. A doo ka alafia.

8

Tōn kurō be ba Yesu swī

1 Yen biru Yesu u wuu marosu ka baru kpaanu da da, u waasu m̄ u Gusunōn bandun labaari gea kparamō. Ma bwāabu wōkura yiru ye, ya wāa ka wi, 2 ka maa kurōbu gabu b̄n werekunu ba gira, ka gabu be ba bekia ben baranu sōn di. Beya Maari wi ba sokumō Madalagii, w̄n min di werekunu nōba yiru nu doona, 3 ka Yoana wi u s̄a Kusa, Herodun sōm kowobun wirugiin kurō, ka Susana ka sere gabu dabiru. Kurō beya ba bu nōrimō ka ben tiin ye ba mō.

Dīa bwese yēkon gari

(I maa m̄erio Mateu 13:1-9, Maaku 4:1-9)

⁴ Tɔn dabinu na saa wusu dabinun di ba mɛnna Yesun mi. Yera u bu mɔndu kua u nɛɛ, ⁵ durɔ goo yara u ka dɔa bweseru yɛka. Nge mɛ u yɛkamɔ sukum wɔri swaa baarɔ, ma ba taaka, ma gunɔsu gɔsa su di. ⁶ Sukum gam maa wɔri kpee saara wɔllɔ. Sanam mɛ mu kpiima, mu gbera yɛn sɔ tem yɛndu sari mi. ⁷ Sukum gam kpam wɔri sɔkin suunu sɔɔ, ma sɔki ka mu kpɛa sannu, ma yi mu sɛkenɛ yi go. ⁸ Sukum gam maa kpam wɔri tem gem sɔɔ, ma mu kpia mu binu mara wunɔm wunɔm. Ye u gerua mɛ u kpa, u nɔɔguru sua u nɛɛ, wi u swaa mɔ u ka nɔ, u nɔɔwɔ.

Mɔnnun asansi

(I maa mɛriɔ Mateu 13:10-17, Maaku 4:10-12)

⁹ Ma win bwɔaba nɔn bikia ba nɛɛ, mba mɔn ten tubusianu. ¹⁰ U nɛɛ, bɛɛya ba wɛ i ka Gusunɔn bandun asiri gia, adama ba gabu gari yi sɔɔmɔ ka mɔnnu, “kpa bu ka mɛri ba kun wa, bɔ n maa nua, kpa n ku bu yeeri.”

Mɔn ten tubusianu

(I maa mɛriɔ Mateu 13:18-23, Maaku 4:13-20)

¹¹ Yesu u nɛɛ, yeniwa mɔn ten tubusianu. Gusunɔn gariya ba yɛkamɔ. ¹² Swaa baaru ta sɔawa nge tɔn be ba ra yi nɔ, kpa Setam yu na yu yi wuna ben gɔrun di bu ku raa ka naanɛ doke kpa bu faaba wa. ¹³ Kpee saara ya sɔawa nge tɔn be ba ra gari yi mwɛ ka nuku dobu sanam mɛ ba yi nɔɔmɔ, adama ba n gbini mɔ. Ba ra naanɛ dokewa saa fiiko sɔɔ, kpa bu biru wura laakari mɛribun sanam. ¹⁴ Tem mi sɔki wɔa mu sɔawa nge tɔn be ba ra yi nɔ, adama nge mɛ ba dɔɔ, wururabu ka dukia ka handunian dobu ra yi sɛke yi go, ben binu ku ra ye. ¹⁵ Tem gem mu maa sɔawa nge tɔn be ba ra gari yi ba nua nɛnɛ

ben gōru geu sǎo ka nuku tia, ma ba binu marumǎ ka tɛmanabu.

Fitilan mǎndu

(I maa mǎerio Maaku 4:21-25)

¹⁶ Yesu kpam nɛɛ, goo sari wi u ra fitila mɛni kpa u gu wekeru wukiri, n̄ kun mɛ u gu doke kpin yerun kǎkǎrǎ. Adama u ra gu sǎndiwa dabu wǎllǎ, kpa be ba dumǎ ba n ka yam bururam waamǎ. ¹⁷ Domi gǎanu sari ni ba berua ma nu n̄ koo tera, mɛya gǎanu maa sari ni ba kua asiri sǎo ma nu n̄ koo giara kpa nu sǎosira batuma sǎo.

¹⁸ Yen sǎ, i n laakari sǎa nge mɛ i nǎomǎ. Domi baawure wi u mǎ, wiya ba koo wǎ. Baawure wi u kun maa mǎ, ba koo n̄n mwaari ye u tamaa u mǎ.

Berǎ ba sǎa Yesun wǎnǎbu

ka win mɛro

(I maa mǎerio Mateu 12:46-50, Maaku 3:31-35)

¹⁹ Yesun wǎnǎbu ka win mɛro ba na win mi, adama ba kpana bu n̄n susi tǎn dabinun sǎ. ²⁰ Ba n̄n sǎowa ma win wǎnǎbu ka win mɛro ba yǎ tǎowǎ ba kǐ bu n̄n wa.

²¹ Adama u bu sǎowa u nɛɛ, be ba Gusunǎn gari swaa daki, ma ba yi mɛm nǎowammɛ beya ba sǎa win wǎnǎbu ka win mɛro.

Yesu u nim kurenu marisia

(I maa mǎerio Mateu 8:23-27, Maaku 4:35-41)

²² Sǎo teeru Yesu dua goo nimkuu sǎo ka win bwǎabu, ma u bu sǎowa u nɛɛ, i de su tǎbura daa burerun guru giǎ.

Ma ba goo wuka ba doona. ²³ Sanam mɛ ba dǎo, u dweeya. Yera woo bǎkǎ ga seewa daa bure te sǎo, ma goo ga nim yibuǎ. Ba wǎa kari sǎo. ²⁴ Ba n̄n susi

ma ba nùn yamia ba nεε, Yinni, Yinni, sa kam kobu dɔɔ.

Ye u yanda u woo ka nim kurenu gerusi. Ma n sure ma n mari sɔɔ sɔɔ. ²⁵ Ma Yesu u bu bikia u nεε, ma sɔɔra i bεen naane doke.

Berum bu mwa ka biti, ma ba bikianamɔ, durɔ weren bwesera wini wi baa woo ka nim ù n wooda wɛ, n da nùn mεm nɔwε.

Yesu u wεɛkunugii bεkia

(I maa mεrio Mateu 8:28-34, Maaku 5:1-20)

²⁶ Ma ba Gadaran tem tura mε n ka Galile wuswaa kisine. ²⁷⁻²⁹ Ye u sara temɔ u durɔ goo wa u wee wuu gian di u ka nùn yinna. Durɔ wi, u wεɛkunu mɔ. Nɔn dabira nu ra nùn seeri. Ba ra nùn bɔke ka yɔni nɔma ka naasɔ kpa ba n nùn kɔsu. Adama u ra bɔkubu kpuro kasuku kpa wεɛku ni, nu ka nùn da gbaburɔ. Terera u ra n wãa saa tεɛbun di, u ku ra sine yenuɔ, ma n kun sikaɔ. Yera Yesu u wεɛku ni wooda wɛ nu doona durɔ win min di.

Ye durɔ wi, u Yesu wa u wura takana u wɔruma win wuswaaɔ ma u nɔɔgiru sua wɔllɔ u nεε, mba n sun mεnne nε ka wunε Yesu Wɔrukoon Bii. Na nun kanamɔ a ku man tɔya ko.

³⁰ Ma Yesu u nùn bikia u nεε, amɔna wunen yĩsiru. Ma u wisa u nεε, Nɔrɔbu, domi u wεɛku dabinu mɔ.

³¹ Ma wεɛku ni, nu Yesu suuru kana nu nεε, u ku de nu da wɔru bɔkɔ * sɔɔ.

³² N deema kurusɔ wuu bakaru gara wãa ta dimɔ guuru wɔllɔ. Ma wεɛku ni, nu Yesu suuru kana nu nεε, u de nu da kurusɔ ni sɔɔ. Ma u nu yɔllaa kua.

³³ Ma nu durɔ wi doonari, nu da kurusɔ nin mi. Ma

* **8:31** wɔru bɔkɔ - Wɔru bɔkɔ ge, ga sãawa Setam wãa yeru te ta ñ nɔru mɔ.

kurusə wuu te, ta duki sure daa bureru sɔɔ ta nim diira.

³⁴ Sanam mε be ba nu kpare ba wa ye n koorə, ba duki sua. Ba da ba labaari ye yēbi wuu maroɔ ka baru kpaanɔ. ³⁵ Tamba yara bu ka wa ye n koorə. Ba da Yesun mi ma ba durɔ wi deema win min di wɛrɛkunu doona, u sɔ Yesun bɔkuɔ u bekuru wukiri u wura win laakari sɔɔ, ma bɛrum bu mwa.

³⁶ Bɛn nɔni biru ya koorə ba tambu sɔɔwa nge mε n kua wɛrɛkunugii wi, u ka bɛkura. ³⁷ Gadaran tem girum tɔn be kpuro ba Yesu suuru kana ba nεε, u bu dɛsirario, domi bɛrum bakam bu mwa. Ma u goo nimkuu dua u gɔsira. ³⁸ Durɔ wi, win min di wɛrɛkunu doona, u Yesu suuru kana u nεε, u de bu da sannu. Adama Yesu u nɔn gɔsia u nεε, ³⁹ u gɔsiro win yɛnuɔ, kpa u kpara kpuro ye Gusunɔ u nɔn kua.

Ma u doona u da u kpara wuu ge sɔɔ kpuro ye Yesu nɔn kua.

Yarusin bii ka kurɔ

wi u Yesun yaberu baban gari

(I maa mεrio Mateu 9:18-26, Maaku 5:21-43)

⁴⁰ Ye Yesu u wurama ma tɔn wɔru ga nɔn dam koosia, domi ba raa nɔn marawa be kpuro. ⁴¹ Wee durɔ goo wi ba ra soku Yarusi, mɛnnɔ yerun wirugii, u da u yiira Yesun wuswaaɔ u nɔn suuru kana u na win yɛnuɔ. ⁴² Domi win bii teere te u mara, ta wasikiramɔ. Bii wi, u sɔɔwa wɛndia wi u wɔɔ wɔkura yiru mɔ.

Ye u dɔɔ mi, tɔn wɔru ga nɔn mɔnsi. ⁴³ N wee, kurɔ goo u wɔa mi, wi u yɛm wɔibu barɔ saa wɔɔ wɔkura yirun di. [U win gobi di kpuro tim nɛmɔbun mi,] ben goo kun maa kpɔa u nɔn bɛkie.

⁴⁴ U Yesu susi biruɔ ma u win yaberun swaa bua

baba. Yande win yem wĩ bi, bu yōra. ⁴⁵ Ma Yesu u bikia u nεε, wara man baba.

Ye be kpuro ba sikimə, Piεε ka be ba wāa ka wi, ba nεε, Yinni, n n̄ tən wəruwa ga nun sēke ga ka sikerene? [Ma a bikiamə wara nun baba?]

⁴⁶ Adama Yesu u nεε, goo u man baba, domi na gia ma nen dam mu səmburu kua.

⁴⁷ Ye kurə wi, u gia ma ba n̄n tuburi, yera u na u yiira ka diiribu Yesun wuswaaə. Təmbu kpuron nəni biru u gerua yèn s̄ə u n̄n baba, ka maa mε u bεkura yande. ⁴⁸ Ma Yesu n̄n s̄əwa u nεε, bii kurəbu, wunen naane dokebu nun bεkia, a doo ka alafia.

⁴⁹ Sanam mε u gari m̄ə, goo u na u m̄ennə yerun wirugii wi s̄əwa ma win bii u gu kə, u ku maa keu koosio gəngere ko.

⁵⁰ Yesu u ye nua, ma u n̄n s̄əwa u nεε, a ku berum ko, a gesi naane dokeo, u koo bεkura.

⁵¹ Ye u tura yenu mi, u n̄ dere goo u ka n̄n due ma n kun m̄ə Piεε ka Yohanu ka Yakəbu ka bii win tundo ka win mero. ⁵² Be ba wāa mi kpuro ba suməwa ba tii soomə bii win s̄ə. Adama Yesu u nεε, i ku swĩ, u n̄ gu, u d̄əwa.

⁵³ Ba n̄n yaakoru wəri, domi ba yē ma u guwa. ⁵⁴ Ma Yesu u bii win noma nenua ma u gerua ka dam, wəndia a seewo.

⁵⁵ Wəndia win hunde ya wurama, ma u seewa mii mii. Ma Yesu u bu s̄əwa u nεε, bu n̄n d̄ianu wēeyə. ⁵⁶ Ma biti ya win məwəbu mwə, adama Yesu u bu yiire u nεε, bu ku raa goo s̄ə ye n koorā.

9

Yesu u bwāabu wākura yiru gōra

(I maa mērio Mateu 10:5-15, Maaku 6:7-13)

¹ Ma Yesu u win bwāabu wākura yiru soka u mēna u bu dam kā ka yiiko bu ka wērekunu kpuro gira, bu ka maa baranu bekia. ² Ma u bu gōra bu ka ban te Gusunō u koo swīin waasu ko kpa bu barōbu bekia. ³ Ma u bu sōwa u nēē, i ku gāanu kusenu ko sanum mē sō, baa dēka n̄ kun mē bōru n̄ kun mē dīanu n̄ kun mē gobi, kpa i ku maa yaberu yiruse nēnē. ⁴ Yēnu gēn mi i sōbia, i sinō mi sere i ka doona wuu gen min di. ⁵ Wuu mi ba n̄ bēē dam koosie, i yario wuu gen min di, kpa i bēēn naasun tua bu kpare nge yīreru te ta bu ben taarē sōsimō.

⁶ Ba seewa ba doona baru kpa kpaaka, ba Labaari gea kparamō ma ba barōbu bekiamō yam kpuro.

Herodun laakari seewa

(I maa mērio Mateu 14:1-12, Maaku 6:14-29)

⁷ Herodu sunō u nua kpuro ye Yesu u mō, ma ya win laakari burisina. Domi gaba gerumō Yohanuwa wurama gōrin di.

⁸ Gaba maa gerumō Eliwa kurama.

Ma gaba gerumō Gusunōn sōmō yerukobun turowa wurama saa gōrin di.

⁹ Ma Herodu u nēē, na dera ba Yohanu wiru bura. Adama wara wini win gari na nōmō mēnin bweseru.

Ma u kasu u n̄n wa.

Yesu u tōmbu nārōbun

suba nɔɔbu diisia
(I maa mɛɛrio Mateu 14:13-21, Maaku 6:30-44,
Yohanu 6:1-14)

¹⁰ Yesun bwāa be, ba gɔra ye wɔma ba nùn saaria kpuro ye ba kua. Ma u bu sua ba tii mɛna ba da wuu gagun bera gia ge ba ra soku Besaida. ¹¹ Tɔn wɔru ga gia gee u wāa, ma ga nùn swīi. U bu dam koosia ma u bu ban te Gusunɔ u koo swīin gari sɔmɔ, u maa bu bekiamɔ be ba barɔ.

¹² Ye sɔɔ kpeeyɔ be wɔkura yiru ye, ba nùn susi ma ba nɛɛ, a tɔn be karo bu da wusɔ ka baru kpaanɔ bu kpin yeru kasu ka ye ba koo di, domi gbaburu sɔɔra sa wāa mini.

¹³ Yera Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, i bu dīanu wɛɛyɔ bɛɛn tii bu di.

Adama ba nɛɛ, pɛɛ nɔɔbu ka swɛɛ yiru tɔnawa sa mɔ, ma n kun mɔ à n kī bɛɛn tii su da su dīanu kasuma tɔn be kpuron sɔ baasi ya.

¹⁴ Tɔn be sɔɔ, tɔn durɔbun geera tura nge tɔnu nɔrɔbun suba nɔɔbu (5.000). Ma Yesu u win bwāa be sɔɔwa u nɛɛ, i bu sinasio wuu wuuka, weeraakuukuubu.

¹⁵ Ma ba kua mɛ ba be kpuro sinasia. ¹⁶ Yesu u pɛɛ nɔɔbu ye sua ka swɛɛ yiru ye, ma u nɔni seeya wɔllɔ u Gusunɔn domaru bikia, ma u ye murura u bwāa be wɛ bu tɔn dabi te yabu. ¹⁷ Be kpuro ba di ba deba. Ma ba sukum gure birenu wɔkura yiru sɔɔ ye ba di n tiara.

Piɛɛ nɛɛ, Yesu u sāawa

wi Gusunɔ u gɔsa

(I maa mɛɛrio Mateu 16:13-19, Maaku 8:27-29)

¹⁸ Sɔɔ teeru sanam mɛ Yesu u kanaru mɔ bee tia, ka win bwāabu sannu, u bu bikia u nɛɛ, wara tɔmba gerumɔ na sāa.

19 Ba nɛɛ, Yohanu Batɛmu kowowa. Gaba ra gere, Eliwa, gaba ra maa nɛɛ, Gusunɔn sɔmɔ yerukobun turowa u wurama ɔɔrin di. 20 Ma u bu bikia u nɛɛ, bɛɛn tii maa ni, wara i gerumɔ na s̄a.

Piɛɛ u nɛɛ, wuna Kirisi wi Gusunɔ u ɔɔrima.

21 Ma u bu nɔɔ ɔoosi bu ku raa ɔoo s̄.

Yesu u win ɔɔ ka win seebun

gari mɔ

(I maa mɛɛrio Mateu 16:20-28, Maaku 8:30-9:1)

22 Yesu u kpam nɛɛ, Tɔnɔn Bii u n̄ koo ko u kun nɔni s̄ɔre gem gem, kpa guro gurobu bu n̄n yina ka ȳaku kowo tɔnwerobu ka wooda ȳɛrobu, kpa bu n̄n ɔo kpa u sikura s̄ɔ itase.

23 Ma u be kpuro s̄ɔwa u nɛɛ, ɔoo ù n k̄i u man sw̄i nge b̄ɔ, u win ɔ̄ru k̄iru derio, kpa u win tiin d̄a bunanaru sua baadomma, kpa u n man sw̄i. 24 Domi baawure wi u k̄i u win w̄aru di ka win ɔ̄ru k̄iru, u koo tu bia. Adama baawure wi u win w̄aru yina nɛn s̄, wiya u koo tu wa ka gem.

25 Arufaani yerà tɔnu u mɔ, baa ù n handunian ɔ̄anu kpuro wa, ma u tii kam koosia n̄ kun mɛ u win w̄aru bia. 26 Domi baawure wi u nɛn sekuru m̄ ka maa nɛn gari, Tɔnɔn Bii u koo maa win sekuru ko ù n wurama ka win yiiko ka Baabagia ka w̄llun ɔɔrado dɛɛrobugia. 27 Na bɛɛ s̄ɔmɔ ka gem, gabu ba ȳ mini be ba n̄ gbimɔ bu ka ban te wa te Gusunɔ u koo sw̄i.

Yesun wasi ɔɔsia

(I maa mɛɛrio Mateu 17:1-8, Maaku 9:2-8)

28 Ye u gari yi gerua u kpa, yen s̄ɔ n̄ɔba itase u Piɛɛ ka Yohanu ka Yakɔbu sua u ȳɔwa guuru w̄llɔ u wa u ka kanaru ko. 29 Nge mɛ u kanaru m̄ win

wuswaa gōsia tuka, ma win yānu burura fem fem. ³⁰⁻³¹ N wee tōmbu yiru, Mōwisi ka Eli, ba kurama ka wōllun girima ba ka nūn win doonarun gari mō te u koo doona Yerusalemun di. ³² Piεε ka win kpaasibu ben wasi bunia ka dom, adama ba dom kparura ma ba Yesun yiikon girima wa ka tōn be yiru be ba yō ka wi. ³³ Nge mε tōn be, ba Yesu dεsirarimō, Piεε nūn sōōwa u nεε, yinni, n wā sa n wāa mini. Su kunu ita ko, teeru wunεgiru, teeru Mōwisigiru, teeru maa Eligiru. Domi u n̄ yē ye u gerumō.

³⁴ Nge mε u gari mō mεsum, bukō ga na ga bu wukiri, ma berum bwāa be mwa ye ba wa mεsum.

³⁵ Ma nōō gagu ga nōōra bukō gen min di ga nεε, winiwa n̄n Bii wi na tii gōsia, i wigia nōōwō.

³⁶ Gari yin biru, Yesu tia wi turo. Bwāa be, ba ye ba wa mi tii marisi, ba n̄ goo gεε sōōwa sōō mεε te sōō.

Yesu u bii wi wεrεku ga wāasi

bεkia

(I maa mεerio Mateu 17:14-18, Maaku 9:14-27)

³⁷ Yen sisiru, sanam mε ba sara guuru wōllun di, tōn wōru guna ya Yesu sennō na. ³⁸ Yera tōn wōru gen suunu sōōn di durō goo u gbāra u nεε, yinni, na nun kanamō, a n̄n bii durōbu ge mεerio, domi u sāa bii teere te na mō. ³⁹ Wεrεku ga ra nūn sērewa kpa u gbāra suaru sōō, kpa gu nūn bemisia, kpa gu de u n yāatam pōkeru mō kpa u tii mεera ko, yen biru kpa gu nūn doonari. ⁴⁰ Na wun̄n bwāabu kana bu gu gira, adama ba n̄ kpīa.

⁴¹ Yesu nεε, tōn kōso naane doke sarirugibu, sere saa yerà ko na n ka bεε wāa. Sere domma ko na n ka

bεε tεmanε. Ma u durɔ wi sɔɔwa u nεε, a ka wunen bii wi na mini.

⁴² Sanam mε u ka bii wi susiɔ, wεrεku ge, ga nùn tem kparana ma ga nùn bemisia. Adama Yesu u gu gerusi u bii wi bεkia, ma u nùn win tundo wesia.

⁴³ Ma Gusunɔn sina te, ta tɔn be kpuro maamaaki kua.

Yesu kpam win gɔɔ

ka win seebun gari mɔ

(I maa mεerio Mateu 17:22-23, Maaku 9:30-32)

Sanam mε baawure u kasa ka ye Yesu u mɔ, u win bwāabu sɔɔwa u nεε, ⁴⁴bεε i gari yini swaa dakio sāa sāa. Ba koo Tɔnun Bii tɔmbu nɔmu sɔndia.

⁴⁵ Adama win bwāaba kun gari yi tuba, domi ba bu yi berue gina, bu ku ka gia. Ma ba berum mɔ bu ka nùn gari yin yaasi bikia.

Wara gisonkoru bo

(I maa mεerio Mateu 18:1-5, Maaku 9:33-37)

⁴⁶ Sikirinɔ ga dua bwāa ben suunu sɔɔ domi ba kī bu gia be sɔɔ wi u bo. ⁴⁷ Yesu u ben gɔrun bwisikunu yε. Yera u bii yākabu sua u yɔrasia win bɔkuɔ, ⁴⁸ ma u nεε, baawure wi u bii yākabu geni wura nen yīsirun sɔ, nen tiiwa u wura, baawure wi u maa man wura, u wi u man gɔrima wurawa. Domi wi u sāa yākabu bεen suunu sɔɔ, wiya kpuro kere.

Wi u kun ka bεε

yiberε tεeru neni, bεegiiwa

(I maa mεerio Maaku 9:38-40)

⁴⁹ Yohanu u nεε, yinni, sa goo wa wi u wεrεkunu giramɔ ka wunen yīsiru, ma sa nùn yinari yèn sɔ u n̄ nun swīi ka bεε sannu.

⁵⁰ Yesu nùn sɔɔwa u nɛɛ, i ku yɛro yinari, domi wi u kun ka bɛɛ yiberɛ tɛɛru nɛni, bɛɛgiɪwa.

Samarin wuu gagugiba yina

bu Yesu dam koosia

⁵¹ Sanam mɛ saa ya turuku kooma bu ka nùn sua u da wɔllɔ, u gɔru doke dim dim u Yerusalemu da. ⁵² Ma u sɔmɔbu gabu gbiisia ba da ba dua Samarigibun wuu gagu sɔɔ bu ka nùn ayeru sɔɔru kua. ⁵³ Adama wuu migibu ba n nùn dam koosie yèn sɔ ba wa n sɔare nge u dɔɔ Yerusalemu gia. ⁵⁴ Ye win bwāa beni Yakɔbu ka Yohanu ba wa mɛ, ba bikia ba nɛɛ, Yinni, a kī su de dɔɔ u sarama wɔllun di u tɔn be wɔri?

⁵⁵ U bu sīre ma u bu gerusi ka dam. [U nɛɛ, i n yɛ ye i bwisikumɔ. ⁵⁶ Domi Tɔnun Bii u n nɛ u ka tɔnun hunde kam koosia. U nawa u ka ye faaba ko.] Ma ba da wuu gam gia.

*Be ba kī bu Yesu swī
(I maa mɛɛrio Mateu 8:19-22)*

⁵⁷ Sanam mɛ ba sīimɔ swaa sɔɔ goo u nùn sɔɔwa ma u koo nùn swī baama mi u dɔɔ.

⁵⁸ Yesu nùn sɔɔwa u nɛɛ, sɛmusu bweusu mɔ, gunɔsu maa sokunu mɔ, adama Tɔnun Bii u n ayeru mɔ mi u koo kpuna.

⁵⁹ U kpam goo sɔɔwa u nɛɛ, a man swīiyɔ.

Adama yɛro u nɛɛ, a de n gina da n nɛn tundo sike.

⁶⁰ Yera Yesu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a derio gɔribu bu ben gɔribu sike, adama wunɛ a doo a Gusunɔn bandun Labaari gea nɔɔsia baama.

⁶¹ Ma goo u kpam nùn sɔɔwa u nɛɛ, Yinni, kon nun swī adama a de n gina da n nɛgibu nɔɔ kana.

⁶² Yesu u nùn sǎwa u nεε, baawure wi u tebo nǎmu sǎndi, ma u biru sǎira, u ñ maa arufaani gaa mǎ ban te Gusunǎ u koo swǎi sǎǎ.

10

Yesu u bwǎabu wata

ka wǎkuru gǎra

¹ Yen biru Yinni u kparam gabu wata ka wǎkuru gǎsa, ma u bu gǎra yiru yiru win wuswaaǎ wuu maro baagere sǎǎ ka baama mi win tii u gǎru doke u ra da. ² U nεε, ye ya ye bu ka gǎ ya kpǎ, adama be ba gǎεmǎ ba ñ dabi. Yen sǎ, i gbee yǎro kanǎ u kparam tǎmbu mǎrisiama bu ka gǎ. ³ N wee na bεε gǎrio nge yǎa binu demakunun suunu sǎǎ. I seewo i da. ⁴ I ku ka yansurǎru da ka bǎǎru ka baranu, i ku maa goo tǎbiri swaaǎ. ⁵ Yenu gǎ sǎǎ i dua, i gbiiyo i bu sǎ i nεε, Gusunǎ u bεε alafia kǎ. ⁶ Alafiagii ù n wǎa mi, bεen alafia ya ko n wǎa ka yǎro. U kun maa wǎa mi, ya koo wurama bεε sǎǎ. ⁷ I koowo yenu gen sǎbu kpa i n dimǎ i n nǎrumǎ ye ba bεε wǎ, domi n weenε bu sǎm kowo win kǎsiaru wǎ. I ku ko yenu dabinun sǎbu. ⁸ Wuu gǎ sǎǎ i dua, ma ba bεε dam koosia, i dio ye ba bεε wǎ, ⁹ i barǎbu bekio be ba wǎa mi, kpa i bu sǎ ma Gusunǎ u sisi u bandu swǎi. ¹⁰ Adama wuu gǎ sǎǎ i dua ma ba kun bεε dam koosie, i doo gen yaaraǎ, kpa i nεε, ¹¹ baa ben wuun tua ye ya mani bεen naasǎ, i bu kparemǎ, kpa bu ka gia ma Gusunǎ u sisi u bandu swǎi. ¹² Na bεε sǎǎmǎ, tǎǎ te sǎǎ, Sodomugia koo ko kpakaka ka sere wuu ge.

Wuu sìn tǎmba yinamǎ

bu naanε doke

(I maa mεerio Mateu 11:20-24)

13 Yesu maa nɛɛ, nɔni swāarugiiwa wunɛ Kɔraseni, nɔni swāarugiiwa wunɛ Besaida, domi bā n sɔm maamaakigia ye kua Tiri ka Sidoni sɔɔ, ye ba kua bɛɛn suunu sɔɔ, wuu sin tambu ba ko n daa gɔru gɔsie saa tɛɛbun di, ba n sɔ torom sɔɔ ba n saaki sebua nuku sankiranun sɔ. 14 Yen sɔ, siribun sanam sɔɔ, Tiri ka Sidonigia koo ko kpakaka ka sere bɛɛ. 15 Wunɛ maa Kapenamu, a yĩiyɔ kaa suara sere wɔllo? Aawo, ba koo nun surewa sere gɔriɔ.

16 Ma u win bwāabu sɔɔwa u nɛɛ, wi u bɛɛ swaa daki, nɛna u swaa daki, wi u maa bɛɛ yina, nɛna u yina, wi u maa man yina u maa wi u man gɔrima yinawa.

Wata ka wɔku ten wuramaru

17 Be wata ka wɔku te, ba wurama ka nuku dobu, ma ba nɛɛ, Yinni, sere ka wɛrekunɔ, nu sun wiru kpĩiyawa wunen yĩsirun sɔ.

18 Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, na Setam wa ya wɔrumamɔ wɔllun di nge guru maakinu. 19 N wee, na bɛɛ yiiko wɛ i ka wɛɛ ka nii ka wɛrɔn dam kpuro taaku, gāanu ganu kun maa kpɛ nu bɛɛ mɛɛra ko. 20 Adama, i ku gɔru dora yɛn sɔ wɛrekunu nu bɛɛ wiru kpĩiya, i gɔru doro yɛn sɔ ba bɛɛn yĩsinu yorua wɔllo.

Yesun gɔru ga dora

(I maa mɛɛrio Mateu 11:25-27, 13:16-17)

21 Saa tia ye sɔɔ, Yesun gɔru ga dora too ka Hunde Dɛɛron dam, ma u nɛɛ, Baaba, wɔllu ka tem Yinni na nun siara yɛn sɔ a ka yabu ye yɛrugibu ka bwisigibu berua ma a ye bibu sɔɔsi. N wā Baaba, domi mɛya n ka nun naawa wunen kĩru sɔɔ.

22 Nɛn Baaba u man baayere wɛ. Goo sari wi u Bii yɛ ma n kun mɔ Baaba wi. Goo maa sari wi u Baaba

wi yē ma n kun mō Bii wi, ka maa wi Bii wi, u kī u Baaba sōōsi.

²³ Ma u sīira win bwāabun bera gia u bu sōōwa be tōna u nεε, doo nōrugiiwa wīn nōni waamō ye i waamō. ²⁴ Domi na bεε sōōmō Gusunōn sōmōbu ka sinambu dabira ba kīa bu wa ye i waamō tē, ba n maa wa. Ba kīa bu nō ye i nōmō tē, ba n maa nua.

Samarigii wi u tōn geeru kua

²⁵ N wee, wooda yēro goo u seewa u ka Yesun laakari mεeri ma u nεε, yinni, mba kon ko n ka wāaru te ta ku ra kpe tubi di.

²⁶ Yesu nūn bikia u nεε, mba ba yorua wooda sōō. Mba a ra gari mi.

²⁷ U wisa u nεε, “Kaa Gusunō wunen Yinni kīa ka wunen gōru kpuro, ka wunen bwēra kpuro, ka wunen dam kpuro, ka wunen bwisikunu kpuro, kpa a wunen tōnusi kīa nge wunen tii tii.”

²⁸ Yesu nεε, a wisa n dende, a koowo mε, kaa n wāaru mō.

²⁹ Adama durō wi, u kī u tii gem wē ma u bikia u nεε, wara nen tōnusi.

³⁰ Yesu u nεε, a swaa dakio a nō, durō goowa u wee Yerusalemun di u dōō Yerikoō, ma u wōri gbenōbun nōma sōō. Gbenō be, ba nūn swaa di, ba nūn so, ma ba doona ba nūn deri u wasikiramō. ³¹ N deema ka saabu, yāku kowo goo sarō ka swaa ye. U durō wi wa ma u sēena u doona. ³² Mena maa Lefi goo u tura yam mi. U nūn wa ma u sēena u doona. ³³ Adama Samarigii goo u wuu dōō u tura win bōkuō. Ye u durō wi wa win wōnwōnda nūn mwa. ³⁴ U susi ma u gum ka tam wisi win mēeran bosu sōō ma u su bōkuā. Yen biru u nūn sōndi ye u sōnin wōllō u ka nūn da sōbun sōbia yerō ma u nūn nōōri. ³⁵ Yen

sisiru, u gobi sua yi yi ka s̄am kowon s̄ōo yirun gobi n̄ε, u yi s̄obia yerun wirugii w̄ε ma u n̄εε, a dur̄o wi n̄ōorio. À n maa di n meni kera win s̄ō, kon nun k̄osia n̄a n wurama.

³⁶ Ma Yesu n̄εε, t̄ambu ita ye s̄ōo, ben wara a tamaa u s̄aa dur̄o win t̄onusi wi u w̄ari gb̄en̄obun n̄oma s̄ō mi.

³⁷ U n̄εε, wi u n̄un w̄onw̄ondu kua, wiya.

Ma Yesu u n̄εε, ñ n men na, a doo kpa a n m̄o m̄ε.

Yesu da Maata ka Maarin mi

³⁸ Sanam m̄ε ba w̄aa swaāo u wuu gagu dua ma kur̄o goo wi ba ra soku Maata u dera u s̄obia win yenūo. ³⁹ Kur̄o wi, u w̄on̄o m̄o wi ba ra soku Maari.

W̄on̄o wi, u s̄ō Yinnin b̄akūo u win gari swaa daki.

⁴⁰ Adama Maata u ka doo kobu wasire, ma u na u n̄εε, Yinni n̄ ñ nun gam s̄aa ye n̄en w̄on̄o u man s̄ama ye derie n̄ε turo? A ñ kaa de u na u man somi?

⁴¹ Yinni u n̄un wisa u n̄εε, Maata, Maata, a tii ḡonḡere m̄o a tii baasi ḡaa dabinun s̄ō. ⁴² Ḡaa teenun bukatawa t̄onu u m̄o. Ḡaa geena Maari u ḡosa ni ba ñ n̄un mwaarim̄o.

11

Kanarun gari

(I maa m̄εrio Mateu 6:9-13, 7:7-11)

¹ S̄ōo teeru Yesu u kanaru m̄o gam gum. Saa ye u kpa win bw̄aabun turo u n̄εε, Yinni kpa a sun s̄ōsi m̄ε ba ra kanaru ko, nge m̄ε Yohanu u win bw̄aabu s̄ōsi.

² Yesu u bu s̄ōwa b̄a n kanaru m̄o ba n da n̄εε, Baaba, a de ba n ȳε ma wuna s̄aa D̄εero.

A na a bandu sw̄i.

³ A sun bes̄en d̄ianu k̄ε t̄oru baatere.

⁴ A sun bεsen toranu suuru kuo
domi bεsen tii sa ra wi u sun torari suuru kue.
A ku ka sun da kəkiribun bera gia.

⁵ U kpam bu sōwa u nεε, nge me n tē wāa, bεen
turo u n bərə mō, kpa u da win mi wōku suunu sōo
u nεε u nùn pēε ita bəkuro, ⁶ domi win kpaasibun
turowa gam wee, wi kun maa gāanu mō u nùn wē.
⁷ Saa sōn di kpa bərə wi, u nεε, u ku nùn baasi, u
kənnə kenua kō, wi ka win bibu ba kpī. U n maa kpē
u se u sere nùn pēε wē. ⁸ Yesu u nεε, na bεε sōmō,
baa ù kun seewe u nùn wē bərənun sō, u koo se u
nùn wē yèn bukata u mō kpuro win baasibun sō.
⁹ Na maa bεε sōmō, i n da bikie, ba koo bεε wē. I n
da kasu, i ko wa. I n da gambo so, ba koo bεε kenia.
¹⁰ Domi baawure wi u bikiamō ba koo nùn wē. Wi u
kasu u koo wa. Wi u maa gambo soomō, ba koo yēro
kenia. ¹¹ Bεε sōo, [goon bii ù n nùn pēε bikia, u koo
wura u nùn kperu wē?] N kun me ù n swāa bikia, u
koo nùn waa wē? ¹² N kun me ù n sēeru bikia, u koo
nùn nia wē? ¹³ Bεε be i sāa tən kōsobu, ma i yē nge
me ba ra bibu kēε geenu wē, bεen Baaba wəllugii u
n koo be ba nùn kanamō Hunde Dεero wē?

Yesu ka tii yinamō

(I maa mεerio Mateu 12:22-30, Maaku 3:20-27)

¹⁴ Yesu u wεreku gira ge ga tōnu goo soso kua.
Sanam me wεreku ge, ga doona, soso wi, u gari
gerubu wəri, ma tən wəru ga biti soora. ¹⁵ Adama
gaba nεε, wεrekunun sunə Beseburu, win dama u
ka wεrekunu giramō.

¹⁶ Gaba kī bu win laakari mεeri, ma ba nùn bikia
u sōm maamaakigiru ko u ka sōosi ma win yiiko ya
weewa wəllun di. ¹⁷ Yesu u ben bwisikunu yē, yera
u nεε, bandu baatere tèn tōmbu ba tabu mō ben tii

tiine sɔɔ, ban te, ta koo kowa bansu kpa ten yenusu su wɔruku. ¹⁸ Meya maa Setam yà n ka yen tii tabu m̀, am̀na yen banda koo ka ỳra. Domi i nɛɛ, Beseburun dama na ka wɛɛkunu giram̀. ¹⁹ Nɛ, nà n wɛɛkunu giram̀ ka Beseburun dam, waran dama bɛɛn bwãabu ba ka ni giram̀. Ben tiiwa ba koo s̄ɔsi ma i tora. ²⁰ Adama n̄ n ka Gusun̄n dam na, na wɛɛkunu giram̀, ka gem ban te Gusun̄ u swĩ, ta bɛɛ naawa.

²¹ Sanam mɛ dur̀ damgii wi u tabu yãnu m̀ u win yenu k̄osu win dukia ko n wãawa alafia sɔɔ.

²² Adama goo wi u ǹn dam kere, ù n na u ǹn w̄ri u kamia, u koo win tabu yãnu kpuro gura ni u naane s̄aa kpa u win dukia gabu b̄nu kua.

²³ Wi u kun s̄aa nɛgii u ka man yibere tɛɛru neniwa, wi u ku ra maa ḡãanu mɛnne ka nɛ sannu, u ra ni yarinasiewa.

*Wɛɛkunun wuramaru
(I maa mɛɛrio Mateu 12:43-45)*

²⁴ Yesu maa nɛɛ, wɛɛkunu ǹn doona t̄nun min di, nu ra n b̄suwa mi ḡãanu ku ra kpi nu n w̄ra yeru kasu nu n bie. Yera nu ra nɛɛ, nu koo ḡsira nin wãa yer̀ m̀n di nu raa doona. ²⁵ Nu ra wuramɛ kpa nu deema ta kurare ta s̄onde. ²⁶ Kpa nu da nu ganu n̄ɔba yiru kasuma ni nu ni k̄osuru kere, kpa nu du ȳero sɔɔ nu n wãa mi. Saa ye, ȳero win wãa gbiikiru ta koo s̄aya ka sere d̄ãakiru.

Nuku doo geebu

²⁷ Sanam mɛ Yesu u gari gerum̀ mɛsum, t̄n w̄run suunu s̄on di kur̀ goo u n̄ɔguru sua u nɛɛ, doo n̄ɔrugiiwa wi u wunɛn gura sua, ma a win bwãa n̄ra.

²⁸ Ma Yesu u nεε, n sanɔ a gere, doo nɔɔrugiba be ba Gusunɔn gari swaa dakimɔ, ma ba yi nenumɔ.

Tɔmba yĩreru bikia

(I maa mεerio Mateu 12:38-42)

²⁹ Sanam mε tɔn wɔru ga mennamɔ yera Yesu u nεε, tɛn tɔmbu tɔn kɔsoba. Ba yĩreru bikiamɔ adama yĩreru garu maa sari te ba koo bu sɔɔsi ma n kun mɔ Gusunɔn sɔmɔ Yonasigiru. ³⁰ Domi nge mε Yonasi u kua yĩreru Ninifugibun sɔ, mεya maa Tɔnun Bii, u koo ko yĩreru tɛn tɔmbun sɔ. ³¹ Siribun sanam sɔɔ Seban tem tɔn kurɔ sunɔ u koo tɛn tɔmbu seesi u bu taare wɛ, yɛn sɔ u na saa tem nɔrun di u ka Salomɔɔn bwisin gari nɔ. Tɛ n wee, gɔanu wɔa mini ni nu Salomɔɔ kere. ³² Siribun sanam sɔɔ Ninifugibu ba koo tɛn tɔmbu seesi bu bu taare wɛ ye ba ka gɔru gɔsia Yonasin waasun sɔ. Ma tɛ n wee, gɔanu wɔa mini ni nu Yonasi kere.

Wasin fitila

(I maa mεerio Mateu 5:15, 6:22-23)

³³ Yesu maa nεε, goo ku ra fitila meni kpa u gu bere, n kun mε u kaaru wukiri, adama ba ra gu sɔndiwa dabu wɔllɔ, kpa be ba dumɔ ba n ka yam bururam waamɔ. ³⁴ Wunɛn nɔniya yi wunɛn wasin fitila. Wunɛn nɔni yì n alafia mɔ, wunɛn wasi kpurowa yi yam bururam mɔ. Adama yì kun bwɔa do, wunɛn wasi yi n yam bururam wasi. ³⁵ Yen sɔ, a laakari koowo yam bururam mε mu wɔa wunε sɔɔ mu ku raa ko yam wɔkuru. ³⁶ Wunɛn wasi kpurowa yì n yam dεeram mɔ, ma yin gam kun wɔa yam wɔkuru sɔɔ, yi kpurowa yi ko n dεere nge sanam mε fitila ga nun yam bururasie ga ballimɔ.

Yesu u Falisiba ka wooda yẽrobu

*ben toranu sǝǝwa**(I maa mεerio Mateu 23:1-36, Maaku 12:38-40)*

³⁷ Sanam mε Yesu u gari gerua u kpa, Falisi goo na u nùn kana u da u yaa dibu di win yenuǝ. Ma u da mi, u sina u ka di. ³⁸ Falisi wi, u nùn mεera ka biti ye u n̄ ka niε nge mε ben komaru u sere di. ³⁹ Adama Yinni u nεε, bεε Falisiba i ra nǝra ka gbǝerun biru dεerasie adama bεen sǝǝwǝ i taki ka nuku kǝsuru yiba. ⁴⁰ Gari bakasu bεε! Wi u wasin tǝǝ kua, n n̄ wiya u maa yin sǝǝ kua? ⁴¹ I sǝarobu wǝyǝ ye ya wǝa gbǝerun sǝǝwǝ, kpa ye ya tie yu bεε dεera.

⁴² Bεε Falisiba, i ko nǝni swǝaru wa yèn sǝ i ra bεen karan kpee yi ba ra soku mantu ka duu, yin wǝkuru baateren wǝllǝ tia wǝ. Ka mε, i ra gean kobu nǝni sarari, i n̄ maa Gusunǝ kīru sǝǝsimǝ. Yeniwa n weenε i ko, kpa i ku ye ya tie deri.

⁴³ Bεε Falisiba, i ko nǝni swǝaru wa yèn sǝ i ra sin yee gbiikinu kǝ mennǝ yenǝ, ka tǝbirinaa tǝn dabinun wuswaaǝ. ⁴⁴ I ko nǝni swǝaru wa, bεε, yèn sǝ i ka sikinu weenε ni goo kun waamǝ, n̄n wǝllǝ ba ra sī ba kun ka baaru.

⁴⁵ Wooda yǝro goo u nεε, yinni à n gerumǝ mε, ka maa besera a wǝmmǝ.

⁴⁶ Ma Yesu u nùn wisa u nεε, bεε maa wooda yǝrobu i ko nǝni swǝaru wa, domi i tǝmbu sǝmunu sǝbimǝ ni nu suabu sǝ, ma bεen tii i ku ra ni ture baa ka bεen niki bia. ⁴⁷ I ko nǝni swǝaru wa bεε, yèn sǝ i Gusunǝn sǝmǝbun sika banimǝ, be bεen baababa ba go. ⁴⁸ Nge mεya i sǝǝsimǝ ye ba kua, i n̄ maa bu taare wǝ. Domi beya ba Gusunǝn sǝmǝbu go, ma bεε i ben sika banimǝ. ⁴⁹ Yeya Gusunǝ u yǝ u ka nεε, wi, u koo bu Gusunǝn sǝmǝbu ka gǝrobu gǝria. Ba koo gabu go, ba koo maa gabu nǝni sǝ, ⁵⁰ kpa bu tǝn

tambu Gusunən sɔmɔ be kpuron yem bikia mɛ mu yari handunian toren di, ⁵¹ saa Abelin yem di sere ka Sakarin yem wi ba go yāku yeru ka sāa yerun baa sɔɔ. Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, ba koo mu tɛn tambu bikia.

⁵² I ko nɔni swāaru wa, bɛɛ wooda yērobu, yèn sɔ i yērun gambo kɛnua. Bɛɛn tii i n̄ due, i maa yina gabu bu du be ba kī.

⁵³ Ye u yara min di, wooda yērobu ka Falisiba ba n̄n gari dabinu bikikia ka yibɛɛ tɛɛru. ⁵⁴ Ba n̄n yēri bɛriammɛ gari sɔɔ, kpa gɛɛ yi ka n̄n samba ko.

12

I tii laakari ko ka murafitiru (I maa mɛɛrio Mateu 10:26-27)

¹ Saa ye sɔɔ, tɔn wɔru guna ya mɛnna sere ba bɔrikianamɔ ma Yesu u gbia u win bwāabu sɔɔwa u nɛɛ, i tii laakari ko ka Falisiban pɛɛ seeyatia ye ya sāa murafitiru. ² Gāanu sari ni nu wukiri ma nu n̄ koo tera. Asirin gāanu maa sari ni ba n̄ koo gia. ³ Yen sɔna ye i gerua kpuro yam wɔkurɔ ya koo nɔɔra yam bururam sɔɔ. Ye i maa gerua dia sɔɔ soon bɔkuɔ ya koo kparara gidambisa wɔllun di.

Wi i ko nasia (I maa mɛɛrio Mateu 10:28-31)

⁴ Yesu maa nɛɛ, na bɛɛ sɔɔmɔ, bɛɛ be i sāa nɛn bɔrɔba, i ku bu nasia be ba koo wasi go, ma yen biru ba n̄ kpɛ bu maa gāanu ganu ko. ⁵ Na kon bɛɛ sɔ wi n weenɛ i nasia. I n̄n nasio wi u yiiko mɔ u ka kpɛɛ dɔɔ sɔɔ wi u ku ra gbi, ù n go ù n kpa. Mɛya na bɛɛ sɔɔmɔ, wiya n weenɛ i nasia.

⁶ Nge ba ku ra gunəminu nəabu dəre faram yiru ro? Ka mε, baa nin teu, Gusunə u ku ra duari. ⁷ Baa mam bεen wirun seri u yin geeru yε. Yen sǎ, i ku gǎanu nasia domi i gunəmii dabinu bεεεε kere.

Wi u Kirisi wura

təmbun wuswaaə

(I maa mεerio Mateu 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

⁸ Yesu maa nεε, na bεε sǎmǎ, baawure wi u man wura təmbun wuswaaə, Tənun Bii u koo nùn wura wəllun gəradoban wuswaaə. ⁹ Adama wi u man yina təmbun wuswaaə, Tənun Bii u koo maa nùn yina wəllun gəradoban wuswaaə.

¹⁰ Baawure wi u Tənun Biin kǎsa gerua, ba koo nùn suuru kua, adama wi u Hunde Dεero gari kam gerusi, u n̄ suuru kobu wasi.

¹¹ Bǎ n ka bεε da mənǎ yenǎ, wirugibu ka damgibun mi, i ku wurura i n kasu nge mε i ko ka tii yina, n̄ kun mε ye i ko gere. ¹² Domi Hunde Dεero u koo bεε sǎosi saa ye, ye n weenε i gere.

Gobigii gari bǎkǎ goon gari

¹³ Goo tǎn wǎru sǎn di u Yesu kana u nεε, u nùn win mǎə sǎwǎ u de bu ben tubi bǎnu ko.

¹⁴ Yesu u yǎro wisa u nεε, wara man kua siri kowo bεen suunu sǎə n̄ kun mε bεen tubi bǎnu kowo.

¹⁵ Ma u bu sǎwǎ u nεε, ba n ben tii laakari sǎa gem gem ka binε baayerε, domi dukian kpǎara kun tǎnun wǎarun wiru.

¹⁶ Ma u bu mǎndu garu kua u nεε, durǎ gobigii goon gbera dǎanu kua gem gem. ¹⁷ U bwisika u nεε, mba u koo ko domi u n̄ ayeru mǎ mi u koo win dǎanu doke. ¹⁸ U nεε, ye u koo ko wee. U koo win biranu sura, kpa u kpaanu bani ni nu ni kere, kpa

u win alikama kpuro gure mi ka win dĩa ni nu tie. ¹⁹ Kpa u win tii sɔ̄ u nɛɛ, wi, u gāa bakanu mɔ̄ ni nu berua wɔ̄ɔ dabinun sɔ̄. U koo wēra kpa u n dimɔ̄ u n nɔ̄rumɔ̄ kpa u n yērimɔ̄. ²⁰ Adama Gusunɔ̄ u nùn sɔ̄ɔwa u nɛɛ, gari bɔ̄kɔ̄, wɔ̄ku teni ba koo nun wunen hunde bikia. Ye u sɔ̄oru kua mi, weregia ya ko n s̄aa.

²¹ Ma Yesu u nɛɛ, mɛya n ko n s̄aa ka wi u dukia taasinamɔ̄ win tiin sɔ̄ ma u n dukia mɔ̄ Gusunɔ̄n mi.

*A Gusunɔ̄ naanɛ koowo
(I maa mɛrio Mateu 6:25-34)*

²² Yen biru Yesu u win bwãabu sɔ̄ɔwa u nɛɛ, yenin s̄ɔ̄na na bɛɛ s̄ɔ̄mɔ̄ i ku wurura bɛɛn wāarun s̄ɔ̄ ye i ko i di, n̄ kun mɛ bɛɛn wasin s̄ɔ̄ ye i ko ka yi wukiri.

²³ Domi wāaru ta dīanu kere, wasi maa yānu kere.

²⁴ I gbanamgbaanu lasabu koowo. Nu ku ra duure, nu ku ra maa gē, nu n̄ beru yeru mɔ̄, mɛya nu n̄ maa biraru mɔ̄, Gusunɔ̄ maa nu diisiamɔ̄. I n̄ gunɔ̄su bɛɛrɛ kere sere mi n toma? ²⁵ Wara bɛɛ sɔ̄ɔ, win wururabun saabu, u koo kpĩ u win wāarun d̄ɛɛbu sosi, baa gɔ̄m soo teeru. ²⁶ I kun kp̄ɛ i gāa piimii nini ko, mban s̄ɔ̄na i wurure ka ye n tie. ²⁷ I biibii mɛrio. Ya ku ra sɔ̄mburu ko, mɛya ya ku ra maa tari. Ka mɛ, na bɛɛ s̄ɔ̄mɔ̄, baa Salomɔ̄ ka win yiiko baka, u n̄ buraru koore nge biibii yen tia. ²⁸ Gusunɔ̄ ù n gberun yakasu buraru w̄ɛ nge mɛ, si su wāa gisɔ̄, ma sia su koo d̄ɔ̄ mwaara, u n̄ koo bɛɛ yānu sebusia n kere mɛ? Naanɛ doke piibugibu bɛɛ. ²⁹ I kun ye i ko di, ka ye i ko nɔ̄ tɔ̄nan kaso m̄, kpa i n wurure yen s̄ɔ̄. ³⁰ Handunian tɔ̄mba ba yeni kpuro kasu, adama bɛɛn Baaba u yē ma i yen bukata mɔ̄. ³¹ I kasuo i ka du mi Gusunɔ̄ u bandu swĩ, yen biru u koo bɛɛ w̄ɛ ye ya tie.

A dukia beruo wəllə
(*I maa mɛɛrio Mateu 6:19-21*)

³² Yesu maa nɛɛ, a ku nanda yāa gǝǝ piibu, domi n bɛɛn Baaban gǝru dua u ka bɛɛ doke ban te u swīi sǝǝ. ³³ I dǝro ye i mǝ kpa i yen gobi sāarobu kē. I tii yansurǝnu kuo ni nu ku ra tǝkǝ ko, ka beru yeru Gusunǝ wəllə tē sǝǝ dukia ku ra kpe, mi gbɛnǝ sari wi u koo susi, mi gɛma maa sari ye ya koo sanku. ³⁴ Domi mi bɛɛn dukia berua, miya bɛɛn gǝru ga ra n woo.

Sǝm kowo be ba swaa mɛɛra

³⁵ Ma Yesu kpam nɛɛ, i de i n sǝǝru sāa i n kpaka sēke pǝrǝǝ kpa i de bɛɛn fitilanu nu n sǝre. ³⁶ I de i n ka tǝmbu weenɛ be ba ben yinnin wuramaru mara kurǝ kpaa yerun di, kpa bu ka nǝn kenia mii mii sanam mɛ u tunuma u gambo so. ³⁷⁻³⁸ Doo nǝǝrugiba sǝm kowo be, bèn yinni u koo deema ba swaa mɛɛra ù n tunuma, baa n n wǝku suunun na, n kun mɛ goo gbiikaa yǝ n sumǝ. Ka geema na bɛɛ sǝǝmǝ, u koo sǝǝru ko kpa u bu sinasia u bu nǝri. ³⁹ I de i n yē sāa sāa ma yɛnu yēro ù n yē saa ye gbɛnǝ u koo na, u koo dom se, u n koo de bu win diru kǝra. ⁴⁰ Bɛɛ maa, i n sǝǝru sāa domi Tǝnun Bii, u koo nawa saa ye i n ka nǝn yīiyǝ.

Yoo naanɛgii

ka naanɛ sarirugii

(*I maa mɛɛrio Mateu 24:45-51*)

⁴¹ Piɛɛ nɛɛ, Yinni bɛsɛra a mǝn te kua? Nge tǝmbu kpuro.

⁴² Ma Yinni u nɛɛ, wara yoo laakarigii wi u naanɛ mǝ. Wiya wi yɛnu yēro u koo ko yobun wirugii u ka bu dīanu yabua saa ye n weenɛ. ⁴³ Doo nǝǝrugiiwa

yoo wi, win yinni ù n deema u m̀ mε, sanam mε u tunuma. ⁴⁴ Ka geema na bεε s̄om̄, yinni wi, u koo nùn win dukia kpuro n̄mu bεria. ⁴⁵ Adama yoo wi, ù n bwisikum̄ ma win yinni u tεem̄ kpa u se u yoo t̄n dur̄bu ka t̄n kur̄bu soberu w̄ri, kpa u n dim̄ u n n̄rum̄, tam mu n nùn goom̄, ⁴⁶ win yinni u koo tunuma d̄ma te yoo wi, u ñ ka nùn ȳiȳ, ka saa ye u ñ yē. U koo nùn b̄ari kp̄iri kp̄irika kpa u de u b̄nu wa ka naane sarirugibu sannu.

⁴⁷ Yoo wi u win yinnin k̄ru gia, ma u ñ ḡanu s̄oru kue, ma u ñ win k̄ru kue, win sobera ta koo kp̄ã. ⁴⁸ Adama wi u kun gie, ma u kookoosu kua si su ka s̄eyasiabu nε, win sobera kun kp̄ãm̄. Wi ba ḡa dabinu w̄, ba koo nùn ḡa dabinu bikia. Wi ba maa ḡa dabinu n̄mu s̄ndia, wiya ba koo bikia n kere.

Yesu ka karanabu na

(I maa m̄erio Mateu 10:34-36)

⁴⁹ Ma Yesu maa nεε, d̄owa na yēkam na handuniā, na k̄wa u n daa yabure. ⁵⁰ Batemu gaa w̄a ye na ñ kon ko na kun kue. N̄n bw̄ra kun kp̄i ȳn s̄ ya ñ gina koore. ⁵¹ I tamaa na nawa n ka alafia w̄ tem mε s̄o? Aawo, na bεε s̄om̄, karanaba na ka na. ⁵² Domi saa t̄n di t̄mbu n̄obu bà n w̄a ȳnu teu s̄o, ba koo b̄nu ko. N̄osinaa sarira ko n w̄a ita ka yirun suunu s̄o, ñ kun mε yiru ka itan suunu s̄o. ⁵³ Baa ka bii ba ñ n̄osinam̄, mero ka bii w̄ndia ba ñ n̄osinam̄, meya maa dwaa mero ka biin kur̄ ba ñ n̄osinam̄.

Saan ȳrenu

(I maa m̄erio Mateu 16:2-3)

⁵⁴ U kpam t̄n w̄ru s̄owa u nεε, ñ n guru wiru wa ta seem̄ s̄o duu yerun di, i ra gere yande i nεε, gura

wee, meya n da maa ko. ⁵⁵ I n maa wa woo ga m̀d saa s̄o ȳsan n̄m dwarun di, i ra n̄εε, yam mu koo swĩa. M̄eya n da maa ko. ⁵⁶ Murafiti b̄εε, i w̄ollu ka tem ȳirenun tubusianu ȳε. Am̄ona i ñ ka saa yenin tubusianu ȳε.

Garin wii goberu

(I maa m̄erio Mateu 5:25-26)

⁵⁷ Ma Yesu kpam n̄εε, mban s̄ona i ku ra b̄εen tii bwisikue i ka wa ye n d̄ende. ⁵⁸ Sanam m̄ε wunen yiber̄ε u ka nun d̄o siri yer̄o, a n̄un suuru kan̄o swaa mi, kpa a wa a yari, kpa u ku ka nun da siri kowon mi, kpa siri kowo u ku nun sandamu n̄omu s̄andia, kpa sandamu u ku nun doke piris̄am s̄o. ⁵⁹ Na nun s̄om̄o a ñ yarim̄o a kun k̄sie ye ba nun bure. Baa yen faram, a ñ derim̄o.

13

À kun ḡru ḡsie kaa gbi

¹ Saa ye s̄o, t̄ambu gaba na ba Yesu saaria ye n daa Galilegibu deema be Pilati u dera ba go sanam m̄ε ba Gusun̄o ȳakuru kuamm̄ε. ² Yesu u bu wisa u n̄εε, i tamaa Galilegii beni ba toranu m̄o n kere Galilegii be ba tie ȳen s̄ ba wahala wa m̄en bweseru? ³ Aawo, na b̄εε s̄om̄o, b̄εen tii ì kun ḡru ḡsie, b̄εε kpurowa i ko gbi nge be. ⁴ Nge t̄ambu w̄akura n̄ōbu ka ita ye, be Siloen dii w̄orukira w̄ori ta go, i tamaa ba Yerusalemun t̄on be ba tie kpuro taar̄ε kerewa? ⁵ Aawo, na b̄εε s̄om̄o, b̄εen tii ì kun ḡru ḡsie, b̄εε kpurowa i ko gbi nge be.

Figien d̄aru te ta ku ra binu ma

6 U maa bu mən teni kua u nεε, durə goo u dāru mə te ba ra soku figie te ba duura win dāa gbaarə. U na u ka ten binu kasu u səri, ma u n wa. 7 U win səm kowo sōwa u nεε, n wee yen wōō itawa mi, nā n dāa ten marum kasum na, na ku ra wa. A te buro. Mban sōna ta ayeru dimə kam. 8 Səm kowo wi, u win yinni wisa u nεε, a te derio gina wōō geni səə, kon ten nuurə gbe n ka sikerena, kpa n taaki doke. 9 Sərəkudo gasaku ta koo binu ma. Tà kun mara, kpa a sere tu bura.

Yesu kurə goo bekia

tōō wērarugiru səə

10 Tōō wērarugiru garu səə Yesu u Gusunən garin keu sōsimə mennə yeru garu səə. 11 N wee kurə goo maa wāa mi, wi werekunu nu kua barə saa wōō wəkura nəəbu ka itan di. U ra n yāarewa, u ku ra kpī u tii demia baa fiiko. 12 Ye Yesu u nùn wa ma u nùn soka u nεε, kurə wunε a bekurawa mi.

13 Ma u nùn noma səndi. Yande u tii demia ma u Gusunə siaram wəri. 14 Adama mennə yerun wirugii u məru bara yèn sō Yesu u goo bekia tōō wērarugiru səə, ma u tən wəru sōwa u nεε, sōō nəəba tia wāa yè səə i ko səmburu ko. I na ye səə, bu ka bεε bekia, n n mə tōō wērarugiru səə.

15 Yesu u nùn wisa u nεε, murafiti bεε, bεen baawure u ku ra win naa n kun mε win keteku səsie gu da gu nim nə tōō wērarugiru səə? 16 Kurə wi maa Aburahamun bwesera. Wee, Setam nùn bəkua saa wōō wəkura nəəbu ka itan di. N n weenε bu nùn kusia tōō wērarugiru səə?

¹⁷ Sanam me u yeni gerumə, sekura win werəbu kpuro mwa, ma tən wəru ga nuku dobu mə səm maamaakiginu kpuron sō ni u mə.

Mutaadin biman gari

(I maa mɛrio Mateu 13:31-32, Maaku 4:30-32)

¹⁸ U kpam nɛɛ, mba Gusunən bandu ta ka weenɛ. Mba na kon ka tu weesina. ¹⁹ Ta ka mutaadin bima weenɛ, ye goo u sua u kō win gbaaru sɔɔ. Ma ya kpia ya kua dāru, ma gunəsu su sina ten kāasi wəllə.

Pɛɛ seeyatian gari

(I maa mɛrio Mateu 13:33)

²⁰ U kpam nɛɛ, mba na kon ka Gusunən bandu weesina. ²¹ Ta ka pɛɛ seeyatia weenɛ ye kurə goo u sua u doke sakaku nəɔ itan som sɔɔ ma me kpuro mu seewa mu kukua.

Kənnə ge ga n̄ yasu

(I maa mɛrio Mateu 7:13-14, 21-23)

²² Yesu u wuu marosu ka baru kpaanu bukianamə ma u Gusunən garin keu sɔɔsimə u ka dɔɔ Yerusalemu gia. ²³ Goo u n̄n bikia u nɛɛ, yinni, tambu fiiko tənawa ba koo faaba wa?

U bu wisa u nɛɛ, ²⁴ i kookari koowo i ka du saa kənnə ge ga n̄ yasun di. Domi na bɛɛ sɔɔmə, dabira ta koo swaa kasu tu ka du, ta n̄ maa kpɛ.

²⁵ Sanam me yenu yɛrə u koo ra se u win yenu kenɛ, kpa bɛɛ be i wāa tɔwə i n gambo soomə i n n̄n kanamə u bɛɛ kenia, u koo nɛɛ, u n̄ yɛ m̄n di i na. ²⁶ Saa yera i ko i nɛɛ, i di i nərə win wuswaa, u maa Gusunən garin keu sɔɔsi bɛɛn wuun swɛɛɔ. ²⁷ Sanam meya u koo bɛɛ sō u nɛɛ, u n̄ yɛ m̄n di i na, i doonə win min di, bɛɛ kpuro bɛɛ be i kōsa mə. ²⁸ Miya i ko swī kpa i nəma wiru səndi sanam

mε i ko Aburahamu ka Isaki ka Yakabu ka Gusunən sɔmɔbu kpuro wa win bandu sɔɔ, kpa bεε i deema ba bεε kɔɔ tɔɔwɔ. ²⁹ Gaba koo na sɔɔ yari yeru ka sɔɔ duu yerun di, sɔɔ yɛsa ka sɔɔ yɛsan di, kpa bu sina bu di win bandu sɔɔ. ³⁰ Wee dāakoba wāa be ba koo ko gbiikobu, gbiikoba maa wāa be ba koo ko dāakobu.

Yesu ka Yerusalemu
(*I maa mεerio Mateu 23:37-39*)

³¹ Saa ye sɔɔ, Falisi gabu ba na ba nεε, a doonɔ minin di domi Herodu u kī u nun go.

³² U bu sɔɔwa u nεε, i doo i sɛmu ge sɔ, n wee na wεrɛkunu giramɔ, na tɔmbu bekiamɔ gisɔ ka sia, sɔɔ itaseru na kon nɛn sɔmburu dakura. ³³ Adama na n̄ kon ko na kun wāa sanum sɔɔ gisɔ ka sia ka sin teeru, domi n̄ n̄ koorɔ Gusunən sɔmɔ u kam ko gam gum, ma n̄ kun mɔ Yerusalemu.

³⁴ Yen biru u nεε, Yerusalemu Yerusalemu, wunε wi a ra Gusunən sɔmɔbu go, kpa a bu kpenu kasuku be ba nun gɔriama, n̄n nyewa na kīa n̄ wunɛn bibu menna nge mε goo mero ya ra yen binu menna yen kasa sɔɔ, ma a n̄ wure. ³⁵ N wee, ba koo nun wunɛn yɛnu deria, adama na nun sɔɔmɔ, a n̄ maa man wasi sere a ka nεε, na sāawa domarugii wi u sisi ka Yinnin yīsiru.

14

Yesu u barɔ goo bekia

¹ Tɔɔ wɛrarugiru garu sɔɔ Yesu dua Falisiban wirugii goon yɛnuɔ u ka di. Ma ba n̄n laakari sāa. ² N wee durɔ goo w̄n wasi yi mɔsa u yɔ Yesun wuswaaɔ. ³ Ma Yesu u wooda yɛrobu ka Falisiba

*Dim bakam gari**(I maa mɛriɔ Mateu 22:1-10)*

¹⁵ Ye be ba dimɔ ka Yesu sannu, ben turo u gari yi nua ma u nɛɛ, doo nɔɔrugiiwa wi u koo di ban te Gusunɔ u swii sɔɔ.

¹⁶ Ma Yesu nùn wisa u nɛɛ, durɔ goo u dim bakam sɔɔru kua ma u tɔn dabiru soka. ¹⁷ Ye dim saa ya tura u win sɔm kowo gɔra tɔn ben baawuren mi bu na domi yaa dibu kpuro sɔɔru kpeera. ¹⁸ Adama be kpuro ba suuru kana ba nɛɛ, ba n̄ fɛɛ wasi bu na. Gbiikoo nɛɛ, wi, u gberu dwa, tilasiwa u ka da u te wa. ¹⁹ Kpao maa nɛɛ, wi, u nɛɛ dwa wasi yiru yiru yen nɔɔbu, ma u koo den ka yi sɔmburu ko u wa.

²⁰ Kpao kpam nɛɛ, tɛ gera wi, u kurɔ sua. Yen sɔna wi, u n̄ kpɛ u na. ²¹ Sɔm kowo wi, u gɔsira u ka be kpuron suuru kana bi da u win yinni sɔɔwa. Yera yinni win mɔru seewa ma u win sɔm kowo sɔɔwa u nɛɛ, a doo fuuku wuun batura ka gen swɛɛ sɔɔ a ka sɔarobu na ka alebugibu ka wɔkɔbu ka kɔri barɔbu.

²² Ma sɔm kowo wi, u nɛɛ, yinni, ye a man yiire mi, na ye kua. Wee, ayera maa tie. ²³ Ma yinni wi, u nɛɛ, a swɛɛ swiiyɔ ka karan goonu a tɔmbu duusiama ka kankansi, kpa nen yenu gu yibu. ²⁴ Domi geema na gerumɔ, baa tɔn ben turo kun maa nen dīanu dendamɔ, be, be na gbia na soka.

*Ye tɔnu koo ko**u ka ko Yesun bɔɔ**(I maa mɛriɔ Mateu 10:37-38)*

²⁵ Tɔn wɔru guna ya swaa mɔ ba sīimɔ ka Yesu sannu, ma u sīira u bu sɔɔwa u nɛɛ, ²⁶ goo ù n kī u man swii, ma u n̄ man kīɛ n kere win baa ka win mero ka win kurɔ ka win bibu ka win maabu ka

wɔnɔbu ka win sesubu ka mam win tiin wāaru, u n̄ kpē u ko n̄n bɔɔ. ²⁷ Baawure wi u kun win tiin dāa bunanaru sue, u ka n̄n yira swīi, u n̄ kpē u ko n̄n bɔɔ. ²⁸ Nge wara bεε sɔɔ ù n̄ kī u diru bani, u n̄ koo gina sina u dooru ko u wa win gobi yì n̄ tura u ka tu wiru go. ²⁹ Ma n̄ kun mε, ù n̄ kpεεkpεeku sura, ma u kpana u dakura, be ba gu waamɔ kpuro ba koo n̄n yaakoru ko, ³⁰ kpa bu nεε, durɔ wi, u bana torua, ma u kpana u ye dakura. ³¹ Nge sunɔ wara ù n̄ seewa ka tabu kowobu n̄rɔbun suba wɔkuru (10.000) u ka tabu ko ka win sunɔsi goo wi u tabu kowobu mɔ n̄rɔbun suba yendu (20.000), u n̄ koo gina sina u mεeri u wa ù n̄ dam mɔ u ka taa bi ko? ³² U n̄ wa u n̄ kpē, sanam mε wini kun tunumam kpa, u koo n̄n sɔmɔbu gɔria bu n̄n bikia ye u koo mɔaru mwa bu ku maa ka tabu ko. ³³ Yen s̄na bεen baawure wi u kun deri kpuro ye u mɔ, u n̄ kpē u ko n̄n bɔɔ.

Bɔru te ta nɔɔ gu

(I maa mεerio Mateu 5:13, Maaku 9:50)

³⁴ Ma Yesu maa nεε, bɔru * gāa geena, adama bɔru tà n̄ nɔɔ gu, mba ba koo maa ka tu dorasia. ³⁵ Ba n̄ maa ka tu bukata gaa mɔ gberɔ baa taaki wɔllɔ bu ka tem k̄sisia. Ba ra kubewa tɔwɔ. Wi u swaa mɔ u ka nɔ, u nɔwɔ.

15

Yāa te ta k̄ɔra ta maa waara

(I maa mεerio Mateu 18:12-14)

¹ Gbere mwaɔbu ka k̄san kowobu kpuro ba susi Yesun mi bu ka win gari nɔ. ² Ma Falisiba ka wooda

* **14:34** bɔru - Bɔɔ te ba ka yā mini, ta s̄awa nge bɔɔ swāaru. Ta koo kp̄i tu nɔɔ gbi.

yērobu ba wākinu wāri ba nεε, durə wini u ka kōsan kowobu mēnnamə ma u ka bu dimə sannu.

³ Yera u bu mən teni kua u nεε, ⁴ wara bεε səə, ù n yāanu wunəbu (100) mə, ma teera nùn kōrari, u n̄ koo wunəbu tia sari yeni deri gbaburə kpa u tu kasum da sere u ka tu dəba. ⁵ Saa ye u tu dəba, u koo tu seru səndi ka nuku dobu. ⁶ U n tunuma yenuə u koo win bərəba ka win berusebu soku kpa u nεε, i ka man nuku dobu koowo, domi na nən yāaru dəba te ta raa kōra. ⁷ Na bεε sōmə, mēya wərükobun nuku dobu bu ko n kpā toro turon s̄ wi u gōru gəsia n kere geegibu wunəbu tia sari be ba kun gōru gəsiabun bukata mə.

Gobi yi yi kōra yi maa waara

⁸ Yesu maa nεε, nge kurə wara, ù n sii geesun gobi wasi wəkuru mə, ma yin tia kōra, u n̄ koo fitila mēni kpa u diru kura u ka ye kasu ka laakari sere u ka wa. ⁹ U n wa, u koo win bərəba ka win berusebu soku kpa u nεε, i ka man nuku dobu koowo, domi na nən gobi yi yi raa kōra wa. ¹⁰ Nge mēya na bεε sōmə, nuku dobu wā Gusunən gəradoban wuswaaə toro turon s̄ wi u gōru gəsia.

Bii wi u kōra u maa waara

¹¹ U kpam nεε, durə goo wāa u bii tən durəbu yiru mə. ¹² Wi u yākabu bo u ben tundo sōwa u nεε u nùn win dukian bənu wē ye ya ko n sāa wigia. Ma ben baə u bu win dukia bənu kua. ¹³ Sō mērun biru yākabu wi, u mēna kpuro ye u mə, ma u ka wuu doona ge ga toma. Miya u win dukia ye kpuro di ka daa bεrεteke. ¹⁴ Sanam mε u kpuro di ye u mə, gōə bakara dua tem mε səə, ma u wāri yāaru səə. ¹⁵ U da u win tii wuu migii goo wē ma yēro ka nùn da

gberɔ u ka win kurusɛnu kɔsu. ¹⁶ U kɔa u tii debia ka dɔa kokosu si kurusɛnu dimɔ, adama goo kun nɔn wɛ. ¹⁷ Sanam mɛ win laakari wurama u nɛɛ, nɛn baaban sɔm kowobu kpuro ba dɔanu mɔ nu yiba, ma nɛ wee mini na gbimɔ ka gɔɔru. ¹⁸ Na kon se kpa n da nɛn baaban mi n nɔn sɔ n nɛɛ, na nɔn torari, na maa Gusunɔ torari. ¹⁹ Yen sɔ, u ku man soku win bii. U man koowo win sɔm kowo. ²⁰ U seewa ma u doona win baan mi gia.

Saa yɛn di u toma, win baa nɔn wa ma wɛnwɛnda nɔn mwa. U duka da u nɔn gaba ka nuku dobu, u nɔn tɔbura ka kɔru. ²¹ Bii wi, u nɛɛ, baaba, na nun torari, na maa Gusunɔ torari. Yen sɔ, a ku maa man soku wunɛn bii. ²² Adama tundo wi, u win yobu sɔɔwa u nɛɛ, i kumbooro tama fuuku ge ga buram bo, kpa i nɔn sebusia. I nɔn taabu wɛɛyɔ u doke, ka maa baranu. ²³ I doo i naa kpɛma ye suama, ye ya gum mɔ, kpa i ye go. Su di kpa su tɔɔ bakaru ko ka nuku dobu. ²⁴ Domi nɛn bii wi, n sɔare u raa gu, ma u wurama wɔaru sɔɔ. U raa kɔɔra ma u waara. Ma ba nuku dobu wɔri.

²⁵ N deema bii yeruma u woo gberɔ. Saa ye u wee, ye u yɛnu turuku kua, u gɔasu ka yaabu nɔɔmɔ. ²⁶ U yobun turo soka u bikia mba n kua. ²⁷ Yoo wi, u nɛɛ, wunɛn wɛnɔwa u wɔma, yera bɛɛn tundo u naa kpɛma ye go ye ya gum mɔ yɛn sɔ u nɔn wa alafia sɔɔ. ²⁸ Ma yeruma wi, u mɔru bara sere u n kɔ u du yɛnuɔ. Ma tundo u yarima u ka nɔn kɔkiri. ²⁹ Yera u tundo wisa u nɛɛ, a mɛɛrio wɔɔ dabi tɛn di na nun sɔamɔ. Na n wunɛn wooda gaa sarare, ma baa boo buu, a n man kɛɛre n ka nuku dobu ko ka nɛn bɔrɔba. ³⁰ Adama sanam mɛ wunɛn bii wi, u tunuma, wi u wunɛn dukia di ka kurɔ tanɔbu, win

sōna a naa kpema ye go. ³¹ Yera tundo nεε, wunε nen bii baadommawa a ka man wāa, ye na maa mō kpuro, wunεgia. ³² Adama n weenε su nuku dobu ko kpa su yēeri yēn sō wunen wōnō wini n sāare u raa gu, ma u wurama wāaru sō. U raa kōra, u maa waaɾa.

16

Səm kowo gem sarirugii

¹ Yesu u bwāa be sōwa u nεε, durō gobigii goo wāa. U sēm kowo mō wi u win yenu nōmu sōndia. Yera ba sēm kowo wi kōrumōtōnu kua ba nεε u win yinnin dukia sankumō. ² Ma yinni wi, u nūn soka u nεε, mba na nōmō ba gerumō wunen sō. A man sōwō nge mε a wunen sōmburu koosina, domi a n maa kpē a ko nen sēm kowo. ³ Sēm kowo wi, u tii bikia u nεε, mba u koo ko. Wee, win yinni u nūn yaramō win yenun sōmburun di. U n dam mō u ka wuku, u n maa sekuru kpē u bara ko. ⁴ Wee ye u koo ko, kpa gabu bu ka nūn mwa ben yenuō sanam mε ba nūn sōmburu yara. ⁵ Yera u win yinnin dibugii baawure sokusia ma u gbiikoo bikia u nεε, nyewa a nen yinnin dibu neni. ⁶ U wisa u nεε, gum yīrutiru wunōbu (100). U nūn sōwa u nεε, u win tireru suo u sina fuuku kpa u yore weeraakuru. ⁷ Ma u kpaam goo bikia u nεε, wunε, nyewa a neni. U wisa u nεε, alikama sakaku wunōbu. Ma u nūn sōwa u win tireru suo kpa u yore wene. ⁸ Sēm kowo naane sarirugii win yinni u nεε, bwisigiin tiiwa. Ma Yesu u nεε, handuniagibu ba bwisi mō ben wāasinaa sō n kere yam bururamgibu.

⁹ Na maa bεε sōmō, i bōrōba kasuo ka handunian dukia, kpa bu ra bεε mwa wāa yenu sō ni nu ku

ra kpe, sanam me dukia ye, ya kpa. ¹⁰ Wi u naane ma gaa piiminu so, u maa naane ma gaa bakanu so. Wi u kosa me gaa piiminu so, u maa kosa me gaa bakanu so. ¹¹ Yen so, i kun naane ma handunia yen dukia so, wara koo be dukia gea nomu sandia. ¹² I kun maa naane ma goon gaanu so, wara koo be we ye n saa beegia.

¹³ Som kowo kun kpe u yinnibu yiru sa. Domi u koo turo tusi kpa u turo kia, n kun me, u koo turo tii we, kpa u turo gem. I n kpe i Gusuno ka dukia mena i sa sannu.

Gari bwese bweseka

yi Yesu u gerua

(I maa merio Mateu 11:12-13, 5:31-32, Maaku 10:11-12)

¹⁴ Falisiba be ba gobin kiru ma, ba ye kpuro swaa daki ma ba Yesu no swiikinu me. ¹⁵ U bu sowa u ne, be i sawa be ba tii gem wem tombun wuswaa, adama Gusuno u been gorusu ye. Domi ye ba siaram tombun mi gaa kosuna Gusonan wuswaa.

¹⁶ Sere ka Yohanun saa, wooda ka Gusonan somabu ba wa. Saa sanam men di, ba bandun gari kparam te Gusuno u swi, ma baawure u kookari me u ka du ka dam. ¹⁷ Woodan gari piikon sankirabu se, n kere wllu ka tem kpeebu.

¹⁸ Baawure wi u win kur yina, ma u kpa sua, u sakararu kuawa. Baawure wi u maa kur sua win duru nun yina, yero sakararu kuawa.

Gobigii ka Lasaa

¹⁹ Ma Yesu kpa me, duru dukiagii goo raa wa, wi u ra n yabe nongiru sebua te ta wesibu wa, ma baadomma win mi, to bakara. ²⁰ Saro goo raa maa

wãa, wi ba sokumã Lasaa. U boobooosu barã, u ra n kpĩwa dukiagii win yenu kãnnãwã. ²¹ Domi u kĩ u tiĩ debia ka dĩa buri yi yi wãrumamã saa gobigii win tabulu wãllun di. Bõnu ra mam ne nu n win booboo si dabirimã. ²² Sãaro wi, u gu ma wãllun gɔradoba ba nũn sua ba ka da gɔriõ mi Aburhamu u wãa. Dukiaagii wi, u maa gu, ma ba nũn sika. ²³ U wãa nãni swãaru sãã gɔriõ, ma u nãni sua wãllõ u Lasaa wa Aburhamun bõkuõ. ²⁴ U nããguru sua u nee, baaba Aburhamu, a nen wãnwãndu waawo, a Lasaa gɔrima u win niki bian sãru doke nim sãã, kpa u nen yara yemiasia, domi na nãni swãa bakaru waamã dõã yara yeni sãã. ²⁵ Aburhamu u nee, nen bii, a yaayo ma a wunen gãa geenu wa wunen wãarun sanam, meya maa Lasaa u gãa kõsunu wa. Tẽ mini win nukura yem, wune maa a nãni swãaru waamã. ²⁶ Ye kpuron biru bankokoro bõkõwa ga wãa beɛe ka beɛn baa sãã. Be ba kĩ bu sara minin di bu da beɛn mi gia, ba ñ kpẽ. Meyã goo kun maa kpẽ u na mini beɛn min di. ²⁷ Dukiaagii wi, u nee, ñ n men na, na nun kanamã, baaba, a Lasaa gɔriõ nen baan yenuõ, ²⁸ domi na wãnõbu nãõbu mã mi, kpa u bu yenin seeda diiya bu ku raa ka ne aye tõyagii te sãã. ²⁹ Aburhamu u nee, ba Mõwisi ka Gusunõn sãmõbun tirenu mã, bu nigia nãõwã. ³⁰ Ma u nee, aawo baaba Aburhamu, goo ù n da ben mi gɔrin di, ba koo gõru gõsia. ³¹ Ma Aburhamu nũn sãõwa u nee, bà kun Mõwisi ka Gusunõn sãmõbugia nua, ba ñ naane dokemã baa goo ù n seewa gɔrin di.

17

Torarun gari

(I maa meerio Mateu 18:6-7, 21-22, Maaku 9:42)

¹ Yesu u win bwãabu sãwa u nɛɛ, n ñ koo ko kãsan yãri yi kun due, adama nãni swãarugiiwa win min di yi dua. ² N sanã bu nùn nɛɛru (400) gbinisi win wãirã, kpa bu nùn kpɛɛ nim wãku sã, n kere ù n be ba gema minin turo kãsan yina beria. ³ I tii laakari ko.

Wunen tãnusi ù n tora, a nùn gerusio. Yen biru ù n gãru gãsia, a nùn suuru kuo. ⁴ Baa ù n nun tora nã nãba yiru sã teeru, ma nã nãba yiru ye, u naamã u tuuba mã, a nùn suuru kuo.

Naane dokebu

⁵ Gãrobu ba Yinni sãwa ba nɛɛ, a bɛɛn naane dokebu sosio.

⁶ Ma Yinni u nɛɛ, baa bɛɛn naane dokebu bù n nɛ nge dĩa bima, ma i dĩa teni sãwa tu wukuro tu tii gira nim wãku sã, ta koo maa bɛɛ mɛm nãwa.

Sãm kowon wii kpĩbu

⁷ Yesu maa nɛɛ, bɛɛn goo ù n yoo mã wi u wukumã, ñ kun mɛ u nɛɛ kparamã, u koo nùn sã ù n wuma yenuã u nɛɛ, u na tẽ u sina u di? ⁸ Aawo, u koo nùn sãwa u nɛɛ, u nùn dĩanu sãru kuo, u win yaberu sebe kpa u nùn nãri, sere u ka di u nã. Yen biruwa yoo win tii u koo maa di kpa u nã. ⁹ U koo yoo wi siara yèn sã u kua ye u nùn yiire? ¹⁰ Aawo, mɛya maa bɛɛ ì n kpuro kua ye ba bɛɛ yiire, i yande nɛɛ, i sãawa yobu. I gesi kua ye n weenɛ i ko.

Yesu tãmbu wãkuru bɛkia

¹¹ Sanam mɛ Yesu u dã Yerusalemu gia, u kpa Samari ka Galilen baa sã. ¹² Sanam mɛ u duã wuu gagu sã, tãmbu wãkuru be ba bara disigiru mã ba nùn sennã da ma ba yãra n ñesire. ¹³ Ba nãogiru sua ba nɛɛ, yinni Yesu, a bɛɛn wãnwãndu waawo.

14 Ye u bu wa yera u nεε, bu doo bu ben tii yāku kowobu sōosi.

Sanam mε ba dōo, n wee ba bekura ba dεera.
15 Ben turo, ye u wa ma u bekura, u gōsirama u Gusunō siara ka nōogiru. 16 U kpuna Yesun wuswaaō u nūn siara. Samarigiīwa durō wi. 17 Yesu nεε, n n̄ be wōku te kpurowa ba bekura? Nōoba nne be ba tie, mana ba wāa. 18 Sōo wini turowa u wurama u ka Gusunō siara?

19 Ma u nūn sōōwa u nεε, a seewo a doona, wunen naane dokebu nun bekia.

*Ban te Gusunō u koo swīi
(I maa mεerio Mateu 24:23-28, 37-41)*

20 Falisiba ba nūn bikia dōma te Gusunō u koo bandu swīi kpa ba n ka yē. Yera u bu sōōwa u nεε, Gusunōn bandu ta n̄ sisi nge mε ba koo ka tu wa.

21 Ba n̄ gerumō bu nεε, i wa te wee mini, nge te wee miōnō. Domi n wee, Gusunō u bandu swīi bεen suunu sōo.

22 Ma u bwāa be sōōwa u nεε, sanam sisi mē sōo i ko n kī i Tōnun Biin tōo teeru wa, adama i n̄ tu wasi. 23 Ba koo bεε sō, i mεerio mini n̄ kun mε miōnō. I ku ka duki da mi. 24 Ka geema nge mε guru maakinu ra balli wōllun goo teerun di sere ka tensim mi, nge mεya Tōnun Bii u ko n sāa win tōo te sōo. 25 Adama gbiikaa, u n̄ koo ko u kun nōni sōore gem gem kpa tēn tōmbu bu nūn yina. 26 Ye n kua Nōwεn sanam sōo, n koo maa ko Tōnun Biin sanam sōo. 27 Tōmba dimō, ba nōrumō, ba suanamō, ba durōbu ka kurōbu kēenamō sere n ka girari dōma te Nōwε u goo dua. Ma nim yibura na ta be kpuro kam koosia. 28 Mεya n koo maa ko nge Lōtun saa. Tōmba dimō, ba nōrumō ba dwemō ba dōramō, ba dīanu duurumō, ba dia banimō. 29 Adama dōma te

Lātu u yara Sodomun di, guri dōogia ka sōo bisu ya na wəllun di ya be kpuro kam koosia. ³⁰ Meya n ko n maa sāa tōo te Tōnun Bii u koo kurama.

³¹ Tōo te sōo, wi u wāa win dii tēera wəllō ma win yānu wāa dirō, u ku raa du u nu sua. Wi u maa wāa gberō, u ku raa gōsirama yēnuo. ³² I Lōtun kurō yaayo. ³³ Wi u kī u win wāaru di ka win gōru kīru, u koo tu bia, adama wi u win wāaru yina, wiya u ko n tu mō. ³⁴ Ka geema, wōku te, tambu yiru ba ko n kpī kpin yee teeru sōo, ba koo turo sua kpa bu turo deri. ³⁵ Kurōbu yiru ba ko n nammō sannu, ba koo turo sua kpa bu turo deri. [³⁶ Durōbu yiru ba ko n wāa gberō, ba koo turo sua kpa bu turo deri.] ³⁷ Bwāa be, ba nūn bikia ba nēε, ma giara Yinni. Ma u nēε, mi gora wāa miya yaberekunu nu koo mēnna.

18

Gəmini ka siri kowon gari

¹ Yesu u bu mōn teni kua u ka bu sōosi ma n weenε ba n da n kanaru mō wērabu sari. ² U nēε, siri kowo goo wāa wuu maro gagu sōo, wi u n Gusunō nasie, u n maa goon bēεε yē. ³ Wuu teu ge sōo, gəmini goo maa wāa mi. U ra nε win mi, u nēε, u bu sirio wi ka win yiberε. ⁴ U yina n tε. Adama yen biru u bwisika u nēε, baa mε na n Gusunō nasie, ma na n goon bēεε yē, ⁵ ka mε, yèn sō gəmini wini u man bande, kon bu siria ka win yiberε, kpa u ku maa man baasi.

⁶ Yinni u nēε, i nōwō ye siri kowo kōso wi, u gerua. ⁷ Kaa sere gere Gusunō? U n koo win tiin tambu siria be ba nūn wuri koosimō bururu ka yoka? U koo tε u sere bu nōori? ⁸ Na bεε sōomō u koo bu siria ka sendaru. Ka mε, sanam mε Tōnun Bii u koo na u koo naanε dokebu deema tem mε sōo?

Falisi ka gbere mwaɔn

kanaru

⁹ U kɔam mɔn teni kua tɔmbu gabun sɔ be ba tii mɛɛra geegibu, ma ba gabu gema. ¹⁰ U nɛɛ, tɔmbu yiru ba dua sãa yerɔ bu ka kanaru ko. Turo sãawa Falisi, turo maa gbere mwaɔ. ¹¹ Falisi wi, u yɔ u kanaru mɔ u win tiin gari mɔ u nɛɛ, Gusunɔ na nun siara yɛn sɔ na n̄ sãa nge be ba tie, be ba sãa taki diobu ka kãsan kowobu ka sakara kowobu ka mam gbere mwaɔ nge durɔ wini. ¹² Na ra nɔɔ bɔke nɔn yiru alusuma tia sɔɔ. Na ra maa nɛn mɔru kpuron wɔkuru baateren wɔllɔ tia wɛ. ¹³ Gbere mwaɔ wi, u yɔra n desire, u n̄ kãka u win nɔni sue wɔllɔ, ma u tii bɔkua u nɛɛ, Gusunɔ, na sãawa toro, a nɛn wɔnwɔndu waawo. ¹⁴ Na bɛɛ sɔɔmɔ gbere mwaɔ wiya u gem wa Gusunɔn wuswaɔ u ka wa yɛnuɔ n kere win beruse. Domi baawure wi u tii sua wɔllɔ ba koo n̄n kawa. Wi u maa tii kawa ba koo n̄n sua wɔllɔ.

Yesu bibu kanaru kua

(I maa mɛɛrio Mateu 19:13-15, Maaku 10:13-16)

¹⁵ Ba ka bibu naamɔ Yesun mi baa ka bii wɛɛnɔ u ka nu nɔmu sɔndi. Adama ye win bwãabu ba ye wa ba bu gerusi. ¹⁶ Ma Yesu u bibu soka win mi u nɛɛ, i de bibu bu na nɛn mi, i ku bu yinari, domi Gusunɔ u bandu swĩ tɔmbun sɔ be ba ka bu weenɛ. ¹⁷ Ka geema, na bɛɛ sɔɔmɔ, baawure wi u kun ban te Gusunɔ u swĩ wure nge mɛ bii u ra win mɔwɔbu wure, u n̄ kpɛ u n̄ sãa ban tegii.

Gobigii goon gari

(I maa mɛɛrio Mateu 19:16-30, Maaku 10:17-31)

18 Wirugii goo u Yesu bikia u nεε, yinni, a sãawa tɔn geo. Mba na kon ko n ka wãaru te ta ku ra kpe wa.

19 Yesu nεε, mban sɔna a man sokumɔ geo. Goo sari wi u sãa geo ma n kun mɔ Gusunɔ turo. 20 A wooda yẽ ye ya gerumɔ ya nεε, “i ku sakararu ko, i ku tɔnu go, i ku gbɛni, i ku seeda weesugia di, i bεɛn tundo ka mero bεεε wẽ.”

21 Ma durɔ wi, u nεε, yeni kpurowa na wiru kp̄iye saa nɛn aluwaasirun di.

22 Ye Yesu u yeni nua u kpa, u kpam nεε, gãa teena nu nun tie. A dɔro kpuro ye a mɔ, kpa a sãarobu yen gobi bɔnu kua, kaa n dukia mɔ wɔllɔ. Yen biru a na a man sw̄i.

23 Ye durɔ wi, u yeni nua win nukura sankira, domi dukia bakagiiwa. 24 Ye Yesu u nùn mεεra u nεε, ka geema n ka dukiagibu sɛwa bu ka ban te Gusunɔ u sw̄i wura. 25 Domi dukiagii u ka ban te wura, yen sɛsɔ ga kpã ga kere yooyoo gu du yaburan wẽrɔ gu yari.

26 Be ba nùn swaa daki ba nεε, n n mɛn na, wara koo kp̄i u faaba wa.

27 Yesu u bu sɔɔwa u nεε, ye tɔnu kpanε, Gusunɔ kun ye kpanε.

28 Piεε u nεε, n wee sa deri kpuro ye sa mɔ, sa nun sw̄i.

29 Ma Yesu u nεε, ka geema, na bεε sɔɔmɔ, goo sari wi u win yenu deri ban te Gusunɔ u sw̄in sɔ n kun mε win kurɔ n kun mε win maabu ka win wɔnɔbu n kun mε win mero ka win tundo n kun mε win bibu, 30 kpa u kun wa u mwe saa yeni sɔɔ n kere ye u deri, ka kpam wãaru te ta ku ra kpe sia.

Yesu u win gɔɔ ka win seebun

gari m̀̀n ǹ̀n itase

(I maa m̀̀erio Mateu 20:17-19, Maaku 10:32-34)

³¹ Yesu u ẁ̀kura yiru ye soka win mi ma u ǹ̀e, n wee sa Yerusalemu d̀̀o. Ye Gusuǹ̀n s̀̀m̀ba yoru a T̀̀nun Biin s̀̀o kpuro, ya koo koo. ³² Domi ba koo ǹ̀n t̀̀n tukobu ǹ̀mu s̀̀ndia bu ǹ̀n yaakoru ko, bu ǹ̀n ǹ̀ni s̀̀o, kpa bu ǹ̀n ỳ̀atam sie. ³³ B̀̀a n maa ǹ̀n so ba kpa ba koo ǹ̀n go, kpa u se g̀̀rin di s̀̀o itase.

³⁴ Adama bẁ̀a be, ba ǹ̀ g̀̀anu tuba gari yi s̀̀o. N bu wini ye u ka ỳ̀. Gari yi kun bu yeeri.

Yesu u ẁ̀ko b̀̀kia

(I maa m̀̀erio Mateu 20:29-34, Maaku 10:46-52)

³⁵ Nge m̀̀ Yesu u Yeriko du, ẁ̀ko goo u s̀̀ swaa ǹ̀ẁo u bara m̀̀. ³⁶ Ye u t̀̀n ẁ̀run damu nua ga sar, yera u bikia mba n kua. ³⁷ Ma ba ǹ̀n s̀̀wa ba ǹ̀e, Yesu Nasaretigiiwa u sar. ³⁸ Ma u ǹ̀guru sua u ǹ̀e, Yesu Dafidin sikadobu, a ǹ̀n ẁ̀nẁndu waawo.

³⁹ Be ba s̀̀im̀ wuswaa ba ǹ̀n gerusi bu ka ǹ̀n marisia. Adama u wure u gb̀̀ra n kere yellu u ǹ̀e, Dafidin sikadobu, a ǹ̀n ẁ̀nẁndu waawo.

⁴⁰ Yesu u ỳ̀ra ma u ǹ̀e, bu ka ǹ̀n na. Ye ẁ̀ko wi, u tunuma Yesu ǹ̀n bikia u ǹ̀e, ⁴¹ mba a k̀̀ n nun kua.

U ǹ̀e, Yinni, na k̀̀ n yam wawa.

⁴² Ma Yesu u ǹ̀n s̀̀wa u ǹ̀e, a yam waawo, wuǹ̀n naaǹ̀ dokebu nun b̀̀kia.

⁴³ Yande u yam wa, ma u Yesu sẁ̀i u Gusuǹ̀n siaram̀̀. Sanam m̀̀ t̀̀n ẁ̀ru ge kpuro, ba ye wa ma ba Gusuǹ̀n saabu kua.

19

Yesu ka Sakeu

¹ Yesu u dua wuu ge ba m̀ Yeriko, u gu bukianε.
² Miya durɔ gobigiɪ goo u w̄a wi ba m̀ Sakeu wi u s̄a gberε mwaɔbun wirugii. ³ U k̄i u Yesu wa, adama u n̄ kp̄i t̄n w̄run s̄ ȳn s̄ wi, t̄n kpiribuwa. ⁴ Yera u duka da wuswaaɔ ma u yɔwa d̄a te ba m̀ sikam̄ren w̄llɔ u ka n̄n wan s̄, domi u ȳ ma miya u koo ka doona. ⁵ Saa ye Yesu u tura yam mi, u n̄ni seeya ma u n̄n s̄ɔwa u n̄ε, Sakeu a sarama kpaaka, domi wunen yenura na kon s̄bia gisɔ.

⁶ Sakeu sarama ka sendaru ma u Yesu dam koosia ka nuku dobu. ⁷ Ye t̄mba ye wa, be kpuro ba w̄ki ba n̄ε, u da u s̄bia k̄san kowon yenuɔ.

⁸ Sakeu u seewa u ȳra Yinnin wuswaaɔ u n̄ε, n wee Yinni na n̄n dukian b̄nu s̄arobu w̄εmɔ. N̄a n maa goo ḡanu w̄rari ka taki na n̄n yen n̄n n̄ε wesiamɔ.

⁹ Yesu u n̄n s̄ɔwa u n̄ε, gisɔ faaba dua yenu ge s̄ɔ ȳn s̄ winin tii maa s̄a Aburhamun bweseru.

¹⁰ Domi T̄nun Bii u nawa u ka kasu be ba k̄ɔra u bu faaba ko.

Nge mε s̄m kowoba ka gobi

m̄ro kua

(I maa m̄erio Mateu 25:14-30)

¹¹ Sanam mε t̄mba yeni swaa daki, u kparam m̄ndu kua ȳn s̄ u Yerusalemu turuku kua ma ba tamaa Gusunɔ u koo bandu sw̄iwa yande. ¹² Yera u n̄ε, sina bii goo u bandu dibu da n toma tem gam gia, kpa u wurama yen biru. ¹³ U sere doona u w̄kuru soka win yobu s̄ɔ, ma u ben baawure gobi beke ḡε w̄ u n̄ε, bu de gobi yi, yi ma sere u ka wurama. ¹⁴ Win temgibu ba n̄n tusa ma ba n̄ɔ tia

kua ba tǝmbu gǝra bu nεε, ba ñ kī durǝ wi, u bandu di ben temǝ.

¹⁵ Sanam mε u wuma ye u ban te diima, u yoo be soka win mi be u raa gobi wē, kpa u ka wa nge mε baawuren gobi nùn marua. ¹⁶ Gbiikoo na u nεε, yinni wunen gobi yi, yi mara wǝkuru. ¹⁷ U nùn sǝǝwa u nεε, ya wǝ yoo geo. Yèn sǝ a kua naanegii gǝa piiminu sǝǝ, na nun kua wuu marosu wǝkurun wirugii. ¹⁸ Yiruse na u nεε, yinni wunen gobi yi, yi mara nǝbu. ¹⁹ U nùn sǝǝwa u nεε, wunε maa, na nun kua wuu marosu nǝbun wirugii. ²⁰ Kpaǝ na u nεε, yinni wunen gobi wee yi na berua kīasu sǝǝ. ²¹ Domi na wunen berum mǝ yèn sǝ a sǝa tǝn sēsǝgii. A ra suewa ye a kun yii, kpa a gē mi a kun duure. ²² U nùn sǝǝwa u nεε, na kon nun siriwa wunen gari sǝǝn di, yoo kam. A yē ma na sǝa tǝn sēsǝgii, na ra sue ye na kun yii, kpa n gē mi na kun duure. ²³ N n men na, mban sǝna a ñ goo nen gobi yi wē u ka gobi mεro ko, kpa n nenyam mwa ka are sanam mε na wǝma. ²⁴ Ma be ba wǝa mi, u bu sǝǝwa bu gobi yi mǝǝ bu wǝkurugii wi wē. ²⁵ Ba nùn sǝǝwa ba nεε, yinni, u wǝkuru mǝ kǝ. ²⁶ U nεε, na bεε sǝǝmǝ, wi u mǝ, win mǝru sǝǝra ba koo nùn sosia. Wi u kun maa mǝ, fiiko ye u mam mǝ ba koo nùn mwaari. ²⁷ Yen biru i ka nen yiberεba na mini be ba kun kī n bandu di kpa i bu sakiri nen wuswaaǝ.

Yesu u Yerusalemu dua

(I maa mεrio Mateu 21:1-11, Maaku 11:1-11, Yohanu 12:12-19)

²⁸ Ye Yesu yeni gerua u kpa, u win swaa mwa u bu gbiiya Yerusalemu gia. ²⁹ Sanam mε u Betefagi ka Betani turuku kua, guurun bera gia te ba ra soku Olifin guuru, u tǝmbu yiru gǝra win bwǝabu sǝǝ ³⁰ u

nεε, bu doo wuu ge ga wãa ben wuswaaɔ mi. Bà n dua ba koo keteku buu wa ga sɔri ge goo kun sɔnɩre. U nεε, bu gu sɔsɩama bu ka na. ³¹ Goo ù n bu bikia mban sɔna ba gu sɔsɩamɔ, bu nεε, Yinniwa u gen bukata mɔ.

³² Be u gɔra ba doona, ma ba yabu baayere deema nge mε u bu sɔɔwa. ³³ Ye ba keteku buu ge sɔsɩamɔ, gen yinniba nεε, mban sɔna i keteku buu ge sɔsɩamɔ.

³⁴ Ba nεε, Yinniwa u gen bukata mɔ.

³⁵ Ma ba ka Yesu keteku buu ge naawa. Ba ben yãnu tɛria gen wɔllɔ ma ba Yesu sɔndi. ³⁶ Ye u dɔɔ, mɛya tɔmba ben yãnu tɛriamɔ swaa sɔɔ. ³⁷ Sanam mε u Yerusalemu turuku kua Olifin guurun swaan bɔkuɔ, win bwãabu kpuro ba nɔɔgɩru sua ba Gusunɔ siaramɔ ka nuku dobu sɔm maamaakiginu kpuron sɔ ye ba wa. ³⁸ Ba nεε, Gusunɔ u sunɔ wi u sisi ka win yĩsɩru domaru kuo, alafia ya n wãa wɔllɔ, kpa yiiko ya n wãa wɔwɔlleɔ.

³⁹ Falisi gabu saa tɔn wɔrun suunu sɔɔn di ba Yesu sɔɔwa ba nεε, yinni a wunɛn bwãa be marisio.

⁴⁰ U bu wisa u nεε, na bεε sɔɔmɔ, baa beni bà n mari, kpenu koo gbãra.

Yesu Yerusalemu swĩiya

⁴¹ Sanam mε Yesu u Yerusalemu turuku kua, ye u ye wa yera u swĩi wɔri yen sɔ, ⁴² u nεε, wunɛ Yerusalemu à n daa tẽ yẽ ye ya koo ka nun alafia naawa ni, baa gisɔ! Adama wee, ya nun kukue. ⁴³ Sanam koo nun naawa mɛ sɔɔ wunɛn yiberɛba ba koo nun tarusi, kpa bu nun kooro bure bu nun sɛkenɛ beri berika kpuron di. ⁴⁴ Ba koo nun nam, wunɛ ka wunɛn bibu be ba wãa wunɛn suunu sɔɔ.

Ba ò derimò kpenu nu sanna wunε sòò, yèn sò a ò tuba saa ye Gusunò u nun naawa.

Yesu u dua sãa yerò

(I maa mεerio Mateu 21:12-17, Maaku 11:15-19, Yohanu 2:13-22)

⁴⁵ Yesu dua sãa yerò ma u kia dɔrobu giram wəri.

⁴⁶ U bu sòowa u nεε, ba yorua, “Nεn diru ta ko n sãawa kanarun diru.” Adama bεε i tu kua gbenòbun wãa yeru.

⁴⁷ Baadomma u ra n Gusunòn garin keu sòosimò sãa yerò. Yera yãku kowo tɔnwerobu ka wooda yẽrobu ka Yuuban wirugibu ba kĩ bu nùn go.

⁴⁸ Adama ba ò yẽ nge mε ba koo koosina, domi tɔmbu kpurowa ba nùn swaa daki ma n bu maamaaki sãa.

20

Man diya Yesu u yiiko wa

(I maa mεerio Mateu 21:23-27, Maaku 11:27-33)

¹ Sòò teeru nge mε Yesu u Gusunòn garin keu sòosimò sãa yerò, ma u Labaari gean waasu mò, yãku kowo tɔnwerobu ka wooda yẽrobu ka Yuuban guro gurobu ba kurama. ² Ba nεε, a sun sòowò wooda yerà a ka yeni mò. Wara u nun yen yiiko wẽ.

³ U bu sòowa u nεε, ne maa, na kon bεε gari gεε bikia, kpa i man sò. ⁴ Man diya Yohanu u wooda wa u ka tɔmbu batemu kua. Tɔnun min di? Nge wòllun di.

⁵ Adama ba geruna ba nεε, sà n gerua wòllun diya, u koo nεε, mban sòna sa ò nùn naane doke.

⁶ Sà n maa nεε, tɔnun min di, tɔmbu kpuro ba koo

sun kpenu kasuku domi baawure u Yohanu garisi Gusunɔn sɔmɔ.

⁷ Yera ba wisa ba nɛɛ, sa n̄ yɛ man diya. ⁸ Ma Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, nɛ maa, na n̄ bɛɛ sɔɔmɔ yiiko ye na ka yeni m̄.

Gbaa wuko kɔsobun gari

(I maa mɛrio Mateu 21:33-46, Maaku 12:1-12)

⁹ Yen biru u tɔmbu mɔn teni kua u nɛɛ, durɔ goo u resɛm gbaaru kua u dānu duura ma u kɔsobu kasu u bu ye nɔmu beria, ma u wuu da n ka tɛ. ¹⁰ Sanam mɛ saa ya tura u sɔmɔ gɔra kɔso ben mi, bu ka n̄n wɛɛma ye n s̄aa wigia. Kɔso be, ba n̄n so, ba n̄n gira nɔm dira. ¹¹ U kpam kpao gɔra. Ba n̄n so, ba n̄n yaa kasiki, ba gira nɔm dira. ¹² U kpam itase gɔra. Ba n̄n mɛɛra kua ma ba n̄n gira. ¹³ Gbaa yɛro wi, u nɛɛ, mba kon ko tɛ. Kon den nɛn tiin bii k̄nasi bu gɔriawa. Sɔrɔkudo ba koo n̄n bɛɛɛ wɛ. ¹⁴ Adama ye kɔso be, ba n̄n wa, ba geruna ba nɛɛ, wiya s̄aa tubi dio, su n̄n go, kpa gbaa te, tu ko bɛɛgiru. ¹⁵ Ma ba n̄n yara gbaa ten biruɔ, ba n̄n go.

Tɛ mba gbaa yɛro wi, u koo bu kua. ¹⁶ U koo na u bu kpeerasia, kpa u win gbaa te kɔso kpaobu nɔmu beria.

Sanam mɛ tɔn be ba n̄n swaa daki ba ye nua, yera ba nɛɛ, su ku wa mɛ.

¹⁷ Adama Yesu u bu nɔni kɔ u ka da ma u nɛɛ, mba gari yin tubusianu yi ba yorua ba nɛɛ, “Kpee te banɔba yina, tera ta kua gani gɔmburun dam.”

¹⁸ Baawure wi u kpee te wɔri, ta koo n̄n bɔku, wi ta maa wɔri, ta koo n̄n namwa muku muku.

*Wɔɔ gobin kəsiabun gari**(I maa mɛrio Mateu 22:15-22, Maaku 12:13-17)*

¹⁹ Saa tia ye sɔɔ, yāku kowo tənwerobu ka wooda yērobu ba kasu bu Yesu mwa, domi ba tuba ma ben sōna u mən te kua. Adama ba tən wəru nasie. ²⁰ Ba Yesun laakari mɔ kpuro sɔɔ. Ma ba tən samba kowobu gɔra win mi, be ba sāare geegibu bu ka nùn mwa win gari gɛɛ sɔɔ, kpa bu nùn tem yēro nɔmu beria. ²¹ Tən be, ba nùn bikia ba nɛɛ, yinni sa yē ma wunɛn gari ka wunɛn sɔɔsira sāa dee dee, a ku ra maa kīru gem wē, a Gusunən swaa sɔɔsimɔwa gem sɔɔ. ²² N weenɛ su tem yēro wɔɔ gobi wē? Nge su ku wē.

²³ Ye Yesu u ben bwisiku kəsunu wa, yera u nɛɛ, ²⁴ i man gobi sɔɔsima. Ma ba nùn yi wē. Ma u nɛɛ, waran foto ka yīrera mi.

Ba nɛɛ, tem yērogi.

²⁵ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, n n mɛn na, i tem yēro wēɛyɔ ye n sāa tem yērogi, kpa i Gusunɔ wē ye n sāa Gusunɔgi.

²⁶ Ma ba kpana bu nùn nɔma turi win gari sɔɔn di tɔmbun wuswaaɔ. Yera ba ka win wisibu biti kua, ma ba ben nɔɔ mari.

*Gɔribun seebun gari**(I maa mɛrio Mateu 22:23-33, Maaku 12:18-27)*

²⁷ Sodusiba be ba ra nɛɛ gɔriba kun seemɔ, ben gabu ba nùn susi ma ba bikia ba nɛɛ, ²⁸ yinni, n wee ye Mɔwisi u sun yorua. U nɛɛ, “Goon bɛɛrè ù n gu u kurɔ deri, ma u kun ka kurɔ wi bii mara, u koo kpī u nùn tubi di, kpa u ka win bɛɛrè bweseru waawa.”

²⁹ Nge mɛna, tundo tuosibu nɔɔba yiru gaba raa wāa. Gbiikoo u kurɔ sua ma u gu, u n ka kurɔ wi bii mɔ. ³⁰⁻³¹ Yiruse ka itase ba nùn sua gəminiru.

Meya n kua sere be nɔɔba yiru ye, ba ka gu. Ba n̄ bii mara. ³² Kurɔ wi, u ra gu. ³³ Gəribun seebun sanam ben weren kurɔwa u ko n s̄aa. Domi be nɔɔba yiru ye kpurowa ba n̄n gia kurɔ.

³⁴ Yesu u bu wisa u n̄e, handunia yen tɔmba ba kurɔbu ka durɔbu suamɔ, ³⁵ adama sibu be ba ko n b̄anu mɔ sian w̄aru ka gəribun seebu sɔɔ, ba n̄ kurɔbu ka durɔbu suamɔ. ³⁶ Ba ko n ka w̄ollun gɔradoba weenewa ba n̄ maa gbimɔ. Ba ko n s̄aa Gusunɔn bibu domi ba bu seeya gərin di. ³⁷ Mɔwisin tii u s̄ɔsi s̄aa s̄aa ma gəriba koo se, ye u Gusunɔ soka u n̄ewa, “Gusunɔ Aburahamun Yinni, ka Isakin Yinni, ka Yakɔbun Yinni” aw̄i d̄ɔgii yin gari sɔɔ. ³⁸ Gusunɔ kun s̄aa gəribun Yinni. U s̄awa wasobugii, domi win mi kpuro ba s̄awa wasobu.

³⁹ Gabu wooda ȳrobu sɔɔ ba n̄e, yinni, wunen gari yi, yi dende.

⁴⁰ Ba n̄ maa k̄aka ba n̄n ḡaanu ganu bikie.

Dafidi ka wi Gusunɔ u gɔsa

(I maa m̄erio Mateu 22:41-46, Maaku 12:35-37)

⁴¹ Ma Yesu u bu bikia u n̄e, amɔna ba koo ka kp̄i bu n̄e, Kirisi s̄awa Dafidin bii. ⁴² Domi Dafidin tii u gerua Womusun tireru sɔɔ u n̄e, “Yinni Gusunɔ u n̄en Yinni s̄ɔwa u n̄e, a sinɔ n̄en n̄m geuɔ,

⁴³ sere n ka nun wunen yibereba taarea.”

⁴⁴ Dafidi u n̄n soka Yinni, amɔna u ko n maa ka s̄aa win bii.

I tii laakari koowo

ka wooda ȳrobu

(I maa m̄erio Mateu 23:1-36, Maaku 12:38-40)

⁴⁵ Sanam me tən dabira nùn swaa daki, u win bwāabu sōwa u nee, ⁴⁶ i tii laakari ko ka wooda yērobu be ba kī ba n bōsu ka yabe dēdēnnu, ba tōbirinaa kī batuma sō, ba sin yee gbiikinu kasu mēnnō yenō ka aye bēēēginu dim soku yerō. ⁴⁷ Ba gōminibun yenusu dimō, ma ba kana dēdēnnu mō bu ka bu wan sō. Ba koo bu taare wē n kpā.

21

Gobi yi kurō gōmini goo u kpēē

(I maa mēerio Maaku 12:41-44)

¹ Yesu u nōni seeya ma u dukiagibu wa ba gobi kpēēmō sāa yerun kpakororu sō mi ba ra gobi doke. ² U maa kurō gōmini sāaro goo wa u gobi piiminu yiru kpēēmō mi. ³ Ma u nee, na bēē sōmō ka gem, gōmini sāaro wi, u kpēē n be kpuro kere be ba tie. ⁴ Dōmi ye n sōndi ben mōō bakaru sō yera ba wuna ba doke, adama win yāaru sō u kpuro kpēē ye u ka tii kōsu.

Yesu u sāa yerun

kōrabun gari mō

(I maa mēerio Mateu 24:1-2, Maaku 13:1-2)

⁵ Gaba gerumō ma sāa yeru ta buraru mō ta wā ten kpee buranu ka kēē ni ba Gusunō wēn sō. Yera Yesu u nee, ⁶ sanam sisi mē sō ye i waamō mini kpuro yen gaan kpera kun ko n wāa ten tensim wōllō. Ni kpurowa nu koo wōri.

Wahala ye ya koo na

handunia yu sere kpe

(I maa mēerio Mateu 24:3-14, Maaku 13:3-13)

⁷ Ba nùn bikia ba nεε, yinni, n̄ n mēn na, domma yeni ya koo tunuma. Yīre terà ta koo gbi tu kookoo si s̄ōsi.

⁸ Yesu u nεε, i laakari koowo, i ku de bu bεε n̄ni w̄ke. Domi dabira koo na ka n̄n yīsiro, kpa ba n gerum̄ ba n m̄, saa ya turuku kua, beya ba s̄a Kirisi wi. Adama i ku bu sw̄i. ⁹ I n tabun damu n̄m̄ ka n̄sin̄a sariru, i ku nanda. Domi yera n ko n gbi n tunuma, adama n n̄ kpee te mi gina.

¹⁰ Yera u kpam bu s̄ōwa u nεε, bwesenu koo seesina, sinamba koo maa seesina. ¹¹ Tem yīri bakabu ko n w̄a ka baranu ka ḡōru, gam ka gam. Maamaaki berungii ka yīre bakanu nu ko n w̄a w̄llo.

¹² Adama yabu ye kpuro yu sere koor̄a ba koo bεε mw̄a bu bεε n̄ni s̄. Ba koo bεε siri kowobu n̄mu s̄ndia m̄n̄n̄ yēn̄, ba koo bεε piris̄m̄ doke, kpa bu ka bεε da sina bokobu ka tem yērobun k̄n̄n̄s̄ n̄n̄ yīsiro s̄. ¹³ Yera n koo bεε ayero w̄ i ka seeda di. ¹⁴ I de i n yē ma n n̄ b̄en̄ bwisikunu i ko ka tii yina. ¹⁵ Domi kon de i gari gere ka bwisi yi b̄en̄ yiber̄ba kpuro ba n̄ kp̄ bu yina, n̄ kun m̄ bu siki. ¹⁶ B̄en̄ m̄w̄bu mam, ka b̄en̄ maabu ka b̄en̄ w̄n̄bu ka b̄en̄ dusibu ka b̄en̄ b̄r̄ba, ba koo bεε bu n̄mu s̄ndia kpa bu dabiru go bεε s̄ō. ¹⁷ Baawure koo bεε t̄si n̄n̄ yīsiro s̄. ¹⁸ Adama baa b̄en̄ wirun sera kun borim̄. ¹⁹ B̄en̄ t̄manabun saabu b̄en̄ hunde ya koo faaba wa.

Yerusalemun kpeerabun gari

(I maa m̄erio Mateu 24:15-21, Maaku 13:14-19)

²⁰ Ma Yesu maa nεε, d̄ma te i wa tabu kowoba Yerusalemu tarusi, i n yē ma yen kpeerasiabu turuku kuawa. ²¹ Sanam m̄, be ba w̄a Yudea, bu su-

uwo guunu wəllu gia. Be ba maa wāa Yerusalemun suunu səə bu yario, be ba maa wāa gberə bu ku wura wuuə. ²² Domi saa yeya mərə kəsiarun sanam, kpuro yu ka koorə ye ba yorua Gusunən gari səə. ²³ Gurigibu ka tən kurə be ba bibu bəm kēmə saa ye səə, ba koo nən swāaru wa. Domi nuku sankira bakanu ko n wāa tem səə, ka maa mərə baka bu ka tən be sɛɛyasia. ²⁴ Ba koo bu səsiri ka takobi, kpa bu bu yoru mwa tem baama. Bwese tukunu koo maa Yerusalemu taaku sere nin saa yu ka turi.

Tənun Biin naaru

(I maa mɛɛrio Mateu 24:29-31, Maaku 13:24-27)

²⁵ Yesu kparam nɛɛ, yĩrenu ko nu n wāa sṣṣ ka suru ka kperi səə. Tem səə, nən swāa bakara koo bwesenu deema kpa nu biti soora nim wōku ka nim kurenun wurenun sṣ. ²⁶ Nandabu koo tambu wasikira bā n mara ye n koo koorə handunia səə, domi wəllun dam mu koo yĩri. ²⁷ Saa yera ba koo Tənun Bii wa u kurama guru wiru səə, ka dam bakam ka yiiko. ²⁸ Yeni yà n naabu torua, i yṛə sənwə kpa i bɛɛn wiru seeya yèn sṣ bɛɛn yakiabu turuku kua.

Yĩre te dāa te ba mṣ figie

ta sṣsimo

(I maa mɛɛrio Mateu 24:32-35, Maaku 13:28-31)

²⁹ Ma u bu garin weenasii kua u nɛɛ, i dāa te ba mṣ figie mɛɛrio ka dānu kpuro. ³⁰ Nù n kpararu torua, bɛɛn tii ì n mɛɛra, i yṛ ma yande tomburura ta turuku kooma. ³¹ Nge mɛya bɛɛ maa, ì n yabu ye wa ya wee, i n yṛ ma n turuku kuawa Gusunə u ka bandu swĩ. ³² Ka geema na bɛɛ sṣṣmṣ, saa yenin

tambu gabu ba ñ gbimə yabu ye kpuro yu ka koorā.
³³ Wəllu ka tem mu koo doona, adama nən gari kun doonə.

I tii laakari ko

³⁴ Ma Yesu kpam nɛɛ, i n bɛɛn tii sɛ, kpa i ku ra ko laakari sariba dibu ka nərubun sɔ ka handunian wururabu, kpa tɔɔ te, tu ku bɛɛ suaru wəri nge yina.

³⁵ Domi ta koo baawure deema wi u wāa tem mɛ kpuro sɔɔ. ³⁶ Yen sɔ, i n swaa mɛɛra kpa i n kanaru m̀ saa baayere, kpa i dam wa i ka kisira kpuro ye n koo nan di, kpa i ka kpī i yōra Tɔnun Biin wuswaaɔ.

³⁷ Bururu baatere Yesu ra Gusunən garin keu sɔosiwa sāa yerə, yoka kpa u da u kpuna Olifin guuru wəllə. ³⁸ N n kua bururu tambu kpuro ba ra nɛwa win mi sāa yerə bu ka win gari swaa daki.

22

Wirugiba wesianamə

bu ka Yesu go

(I maa mɛɛrio Mateu 26:1-5, Maaku 14:1-2, Yohanu 11:45-53)

¹ Pɛɛ ye ba kun seeyatia doken tɔɔ bakaru, te ba ra soku Gɔɔ sararibu ta turuku kua. ² Yāku kowo tənwerobu ka wooda yērobu ba bwisi bɛrinamə bu ka Yesu go domi ba tən wərun bɛrum mə.

Yudasi u kī u Yesu

wirugibu nəmu səndia

(I maa mɛɛrio Mateu 26:14-16, Maaku 14:10-11)

³ Yera Setam ya dua Yudasin gōruə wi ba sokumə Isikariətu. U sāawa bwāabu wəkura yiru yen turo.

⁴ Ma u da u nɔɔ tia kua ka yāku kowo tənwerobu ka sāa yerun kōsobun wirugibu u ka bu Yesu nəmu

sɔndia. ⁵ Ben nukura dora ma ba wesiana bu ka nùn gobi kě. ⁶ U wurá, ma u swaa kasu u ka bu Yesu nɔmu sɔndia saa ye n weenɛ kpa tɔn wɔru ga kun yě.

Yesun sɔru

Gɔɔ sararibun yaa dibun sɔ

(I maa mɛrio Mateu 26:17-25, Maaku 14:12-21, Yohanu 13:21-30)

⁷ Pɛɛ ye ba kun seeyatia doken tɔru tɛ sɔɔ ba ra Gɔɔ sararibun yãanu go, ta tunuma. ⁸ Ma Yesu u Piɛɛ ka Yohanu gɔra u nɛɛ, i doo i Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru sɔɔru ko su ka te di.

⁹ Ba nùn bikia ba nɛɛ, mana u kɔ bu ten sɔɔru ko.

¹⁰ U bu wisa u nɛɛ, n wee, ì n wuu dua i kpa i ko ka durɔ goo yinna u nim tooru sɔɔwa. I nùn swĩiyɔ yenu mi u dua, ¹¹ kpa i yenu gen yěro sɔ ì nɛɛ, yinni nɛɛ, diru mana u koo be Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di ka win bwãabu. ¹² Yěro u koo bɛɛ gidambisa baka sɔɔsi ye ba sɔnwa. Miya i ko sɔɔru ko.

¹³ Ba doona ma ba baayere deema nge mɛ u raa bu sɔɔwa, ma ba Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru sɔɔru kua.

Yinnin dĩa domaruginu

(I maa mɛrio Mateu 26:26-30, Maaku 14:22-26, Korinti I, 11:23-25)

¹⁴ Saa ya tura, ma Yesu u sina u ka di ka win gɔrobu sannu. ¹⁵ Ma u nɛɛ, na kɔa gem gem n Gɔɔ sararibun tɔɔ baka teni di ka bɛɛ sannu n sere nɔni sɔɔra. ¹⁶ Na bɛɛ sɔɔmɔ ma na ñ maa te dimɔ sere tu ka koorá ban te Gusunɔ u swĩ sɔɔ.

¹⁷ Yera u nɔra sua u Gusunɔ siara ma u nɛɛ, i tam nɔra ye mɔɔ i nɔ bɛɛ kpuro. ¹⁸ Na bɛɛ sɔɔmɔ, saa

tɛn di na n̄ maa tam meni n̄orum̄ sere Gusun̄o u ka bandu sw̄i.

¹⁹ Yen biru u p̄ɛɛ sua. Ye u Gusun̄o siara u kpa, u ye murura u bu w̄ɛ u n̄ɛɛ, yeniwa nen wasi [yi ba w̄ɛ b̄ɛɛn s̄o. I n da yeni ko i n ka man yaaye. ²⁰ Ye ba dim kpa, u maa n̄ara sua u bu w̄ɛ u n̄ɛɛ, n̄ara yeniwa n̄o m̄w̄ɛɛ kpaaru te ba sire ka nen yem m̄ɛ mu yari b̄ɛɛn s̄o.] ²¹ Adama n wee, wi u koo man d̄om̄ɛ, win n̄omu ga w̄aa gb̄ɛ̄r̄o ka n̄eguu sannu. ²² T̄onun Bii u doon̄o nge m̄ɛ Gusun̄o u yi, adama n̄ani sw̄aarugiiwa wi u koo n̄un d̄om̄ɛ.

²³ Ma ba bikianaa torua, wara u koo yen bweseru ko ben suunu s̄o.

T̄onwerorun sikirino

²⁴ Ma sikirino ga kparam seewa Yesun bw̄aabun suunu s̄o, ba bikianaam̄o ben wi u koo ko t̄onwero.

²⁵ Yesu u bu s̄ōwa u n̄ɛɛ, handunia min sinamba ba ben t̄ambu dam d̄orem̄o, ka m̄ɛ, ba bu sokum̄o gean kowobu. ²⁶ Adama i ku de n s̄aa m̄ɛ b̄ɛɛn mi. I de b̄ɛɛ kpuron t̄onwero u n s̄aa nge b̄ɛɛ kpuron ȳakabu, kpa wi u s̄aa wirugii u n s̄aa nge s̄om̄o. ²⁷ Wara kere, wi u dim̄o? Nge wi u ka d̄ianu naam̄o. N n̄ wi u dim̄o? Wee, na w̄aa b̄ɛɛn suunu s̄o nge s̄om̄o.

²⁸ B̄ɛɛ i ka man t̄emana nen laakari m̄ɛribun saa s̄o. ²⁹ Yen s̄ona nge m̄ɛ nen Baaba u man bandu yiiya, m̄ɛya na maa b̄ɛɛ ayeru yiiye, ³⁰ i ka di i n̄o ka n̄ɛ sannu nen bandu s̄o, kpa i n s̄o sina kitanu w̄allo i ka Isireliban bwesenu w̄akura yiru siri.

Yesu u n̄ɛɛ, Piɛɛ koo n̄un siki

(I maa m̄ɛrio Mateu 26:31-35, Maaku 14:27-31, Yohanu 13:36-38)

³¹ Ma Yinni u n̄ɛɛ, Sim̄ō Sim̄ō, Setam ya saa wa yu ka b̄ɛɛ sara nge alikama. ³² Adama na kanaru kua

wunen sō kpa wunen naane dokebu bu ku ka kpe. Sanam me a gōsirama nen mi, a wunen berusebu dam kēeyo.

³³ Piεε nεε, Yinni na sōaru kpa n ka nun da pirisam sōo ka gōo sōo.

³⁴ Ma Yesu u nεε, Piεε na nun sōomō, gisō goo dōo gu sere swī kaa man siki nōn ita a nεε, a n man yē.

Yansururu ka bōo

wuu daatiru ka takobi

³⁵ U kpam bu sōowa u nεε, sanam me na bεε gōra yansururu ka bōo wuu daatiru ka baranu sari, i gāanu bia? Ba nεε, aawo, sa n gāanu bie.

³⁶ Ma u nεε, to tē, wi u yansururu mō u tu suo, meya maa wi u bōo wuu daatiru mō. Wi u kun maa takobi mō, u win yaberu dōro u ka ye dwe. ³⁷ Domi na bεε sōomō, nge me ba yorua, “Ba nūn garisi tōn kōso.” Ya n koo ko ya kun man koore me. Ye n maa sāa nen gari ya wiru goorō.

³⁸ Ba nεε, Yinni, takobi yiru wee. Ma u nεε, su yen baa deri.

Yesu u kanaru mō

Olifin guuru wōllo

(I maa mεerio Mateu 26:36-46, Maaku 14:32-42)

³⁹ Ye Yesu u yara u da Olifin guurō nge me win dōone. Ma win bwāaba nūn swī. ⁴⁰ Ye ba tura yam mi, u bu sōowa u nεε, i kanaru koowo kpa i ku du kōkiribu sōo.

⁴¹ Yen biru u ka bu desira fiiko nge me tōnu u koo kpī u kperu kara tu yōran saka ma u yiira mi, u kanaru kua. ⁴² U nεε, Baaba à n kī, a de wahala ye, yu man desirari. Adama a de wunen kīru tu kōora, n n mō negiru.

[⁴³ Yera Gusunən gərado u nùn kurema wəllun di u ka nùn dam kē. ⁴⁴ Nuku sankira bakanu səə u kanaru m̀ə ka dam, ma win wenyānu kua nge yem nu dāakumə temə.]

⁴⁵ Ye u kanaru kua u kpa, u da win bwāabun mi gia. U bu deema ba do ka nuku sankiranu. ⁴⁶ Ma u bu s̄əwa u nεε, mban s̄əna i do. I seewo i kanaru ko kpa i ku du kəkiribu s̄əə.

Yesun mwaabu

(I maa mεerio Mateu 26:47-56, Maaku 14:43-50, Yohanu 18:3-11)

⁴⁷ Sanam mε Yesu u gari yi m̀ə, yera tən wəru ga tunuma, ma wi ba sokumə Yudasī, wəkura yiru yen turo, u bu gbiiye. U Yesu susi u ka nùn nεnε u bəkasi. ⁴⁸ Ma Yesu nεε, Yudasī, ka t̄əbiri tenin bwesera kaa ka T̄ənun Bii yibereba nəmu s̄əndia?

⁴⁹ Be ba wāa ka Yesu sannu, ye ba wa ye n koo ko, ba nεε, Yinni, su ka bu takobi s̄əro?

⁵⁰ Ma ben turo u yāku kowo tənweron s̄əmə s̄əra u win nəm geun soo bura. ⁵¹ Ma Yesu nεε, i den derio mε.

Ma u durə win soo ge baba u gu bekia. ⁵² Yen biru Yesu u yāku kowo tənwerobu ka s̄əa yerun k̄əsobun wirugibu ka Yuuban guro gurobu s̄əəwa u nεε, nεna bεε i mwaabu na ka takobi ka bokunu nge swaa dio? ⁵³ Baadommawa na wāa ka bεε s̄əa yerə, ma i n̄ man mwε. T̄ē bεeya i saa yeni mə, bεε ka yam w̄əkurun damgii.

Piεε u Yesu siki

(I maa mεerio Mateu 26:57-58, 69-75, Maaku 14:53-54, 66-72, Yohanu 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Ye ba Yesu mwa ba kpa, ba ka nùn da yāku kowo tənweron yenuə. Piεε bu swīi dandankuru.

⁵⁵ Ba dɔɔ s̄rɔua yɛnu yaaraɔ, ma gaba s̄ mi. Piɛɛ u maa sina ka be. ⁵⁶ Sɔm kowo tɔn kurɔ goo u n̄n wa u s̄ d̄ɔn b̄akuɔ, ma u n̄n n̄ni girari u nɛɛ, durɔ wini maa, u raa w̄aa ka wi.

⁵⁷ Adama u siki u nɛɛ, kurɔ wunɛ na n̄ n̄n yɛ.

⁵⁸ N tɛ fiiko, goo kpam n̄n wa ma u nɛɛ, wunɛ a maa s̄awa tɔn begii.

Ma Piɛɛ u durɔ wi s̄ɔwa u nɛɛ, aawo, na n̄ s̄a begii.

⁵⁹ Yen biru n kua kɔba tian saka, goo u maa wure u nɛɛ, ka geema durɔ wini maa, u raa w̄aa ka wi, domi Galilegiwa.

⁶⁰ Piɛɛ u nɛɛ, wunɛ, na n̄ yɛ ye a k̄i a gere.

Yande nge mɛ u gari yi m̄, goo d̄ɔ ga sw̄i. ⁶¹ Ma Yinni u s̄ira u Piɛɛ mɛɛra. Yera Piɛɛ u gari yi yaaya yi Yinni u raa n̄n s̄ɔwa u nɛɛ, gisɔ goo d̄ɔ gu sere sw̄i, kaa man siki n̄n ita. ⁶² U yara t̄ɔwɔ u sw̄i ka nuku sankiranu.

Ba Yesu yaakoru m̄

(I maa mɛɛrio Mateu 26:67-68, Maaku 14:65)

⁶³ Tɔn be ba Yesu neni ba n̄n gari b̄kɔ m̄ ba n̄n soomɔ. ⁶⁴ Ba n̄n wuswaa w̄kua ma ba n̄n s̄ɔmɔ u tubuo wi u n̄n so.

⁶⁵ Ma ba n̄n w̄m dabinu ganu w̄mmɔ.

Ba Yesu sirimɔ Yuuban

tɔnwerobun mennɔ yero

(I maa mɛɛrio Mateu 26:59-66, Maaku 14:55-64, Yohanu 18:19-24)

⁶⁶ Ye yam s̄ara, Yuuban guro gurobu ka ȳaku kowo tɔnwerobu ka wooda ȳerobu ba mennɔ ma ba dera ba ka Yesu da ben siri yero. ⁶⁷ Ba nɛɛ, a sun s̄ɔwɔ à n s̄an na Kirisi wi.

Yesu bu wisa u nɛɛ, baa nà n bɛɛ sɔɔwa i ñ naane dokemɔ. ⁶⁸ Mɛya nà n maa bɛɛ gãanu bikia, i ñ man wisimɔ. ⁶⁹ Saa tɛn di, Tɔnun Bii u koo sina Gusunɔ damgiin nɔm geuɔ.

⁷⁰ Be kpuro ba nɛɛ, ñ n man na wunɛ Gusunɔn Biiwa?

Ma u bu wisa u nɛɛ, oo, nɛ Gusunɔn Biiwa, nge mɛ i gerua.

⁷¹ Yera ba nɛɛ, mban seedawa sa maa kasu. Bɛɛn tii sa ye nua saa win nɔn di.

23

Ba ka Yesu da Pilatin wuswaaɔ
(I maa mɛɛriɔ Mateu 27:1-2, 11-14, Maaku 15:1-5, Yohanu 18:28-38)

¹ Ma ba seewa be kpuro sannu ba ka Yesu da Pilatin kɔnnɔwɔ. ² Ba nùn durum manibu wɔri ba nɛɛ, sa wini deema u tɔmbu bwisi kɛmɔ bu ka bandu kɔri bwia, u maa yinamɔ bu tem yɛro wɔɔ gobi kɔsia. U tii sokumɔ Kirisi, sina boko.

³ Pilati u nùn bikia u nɛɛ, wunɛ Yuuban sina bokowa?

Yesu u nɛɛ, oo, nge mɛ a gerua.

⁴ Pilati u yãku kowo tɔnwerobu ka tɔn wɔru sɔɔwa u nɛɛ, na ñ taarɛ gaa wa durɔ wi sɔɔ.

⁵ Adama ba nɔɔ girari ba nɛɛ, u tɔmbu bwisi kɛmɔwa bu ka sanna, u bu yen keu sɔɔsimɔ. U torua Galilen di ma u da Yudean tem kpuro sɔɔ. Wee, u maa na mini tɛ.

Ba ka Yesu da

Herodun wuswaaɔ

⁶ Ye Pilati u yeni nua, u bikia durɔ wi, ù n Galilegiin na. ⁷ Ye u gia ma u weewa Herodun

bandun tem di, u nùn gɔsia win mi. Herodu maa wãa Yerusalemuɔ saa ye sɔɔ. ⁸ Sanam mɛ Herodu u Yesu wa, win nukura dora gem gem. Saa tɛɛbun diya u kasu u nùn wa, win labaari ye u nɔɔmɔ ba gerumɔn sɔ. Domi u yĩiyɔ u Yesun sɔm maamaakigiru wa dɔma te u koo nùn wa. ⁹ U nùn gari bikia n ka tɛ adama Yesu kun nùn gɛɛ wisa. ¹⁰ Yãku kowo tɔnwerobu ka wooda yẽroba wãa mi, ba nùn durum manimɔ ka dam. ¹¹ Herodu ka win tabu kowobu ba nùn yaakoru kua ma ba nùn gari bɔkɔ kua. Ye ba nùn yabe buraru sebusia ba kpa ba nùn gɔsia Pilatin mi. ¹² Yen dɔma tera Pilati ka Herodu ba dora, be, be ba raa yiberɛ tɛɛru mɔɔsine.

Ba Yesu taarɛ wɛ bu go

(I maa mɛɛriɔ Mateu 27:15-26, Maaku 15:6-15, Yohanu 18:39-19:16)

¹³ Pilati u yãku kowo tɔnwerobu ka Yuuban wirugibu ka tɔn wɔru sokusia. ¹⁴ U bu sɔɔwa u nɛɛ, i ka man durɔ wini naawa nge wi u tɔmbu bwisi kɛmɔ bu ka bandu kɔri bwia. N wee, na gari yin asansi bikia bɛɛn wuswaaɔ, na n maa gãanu wa durɔ wi sɔɔ, ni nu sɔɔsimɔ ma geema ye i gerua win sɔ. ¹⁵ Mɛya maa Herodun tii, domi u sun nùn wesiam. Durɔ wi kun gãanu kue ye n ka gɔɔ nɛ. ¹⁶ Yen sɔ, na kon nùn kara nà n nùn sɛɛyasia na kpa.

[¹⁷ N deema tɔɔ bakaru baatere tilasiwa Pilati u ka pirisɔm turo kara.]

¹⁸ Ba nɔɔgiru sua be kpuro sannu ba nɛɛ, a wini goowo, kpa a sun Baraba kara!

¹⁹ Ba raa Baraba wi doke pirisɔm sɔɔ yèn sɔ u tɔmbu sannɔ bɔrie wuu sɔɔ, u maa tɔnu go. ²⁰ Pilati u kpam ka bu gari kua yèn sɔ u gɔru doke u Yesu

kara. ²¹ Adama ba wurenu seewa ba neɛ, a kpareo, a nùn dǎa bunanaru kpareo!

²² Pilati u kpam bu sɔɔwa nɔn itase u neɛ, kɔsa yerà u kua. Na òn gǎanu wa wi sɔɔ ye n ka gɔɔ ne. Yen sɔ, nà n nùn seɛyasia na kpa, kon nùn kara.

²³ Adama ba wure ba nɔɔgiru sua ba neɛ, bu nùn kpareo. Ma ben wurenu nu nùn kamia. ²⁴ Ma Pilati u wooda yi nge me ba bikia. ²⁵ U wi ba bikia yɔsu wi ba piriɔm doke sannɔ ka tɔn goobun (200) sɔ, ma u bu Yesu deria ben gɔru kɔru sɔɔ.

Ba Yesu kpare

dǎa bunanaru wǎllo

(I maa mɛrio Mateu 27:32-44, Maaku 15:21-32, Yohanu 19:17-27)

²⁶ Sanam me ba ka Yesu dɔɔ, ba goo mwa wi ba mɔ Simɔɔ Sirɛnigii, wi u win gberu wee, ma ba nùn dǎa bunanaru sɔbi u ka Yesu swɔi.

²⁷ Tɔn wɔru guna ya nùn swɔi. Ye sɔɔ, tɔn kurɔbu gaba wǎa be ba sumɔ ba kpara wɔri mɔ win sɔ.

²⁸ Yesu u sɔira ben mi gia ma u neɛ, Yerusalemun tɔn kurɔbu, i ku swɔi nen sɔ, adama i swɔiyɔ beɛn sɔ ka beɛn bibun sɔ. ²⁹ Domi n wee, sanam sisi ye ba koo neɛ, doo nɔɔrugiba wɔrobu ka bèn nukura kun marure, ka bèn bwǎa kun bii bɔm kɛere. ³⁰ Saa yera ba koo guunu sɔ bu neɛ, i sun sɛsikio, kpa bu gunḡunu sɔ bu neɛ, i sun wukirio. ³¹ Domi bà n yenin bweseru dǎa bekuru kua, amɔna n ko n sǎa dǎa gbeburun mi.

³² Saa ye sɔɔ, ba maa kɔsan kowobu yiru gabu ka da be ba koo go ka Yesu sannu. ³³ Sanam me ba tura yam mi n ka wii koko weene, ba nùn dǎa bunanaru kpare ka kɔsan kowobu yiru ye, turo nɔm geuɔ,

turo n̄əm d̄warə. ³⁴ Yesu u n̄εε, Baaba a bu suuru kuo domi ba n̄ yē ye ba m̄.

Ba win yānu t̄εε toosi ba b̄onu kua. ³⁵ T̄on w̄oru ga w̄ā mi, ga n̄n̄ m̄εera. Ka wirugib̄, ba Yesu yaakoru m̄ ba m̄, u gabu faaba kua. U n̄ s̄ān na Kirisi wi Gusun̄ u ḡsa, u maa win tii faaba koowo.

³⁶ Tabu kowobu ba maa susi bu ka n̄n̄ yaakoru ko, kpa bu n̄n̄ tam m̄əmm̄əm w̄ē. ³⁷ Ma ba n̄εε, à n̄ s̄ān na Yuuban sina boko, a tii faaba koowo wunen tii.

³⁸ D̄āa t̄ε s̄ə ba n̄n̄ kp̄aren w̄əll̄, yora gaa w̄ā ye ya gerum̄ winiwa Yuuban sina boko.

³⁹ K̄s̄an kowo ben turo be ba d̄āa bunanaru kp̄are mi, u Yesu gari kam gerusim̄ u m̄, n̄ n̄ wun̄ε a s̄ā Kirisi wi? A tii faaba koowo, kpa a maa sun faaba ko.

⁴⁰ Adama win turo u n̄n̄ gerusi u n̄εε, a n̄ Gusun̄ nasie? Wun̄ε wi ba taar̄ε w̄ē nge wi? ⁴¹ Besen mi, n̄ ka sun d̄ende domi besen kookoosun areya sa m̄waaam̄, adama sii wini u n̄ ḡā k̄s̄unu ganu kue.

⁴² Ma u n̄εε, Yesu, d̄oma te a sina wunen bandu s̄ə, a man yaayo.

⁴³ Yesu u n̄n̄ wisa u n̄εε, ka geema na nun s̄əom̄, gis̄ə kaa n̄ w̄ā ka n̄ε ḡaribun w̄ā yee geeru s̄ə.

Yesun ḡə

(I maa m̄εerio Mateu 27:45-56, Maaku 15:33-41, Yohanu 19:28-30)

⁴⁴ Saa ye, s̄ə wii w̄əll̄, ma yam mu t̄ira handunia kpuro s̄ə sere s̄ə ka yāara. Yen t̄εbu ka k̄ba ita n̄ε. ⁴⁵ S̄ə yam t̄ira ma beku kare te ta w̄ā s̄ā yeru s̄ə ta ḡēra ta b̄onu kua yiru. ⁴⁶ Yesu u gb̄ara ka dam u n̄εε, Baaba, na nun n̄n̄ hunde n̄mu s̄əndia.

Ye u gari yi gerua u kpa, ma u sariru kua. ⁴⁷ Ye tabu kowobun tɔnwero u wa ye ya kooa, u Gusunɔ siara u nɛɛ, ka geema, durɔ wini geegiwa.

⁴⁸ Yen biru tɔn wɔru ge ga wɔa mi, ye ga wa ye ya kooa, ga gɔsira ka biti baka. ⁴⁹ Be ba Yesu yɛ kpuro ka tɔn kurɔ be ba nɔn swiima Galilen di, ba yɔ n dɛsire ba ka mɛɛra ye n kooramɔ.

Yesun sikubu

(I maa mɛɛrio Mateu 27:57-61, Maaku 15:42-47, Yohanu 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Durɔ goo wɔa wi ba sokumɔ Yosefu. U na saa Yuuban wuu gagan di ge ba mɔ Arimate. U saa geegii ka tɔn geo ma u mara Gusunɔ u na u win bandu swi. U wɔa siri kowobun wuuru sɔɔ, adama u n daa ben gere ka ben kookoosu wure. ⁵² Wiya u da Pilatin mi, u Yesun goru kana. ⁵³ U tu sarasia dɔa bunanarun di ma u ka tu bekuru tɛkua, u tu kpɛ siki kpee wɔrugirɔ, mi ba n goo dokere. ⁵⁴ Tɔɔ te, tɔɔ wɛrarugirun sɔɔrun tɔra, tɛn yokan di tɔɔ wɛrarugira koo tore.

⁵⁵ Kurɔ be ba raa Yesu swiima Galilen di, ba Yosefu yɔsiri ma ba siki te wa, ka nge mɛ ba Yesun goru kpɛisina. ⁵⁶ Ma ba gɔsira ba gum mɛ mu nuburu do ka turaren sɔɔru kobu da.

Tɔɔ wɛrarugiru sɔnu ba wɛra nge mɛ wooda ya gerua.

24

Yesun seebu gɔrin di

(I maa mɛɛrio Mateu 28:1-10 Maaku 16:1-8, Yohanu 20:1-10)

¹ Ye n kua alusuma buun buru buru yellu, kurɔ be, ba da sikiru mi ka gum nuburugim mɛ ba sɔɔru

kua. ² Ba deema kpera bimiare sikirun nɔɔn di. ³ Ba dua adama ba ñ Yinni Yesun goru deeme. ⁴ Nge me ba ka yen biti yɔ, n wee tɔmbu yiru gaba bu kurema ba yānu sebua ni nu ballimɔ. ⁵ Kurɔ be, ba nanda ma ba tuka ma durɔ be, ba nɛɛ, mban sɔna i waso kasu gɔribun suunu sɔɔ. ⁶ U ñ wāa mini, u seewa gɔrin di. I yaayo ye u raa bɛɛ sɔɔwa sanam me u wāa Galileɔ. ⁷ U nɛɛ, ba ñ koo ko ba kun Tɔnun Bii tɔn kɔsobu nɔmu sɔndie, kpa bu nùn dāa bunanaru kpare, kpa u kparam se sɔɔ itase.

⁸ Ma kurɔ be, ba Yesun gari yi yaaya. ⁹ Ba gɔsira sikiru min di ba da ba ye kpuro bwāabu wɔkura tia ye ka be ba tie kpuro nɔɔsia. ¹⁰ Maari Madalagii ka Yoana ka Maari, Yakɔbun mero ka kurɔbu gabu, beya ba ye gɔro be sɔɔwa. ¹¹ Adama gari yi, yi bu sāare sukuru, ba ñ kurɔ ben gere naane kue. [¹² Ma Piɛɛ u seewa u duka da sikiru mi. Ye u yāara, u ñ gāanu wa ma n kun mɔ beku te ba raa ka goo te tɛkua ta suba temɔ. Ma u gɔsira win yenuɔ ka biti.]

Emayusin daabu

(I maa mɛɛrio Maaku 16:12-13)

¹³ Yera sɔɔ tee te sɔɔ, gɔro ben yiru ya wuu dɔɔ ge ba sokumɔ Emayusi. Ga ka Yerusalemu toma nge kilo wɔkura tian saka. ¹⁴ Ye n kooru kpuro, ba yen faagi mɔ. ¹⁵ Sanam me ba gari yin faagi mɔ ba sikirinɛmɔ, Yesu u susi ben bɔkuɔ u swaa mɔ ka be sannu. ¹⁶ Ba nùn wa adama gāanu yina bu nùn tubu. ¹⁷ U bu bikia u nɛɛ, gari yirà i mɔ me, i ka sīimɔ.

Ma ba yɔra ba wuswaa burisine ka nuku sankiranu. ¹⁸ Ben turo, wi ba sokumɔ Keleopa, u nɛɛ, ma n kun wune turo baasi, wara wāa

Yerusalemuɔ wi u kun yē ye n koorā sōɔ mεε te sōɔ.

¹⁹ Ma u bikia u nεε, mban bwesera n kua.

Ba nεε, ye ba Yesu Nasaretigii kuan gariya sa mɔ. Durɔ wi, u sãa Gusunɔn sɔmɔ wi u ra sɔm maamaakiginu ko kpa u gari gere ka yiiko Gusunɔ ka tɔmbu kpuron wuswaaɔ. ²⁰ Bεsɛn yãku kowo tɔnwerobu ka wuun wirugibu ba nùn tɔmbu nɔmu sɔndia bu ka nùn taare wē bu go ma ba nùn dãa bunanaru kpare. ²¹ Sa raa yīiyɔ wiya u koo Isireliba yakia, adama yen sōɔ itase wee, ye yeni kpuro ya ka koorā. ²² Yen biruwa kurɔbu gabu bεsε sɔɔn di ba sun gidi swee. Ba da sikiru mi buru buru yellu, ²³ ba ñ Yesun goru deemε. Ma ba na ba nεε, wɔllun gɔradoba ba bu kure ma ba bu sōɔwa u be wasi. ²⁴ Gabu bεsɛn wuuru sɔɔ ba da siki ten mi ma ba baayere deema nge mε kurɔ be, ba bu sōɔwa, adama ba ñ win tii wa.

²⁵ Yera Yesu u bu sōɔwa u nεε, tɔn bwisi sari bεε, ka be ba ku ra naanε doke fuuku ye Gusunɔn sɔmɔbu ba bu sōɔwa, ²⁶ Kirisi u koo ko u kun nɔni sōɔre u sere du win yiiko sɔɔ?

²⁷ Ma u torua Mɔwisin min di ka Gusunɔn sɔmɔbu kpuro, u bu win gari tubusia yi yi wãa Gusunɔn gari kpuro sɔɔ.

²⁸ Sanam mε ba wuu turuku kua ge ba dɔɔ, u kua nge u kī u da wuswaaɔ. ²⁹ Ma ba nùn suuru kana ba nεε, u sinɔ ka be domi yoka kua kɔ, sōɔ maa kpa. Ma u wura u ka bu sina. ³⁰ Sanam mε u dimɔ ka be, u pēε sua u ye domaru koosi, ma u ye murura u bu wē. ³¹ Saa yera ben nɔni wukiara ba nùn tuba, yande ma ba nùn bia. ³² Ma ba sōɔnamɔ ba nεε, bεsɛn gōru ga ñ ka sun gari kue swaa sɔɔ ye u ka sun gari mɔ ma u sun Gusunɔn gari tubusiamɔ?

³³ Ma ba yande seewa ba gəsira Yerusalemuə. Ba deema wəkura tia ye ka gabu ba mənne. ³⁴ Be ba mənne mi, ba tōnu yiru ye sōwa ba nεε, Yinni u seewawa gərin di ka gem, u tii Siməə sōəsi.

³⁵ Ma tōnu yiru ye, ya maa gerua ye n bu deema swaa sōə ka nge mε ba nùn tuba sanam mε u pēε ye murura u bu wē.

Yesu u win bwāabu tii sōəsi

(I maa mεerio Mateu 28:16-20, Maaku 16:14-18, Yohanu 20:19-23, Gərobun Kookoosu 1:6-8)

³⁶ Sanam mε ba gari yi mə, win tii u kurama ben suunu sōə [u nεε, Gusunə u bεε alafia kē].

³⁷ Ba nanda, berum bu mwa. Ba tamaa siiniwa.

³⁸ Adama u bu sōwa u nεε, mban sōna bεen laakari burisira. Mban sōna bwisiku ninin bwesera wāa bεen gōrusə. ³⁹ I nən noma ka nən naasu mεerio. Nεna. I man babo i wa. Siini ya ku ra n wasi ka kukunu mə, nge mε i wa na mə.

[⁴⁰ Sanam mε u ye gerumə u bu win noma ka win naasu sōəsi.] ⁴¹ Ben nuku dobu sōə, ba n gina naane doke, ma ba saaron sāa. Yen sōna u bu bikia u nεε, i gāanu mə n di?

⁴² Ba nùn swāa kuseru wē te ba sēewa. ⁴³ U tu sua u tema ben wuswaaə. ⁴⁴ Ma u bu sōwa u nεε, yeya na raa bεε sōwa sanam mε na wāa ka bεε na nεε, kpuro ye ba yorua nən sō Məwisin woodan tireru sōə ka Gusunən səməbuginu ka yerukobun womusu sōə, ya n koo ko ya kun koore.

⁴⁵ Yera u ben bwisi wukia Gusunən gari yi ka bu yeeri. ⁴⁶ Ma u bu sōwa u nεε, nge mεya ba yorua, Kirisi u koo nōni swāaru wa, kpa u se gərin di sōə itase. ⁴⁷ Kpa bu tem kpuron tambu sō ka win yīsiru bu nεε, bu gōru gəsio bu ka ben toranun suuru wa.

Ba koo torewa Yerusalemun di. ⁴⁸ Bεεya maa yen seeda diobu. ⁴⁹ Wee, kon bεε m̄risiama yèn n̄o mwεεru n̄n Baaba u kua. Adama i n w̄a wuu ge s̄o sere w̄allun dam mu ka bεε wukiri.

Yesu u doona w̄allo

(I maa m̄erio Maaku 16:19-20, Ḡarobun Kookoosu 1:9-11)

⁵⁰ U ka bu da sere Betani gia, ma u win n̄oma sua w̄allo u bu domaru kua. ⁵¹ Sanam m̄e u bu doma te kuamm̄e, u dsira ben b̄akun di [ma u suara w̄allo]. ⁵² Ba n̄n s̄awa ma ba ḡsira Yerusalem̄o ka nuku doo bakabu. ⁵³ S̄aa yer̄owa ba ra n w̄a ba n Gusun̄o siaram̄o.

Bibeli Gusunɔn Gari
The Holy Bible in the Baatonum language of Benin,
also called the Bariba language

copyright © 2013 SIM

Language: Bariba (Baatonum)

Translation by: SIM International

Bariba, Bibeli Gusunɔn Gari

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 1996.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
00601790-b883-5da1-83f2-d05a7fa289a8